

Службен весник

на Република Македонија

Број 27

22 февруари 2013, петок

година LXIX

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
801. Одлука за одобрување на Годишната програма за работа на Агенцијата за пошти за 2013 година.....	3	805. Одлука за одобрување на финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности на радиопрограмите наменети за информирање на иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во соседните земји, во Европа и на другите континенти на македонски јазик и на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници за 2013 година.....	4
802. Одлука за давање согласност на Одлуката за утврдување на надоместоците што ги наплатува Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување од пензиските друштва	3	806. Одлука за одобрување на финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности на радиопрограмски сервис преку сателит наменет за иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во Европа и на другите континенти на македонски јазик	
803. Одлука за давање согласност на Одлуката за висината на месечниот надоместок што го наплатува Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување од пензиските друштва за 2013 година.....	3		
804. Одлука за одобрување на финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности на радиопрограмите наменети за соседните земји и Европа на странски јазици за 2013 година.....	3		

	Стр.		Стр.
и на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници за 2013 година	4	814. Одлука за отстапување на нафтени деривати од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати на Македонски железници транспорт АД – Скопје.....	29
807. Одлука за одобрување на финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности на првиот телевизиски програмски сервис преку сателит наменет за иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во Европа и на другите континенти на македонски јазик и на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници за 2013 година	4	815. Одлука за отстапување на нафтени деривати од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати на Македонски железници транспорт АД – Скопје.....	29
808. Одлука за одобрување на финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности на вториот телевизиски програмски сервис преку сателит наменет за иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во Европа и на другите континенти на македонски јазик и на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници за 2013 година	5	816. Одлука за отстапување на нафтени деривати од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати на Македонски железници транспорт АД – Скопје.....	30
809. Одлука за одобрување на финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности за Собранискиот канал за 2013 година	5	817. Одлука за отстапување на нафтени деривати од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати на Македонски железници транспорт АД – Скопје.....	30
810. Одлука за давање согласност на статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на Агенцијата за регулирање на железничкиот сектор	5	818. Одлука за отстапување на нафтени деривати од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати на Македонски железници транспорт АД – Скопје.....	31
811. Стратегија за родова еднаквост 2013-2020	6	819. Наредба за дополнување на Наредбата за извршување на ветеринарните мерки и контроли за заштита на јавното здравство од контаминанти или резидуи кои се пренесуваат од животните или производите од животинско потекло во 2013 година	31
812. Одлука за давање согласност на статутарната одлука за измени и дополнувања на Статутот на Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони	28	820. Објава за стапката на трошоците на живот и платите за месец јануари 2013 година во однос на декември 2012 година	32
813. Одлука за отстапување на нафтени деривати од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати на Македонски железници транспорт АД – Скопје	29	Меѓународни договори	
		7. Закон за ратификација на Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за реципрочно признавање на возачки дозволи.....	2
		8. Закон за ратификација на Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за отворање на заеднички граничен премин Цепиште - Требиште	56
		9. Закон за ратификација на Спогодбата меѓу Република Македонија и Европската унија за воспоставување рамка за учество на Република Македонија во операциите на Европската унија за управување со кризи	83
		Огласен дел	1-32

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

801.

Врз основа на членот 12 став 4 од Законот за поштенските услуги („Службен весник на Република Македонија“ број 158/10), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА ГОДИШНАТА ПРОГРАМА ЗА РАБОТА НА АГЕНЦИЈАТА ЗА ПОШТИ ЗА 2013 ГОДИНА

Член 1

Со оваа одлука се одобрува Годишната програма за работа на Агенцијата за пошти за 2013 година.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-992/1 20 февруари 2013 година Скопје	Претседател на Собранието на Република Македонија, Трајко Вељаноски, с.р.
---	---

802.

Врз основа на членот 56 став (1) од Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување („Службен весник на Република Македонија“ број 29/2002, 85/2003, 40/2004, 113/2005, 29/2007, 88/2008, 48/2009, 50/10, 171/10, 36/11, 98/12 и 13/13), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ДАВАЊЕ СОГЛАСНОСТ НА ОДЛУКАТА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА НАДОМЕСТОЦИТЕ ШТО ГИ НАПЛАТУВА АГЕНЦИЈАТА ЗА СУПЕРВИЗИЈА НА КАПИТАЛНО ФИНАНСИРАНО ПЕНЗИСКО ОСИГУРУВАЊЕ ОД ПЕНЗИСКИТЕ ДРУШТВА

Член 1

Собранието на Република Македонија дава согласност на Одлуката за утврдување на надоместоците што ги наплатува Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување од пензиските друштва.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-993/1 20 февруари 2013 година Скопје	Претседател на Собранието на Република Македонија, Трајко Вељаноски, с.р.
---	---

803.

Врз основа на членот 56 став (1) од Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување („Службен весник на Република Македонија“ број 29/2002, 85/2003, 40/04, 113/05, 29/2007, 88/08, 48/09, 50/10, 171/10, 36/11, 98/12 и 13/13), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ДАВАЊЕ СОГЛАСНОСТ НА ОДЛУКАТА ЗА ВИСИНАТА НА МЕСЕЧНИОТ НАДОМЕСТОК ШТО ГО НАПЛАТУВА АГЕНЦИЈАТА ЗА СУПЕР- ВИЗИЈА НА КАПИТАЛНО ФИНАНСИРАНО ПЕНЗИСКО ОСИГУРУВАЊЕ ОД ПЕНЗИСКИТЕ ДРУШТВА ЗА 2013 ГОДИНА

Член 1

Собранието на Република Македонија дава согласност на Одлуката за висината на месечниот надоместок што го наплатува Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување од пензиските друштва за 2013 година.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-994/1 20 февруари 2013 година Скопје	Претседател на Собранието на Република Македонија, Трајко Вељаноски, с.р.
---	---

804.

Врз основа на членот 119 став 3 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ број 100/2005, 19/2007, 103/2008, 6/10, 145/10, 97/11 и 13/12), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА ФИНАНСИСКИОТ ПЛАН НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ МАКЕДОНСКА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА ЗА РЕДОВНИ И ИНВЕСТИ- ЦИОНИ АКТИВНОСТИ НА РАДИОПРОГРАМИТЕ НАМЕНЕТИ ЗА СОСЕДНИТЕ ЗЕМЈИ И ЕВРОПА НА СТРАНКИ ЈАЗИЦИ ЗА 2013 ГОДИНА

Член 1

Собранието на Република Македонија го одобрува Финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности на радиопрограмите наменети за соседните земји и Европа на странски јазици за 2013 година во износ од 3.033.000 денари.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-995/1
20 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

805.

Врз основа на членот 119 став 3 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ број 100/2005, 19/2007, 103/2008, 6/10, 145/10, 97/11 и 13/12), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА ФИНАНСИСКИОТ ПЛАН НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ МАКЕДОНСКА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА ЗА РЕДОВНИ И ИНВЕСТИЦИОНИ АКТИВНОСТИ НА РАДИОПРОГРАМИТЕ НАМЕНЕТИ ЗА ИНФОРМИРАЊЕ НА ИСЕЛЕНИЦИТЕ И ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КОИ ЖИВЕАТ ВО СОСЕДНИТЕ ЗЕМЈИ, ВО ЕВРОПА И НА ДРУГИТЕ КОНТИНЕНТИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И НА ЈАЗИКОТ ШТО ГО ЗБОРУВААТ НАЈМАЛКУ 20% ОД ГРАЃАНИТЕ КОЈ Е РАЗЛИЧЕН ОД МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НА ДРУГИТЕ НЕМНОЗИНСКИ ЗАЕДНИЦИ ЗА 2013 ГОДИНА

Член 1

Собранието на Република Македонија го одобрува Финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности на радиопрограмите наменети за информирање на иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во соседните земји, во Европа и на другите континенти на македонски јазик и на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници за 2013 година во износ од 1.729.000 денари.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-996/1
20 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

806.

Врз основа на членот 119 став 3 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ број 100/2005, 19/2007, 103/2008, 6/10, 145/10, 97/11 и 13/12), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА ФИНАНСИСКИОТ ПЛАН НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ МАКЕДОНСКА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА ЗА РЕДОВНИ И ИНВЕСТИЦИОНИ АКТИВНОСТИ НА РАДИОПРОГРАМСКИ СЕРВИС ПРЕКУ САТЕЛИТ НАМЕНЕТ ЗА ИСЕЛЕНИЦИТЕ И ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КОИ ЖИВЕАТ ВО ЕВРОПА И НА ДРУГИТЕ КОНТИНЕНТИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И НА ЈАЗИКОТ ШТО ГО ЗБОРУВААТ НАЈМАЛКУ 20% ОД ГРАЃАНИТЕ КОЈ Е РАЗЛИЧЕН ОД МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НА ДРУГИТЕ НЕМНОЗИНСКИ ЗАЕДНИЦИ ЗА 2013 ГОДИНА

Член 1

Собранието на Република Македонија го одобрува Финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности на радиопрограмски сервис преку сателит наменет за иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во Европа и на другите континенти на македонски јазик и на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници за 2013 година во износ од 14.127.000 денари.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-997/1
20 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

807.

Врз основа на членот 119 став 3 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ број 100/2005, 19/2007, 103/2008, 6/10, 145/10, 97/11 и 13/12), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА ФИНАНСИСКИОТ ПЛАН НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ МАКЕДОНСКА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА ЗА РЕДОВНИ И ИНВЕСТИЦИОНИ АКТИВНОСТИ НА ПРВИОТ ТЕЛЕВИЗИСКИ ПРОГРАМСКИ СЕРВИС ПРЕКУ САТЕЛИТ НАМЕНЕТ ЗА ИСЕЛЕНИЦИТЕ И ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КОИ ЖИВЕАТ ВО ЕВРОПА И НА ДРУГИТЕ КОНТИНЕНТИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И НА ЈАЗИКОТ ШТО ГО ЗБОРУВААТ НАЈМАЛКУ 20% ОД ГРАЃАНИТЕ КОЈ Е РАЗЛИЧЕН ОД МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НА ДРУГИТЕ НЕМНОЗИНСКИ ЗАЕДНИЦИ ЗА 2013 ГОДИНА

Член 1

Собранието на Република Македонија го одобрува Финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности на телевизиски програмски сервис преку сателит наменет за иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во Европа и на другите континенти на македонски јазик и на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници за 2013 година, во износ од 50.188.000 денари.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-998/1
20 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

808.

Врз основа на членот 119 став 3 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ број 100/2005, 19/2007, 103/2008, 6/10, 145/10, 97/11 и 13/12), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА ФИНАНСИСКИОТ ПЛАН НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ МАКЕДОНСКА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА ЗА РЕДОВНИ И ИНВЕСТИЦИОНИ АКТИВНОСТИ НА ВТОРИОТ ТЕЛЕВИЗИСКИ ПРОГРАМСКИ СЕРВИС ПРЕКУ САТЕЛИТ НАМЕНЕТ ЗА ИСЕЛЕНИЦИТЕ И ГРАЃАНИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КОИ ЖИВЕАТ ВО ЕВРОПА И НА ДРУГИТЕ КОНТИНЕНТИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И НА ЈАЗИКОТ ШТО ГО ЗБОРУВААТ НАЈМАЛКУ 20% ОД ГРАЃАНИТЕ КОЈ Е РАЗЛИЧЕН ОД МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НА ДРУГИТЕ НЕМНОЗИНСКИ ЗАЕДНИЦИ ЗА 2013 ГОДИНА

Член 1

Собранието на Република Македонија го одобрува Финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони актив-

ности на телевизиски програмски сервис преку сателит наменет за иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во Европа и на другите континенти на македонски јазик и на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кој е различен од македонскиот јазик и на другите немнозински заедници за 2013 година, во износ од 27.830.000 денари.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-999/1
20 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

809.

Врз основа на членот 119 став 3 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ број 100/2005, 19/2007, 103/2008, 6/10, 145/10, 97/11 и 13/12), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА ФИНАНСИСКИОТ ПЛАН НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ МАКЕДОНСКА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА ЗА РЕДОВНИ И ИНВЕСТИЦИОНИ АКТИВНОСТИ ЗА СОБРАНИСКИОТ КАНАЛ ЗА 2013 ГОДИНА

Член 1

Собранието на Република Македонија го одобрува Финансискиот план на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија за редовни и инвестициони активности за Собранискиот канал за 2013 година, во износ од 2.000.000 денари.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-1000/1
20 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

810.

Врз основа на членот 95-а став (4) од Законот за железничкиот систем („Службен весник на Република Македонија“ број 48/10, 23/11 и 80/12), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

ОДЛУКА ЗА ДАВАЊЕ СОГЛАСНОСТ НА СТАТУТАРНАТА ОДЛУКА ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА СТАТУТОТ НА АГЕНЦИЈАТА ЗА РЕГУЛИРАЊЕ НА ЖЕЛЕЗНИЧКИОТ СЕКТОР

1. Собранието на Република Македонија дава согласност на Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на Агенцијата за регулирање на железничкиот сектор.

2. Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-1001/1
20 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

811.

Врз основа на членот 9 став 3 од Законот за еднакви можности на жените и мажите („Службен весник на Република Македонија“ број 6/12), Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 20 февруари 2013 година, донесе

СТРАТЕГИЈА ЗА РОДОВА ЕДНАКВОСТ 2013-2020

ВОВЕД

Основните човекови слободи и права признати во меѓународното право и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Согласно со оваа определба, Уставот на Република Македонија, предвидува и гарантира широка листа на човекови права и слободи, како еден од фундаментите на демократскиот политички систем.

Базичното начело на еднаквост, односно недискриминација, воспоставено со Уставот на Република Македонија, гарантира дека „граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата, независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло и верското уверување, имотната и општествената положба. граѓаните се еднакви пред Уставот и законите“.

Овие уставни одредби се елаборирани и во повеќе законски акти. Така, во Законот за еднакви можности на жените и мажите, на сеопфатен начин се третира прашањето на родовата еднаквост и заштитата од дискриминација по основа на пол. Покрај тоа, на ова прашање му се посветува внимание и во низа други закони, посебно од областа на кривичното, семејното и работното законодавство, кои ја регулираат забраната за дискриминација во одделни домени и го промовираат принципот на еднаквост.

Остварувањето на еднаквите можности на мажите и жените, овозможува еднакво учество на жените и мажите во сите области од јавниот и приватниот сектор, еднаков статус и третман во остварувањето на нивните права, како и еднакви придобивки од остварените резултати.

Во овој контекст, работењето кон целта за постигнување на вистинска родова еднаквост и справување со постојните нееднаквости, често значи да се работи различно со жените и мажите и да се признае дека мажите и жените имаат различни потреби и приоритети, се соочуваат со различни пречки, имаат различни аспирации и придонесуваат за развојот на различни начини.

Националната стратегија за родова еднаквост, е стратешки документ на Република Македонија, кој се донесува со цел унапредување на еднаквите можности на жените и мажите во севкупното општествено живеење во Република Македонија за периодот 2013 - 2020 година.

Националната стратегија за родова еднаквост (во натамошниот текст: Стратегијата) претставува надградба на досегашната национална политика изразена во Националниот план за акција за родова рамноправност 2007 - 2012 година (во натамошниот текст: НПАРР). Воедно, со овој документ се подигнува значењето на прашањето за родовата еднаквост, земајќи предвид дека истата ја донесува највисокото претставничко тело во државата, односно Собранието на Република Македонија.

Досегашното искуство, изразено преку конкретни достигнувања, покажува дека тековните општествени процеси насочени кон промовирање, зајакнување и спроведување на родовата еднаквост, ја налагаат потребата за еден нов стратешки документ.

Во таа смисла, Стратегија 2013-2020, ќе претставува документ кој ќе ја обезбеди рамката за целосна еднаквост на жените и мажите како крос-секторски, хоризонтален и универзален социјален и политички приоритет. Исто така, овој документ ќе ги постави основните чекори и специфичните насоки за целосно постигнување на родовата еднаквост во Република Македонија¹.

Временска рамка на Стратегијата

Националната стратегија за родова еднаквост, се донесува за период од осум години, односно периодот 2013-2020 година. Согласно со ЗЕМ, Стратегијата содржи и Национален план за акција за родова еднаквост за период од четири години, кој предвидува преземање на краткорочни и среднорочни активности, кои ќе се реализираат преку годишни оперативни програми.

Буџет на Стратегијата

За спроведување на Стратегијата, во однос на краткорочните и среднорочните активностите од стратешките цели, буџетот ќе биде подготвуван во

¹ Процена на имплементацијата на Националниот план за родова рамноправност 2007-2012 година

согласност и координација со тековниот процес на стратешко планирање и со буџетското планирање на годишно ниво. Деталните фискални импликации за активностите кои ќе треба да се реализираат во тековната година ќе бидат дел од оперативните програми за реализација на Националната стратегија и план за родова еднаквост во согласност со годишниот буџет на Владата на РМ.

Од големо значење за исполнување на стратешките цели и проектираните активности ќе биде и поддршката од билатералните и мултиралтералните донатори, а во таа смисла препорачано е да биде разгледана можноста за out-sourcing, односно имплементација на дел од активностите од страна на невладините организации.

Методологија во изработката на Стратегијата

Подготовката на Национална стратегија и план за родова еднаквост е дел од проектот кој Министерството за труд и социјална политика, го реализираше во соработка со UN Women и другите агенции на Обединетите нации во Република Македонија.

За подготовката на новиот предлог текст на Националната стратегија и план за родова еднаквост, беше формирана работна група од претставници на ресорните министерства при Владата на Република Македонија, како и претставници на граѓанските организации кои работат на полето на родовата еднаквост.

Во првата фаза од подготовката на документот, работната група изработи анализа на постојната состојба. Оваа анализа, заедно со извршените консултации со сите релевантни чинители, беше основа за определувањето на стратешките приоритети и активности за наредниот период (2013-2020).

Во изработката на предлог текстот на Националниот план за акција за родова рамноправност огромен придонес дадоа претставници на владини институции, граѓанските организации и меѓународните организации, преку учество на работилници за подготовка на предлогот на текстот на Стратегијата, јавна расправа и дополнителните консултативни средби. Голем дел од предлозите се интегрирани во Националната стратегија и план за родова еднаквост.

ПРАВНА ОСНОВА

Родовата еднаквост претставува една од вредностите на Уставниот поредок на Република Македонија.

Правната основа за донесување на Стратегијата и Националниот план за родова еднаквост е содржан во членот 9 став 3 од Законот за еднакви можности на жените и мажите ("Службен весник на Република Македонија" број 6/12), каде што се вели дека Собранието донесува Стратегија за родова еднаквост и го следи нејзиното спроведување во секторските политики и програми и соработува со социјалните партнери, невладините организации и други јавни институции во соодветната област.

Во членот 10 став 2 од Законот се предвидува Стратегијата да ја предлага Владата на Република Македонија и да ја достави до Собранието на Република Македонија на усвојување².

Со донесувањето на Стратегијата и планот за родова еднаквост се исполнуваат и обврските преземени со пристапувањето кон Конвенцијата на ООН за елиминација на сите форми на дискриминација на жената³. Исто така, во процесот на пристапување кон ЕУ, донесувањето на Стратегијата воедно значи и донесување на еден од стратешките документи со кои се исполнуваат политичките критериуми за членство во Унијата.

Европски и меѓународни обврски

Еден од главните стратешки приоритети на Република Македонија е пристапувањето кон Европската унија. На 9 април 2000 година склучена е Спогодба за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европската заедница и нејзините земји членки. Една од целите на оваа спогодба е и усогласување на домашното законодавство со правото на ЕУ, а во таа смисла особено треба да се нагласи фактот дека институциите на ЕУ, континуирано работат на унапредување на родовата еднаквост во сите сфери на живеење.

Во декември 2011 година беше усвоена Националната програма за усвојување на правото на ЕУ (НПУ-ПЕУ) за 2012 година, во кој на експлицитен и таксативен начин се наведени сите мерки, активности, документи, институционални аранжмани и буџетски средства, преку кои ќе се постигнат зацртаните приоритети и приближувањето кон ЕУ. Овој документ предвидува мерки во доменот човековите права со посебен акцент на правата на жените.

Покрај ова директивите⁴ и препораките⁵ на ЕУ за рамката на еднаквите можности за жените и мажите е

² „Службен весник на РМ“ број 6/12

³ Република Македонија ги ратификуваше Конвенцијата на ООН за елиминација на сите видови на дискриминација врз жените и Факултативниот протокол, а досега се поднесени на два наврати периодични извештаи за напредокот на полето на родовата еднаквост до Комитетот на CEDAW во Женева.

⁴ Директивата 97/80/ЕЗ за товарот на докажување во случаите на дискриминација врз основа на полот; Директивата 76/207/ЕЕЗ која го имплементира принципот на еднаков третман меѓу мажите и жените во однос на пристап до вработување, професионална обука и унапредување, и работните услови; Директивата 2002/73/ЕЗ, која претставува измена и дополнување на Директивата 76/207/ЕЕЗ, а која содржи нова дефиниција на индиректната дискриминација, вознемирување како форма на дискриминација; Директивата 2000/78/ЕЗ за општата рамка за еднаков третман при вработување и занимање; Директивата 2002/73/ЕЗ за спроведување на принципот за еднаков третман на мажи и жени во однос на пристап до вработување, стручна обука и унапредување на работните услови; Директивата 86/378/ЕЗ за еднаков третман на мажи и жени во шемите за социјално осигурување при вработување; Директивата 96/34/ЕЗ за Рамковен договор за родителско отсуство; Директивата 86/613/ЕЕЗ за примена на принципот за еднаков третман меѓу мажите и жените ангажирани во некоја активност, вклучувајќи го и земјоделството, во капацитетите на самовработен и за самовработените жени за време на бременост и мајчинство; Директивата 2004/113/ЕЗ на Советот од 13 декември 2004 година; Директивата 75/117/ЕЕЗ која се однесува на принципот на еднаква плата за иста работа за мажите и жените; Директивата 92/85/ЕЕЗ за безбедност и здравје на бремени работнички и работнички кои родиле или дојат; Директива 2006/54/ЕЗ за имплементација на принципот на еднакви можности на мажите и жените за прашања поврзани со вработување и професионално ангажирање.

предмет на транспозиција во домашното законодавство. Во таа насока Стратегијата ги зема предвид и препораките на ЕК детектирани во годишните извештаи за напредокот на нашата држава за членство во ЕУ.

Република Македонија, како членка на Советот на Европа, ги дели и неговите заложби за обезбедување на адекватно ниво на социјална заштита, особено за најранливите категории на граѓани. Во таа смисла, утврдувањето на правците на развој на социјалната заштита и спроведувањето на реформските процеси е директно условено од обврските и стандардите, поставени со Европската социјална повелба и дополнителните протоколи.

Исто така, Република Македонија како земја членка на Организацијата на Обединети нации - ООН има обврска при планирањето на политиките да се раководи од темелните конвенции за човекови права кои ги има ратификувано и милениумските развојни цели и да ги земе предвид документите усвоени на конференциите на ООН во насока на постигнување на глобално утврдените социјални цели.

ОПШТИ ПОИМИ И ТЕРМИНОЛОГИЈА

1. Еднакви можности на жените и мажите е промовирање на начелото за воведување на еднакво учество на жените и мажите во сите области од јавниот и приватниот сектор, еднаков статус и третман во остварувањето на сите права и во развојот на нивните индивидуални потенцијали, преку кои тие придонесуваат за општествениот развој, како и еднакви придобивки од резултатите произлезени од тој развој;

2. Еднаков третман е отсуство на директна или индиректна дискриминација врз основа на пол, согласно со ЗЕМ или друг закон;

3. Дискриминација по основ на пол е секоја разлика, исклучување или ограничување врз основа на пол, што има за последица или за цел да го загрози или оневозможи признавањето, остварувањето или практикувањето на човековите права и основните слободи, врз основа на еднаквост на жените и мажите на политичко, економско, општествено, културно и граѓанско или друго поле, без оглед на нивната раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или која било друга основа⁵;

⁵ Препорака 96/694/ЕЦ за балансирано учество на мажите и жените во процесот на одлучување;

Препорака 84/635/ЕЕЦ за промоција на спроведувањето на мерки за позитивни акции за жените;

Препорака 92/131/ЕЕЦ за заштита на достоинството на мажите и жените на работа;

Препорака 87/567/ЕЕЦ за стручно усовршување на жените;

⁶ Дефинирањето на поимите под 1, 2 и 3 се преземени од ЗЕМ

4. Пекиншка декларација и Платформа за акција

На Четвртата светска конференција за жената, организирана од ООН во Пекинг, НР Кина, во септември 1995 година, беше донесена Декларација (позната како Пекиншка декларација) и Платформа за акција. Со прифаќањето на Пекиншката декларација и Платформата за акција, меѓународната заедница се обврза за подобрување на статусот на жените и нивно зајакнување во јавниот и во приватниот живот. Земјите членки на ООН, меѓу кои и Македонија, се обврзаа за имплементација на Платформата за акција, која опфаќа области од посебен интерес за жените. Областите се однесуваат на жените и на сиромаштијата, образованието, жените и здравјето, насилството, жените во вооружените конфликти, жените и економијата, жените и моќта и учеството во процесите на донесување на одлуки, институционалните механизми за зајакнување на жените, жените и човековите права, жените и медиумите, жените и животната средина и грижата за женските деца;

5. Родова рамноправност

Родовата рамноправност значи праведност при постапувањето со мажите и со жените, во согласност со нивните лични потреби, праведност особено во врска со правата, придобивките, обврските и можностите. Родовата рамноправност е засегната со унапредување на личната, социјалната, културната, политичката и економската рамноправност за сите;

6. Родова еднаквост

Родовата еднаквост значи дека различните однесувања, аспирации, потреби на жените и мажите се почитувани, земени предвид, вреднувани и подеднакво потпомогнати. Тоа значи дека нивните права, одговорности и можности нема да зависат од тоа дали тие се родени како маж или како жена. Таа е заснована на принципите на човековите права и социјалната правда. Јасно е дека родовата еднаквост и зајакнувањето на жените се суштински за упатување кон главната грижа на сиромаштијата и несигурноста и за достигнување на одржлив развој со човекот како центар;

7. Родова перспектива

Родова перспектива е гледиште кон родовите разлики, потреби и интереси во секоја дадена политичка област/активност. Општо прифаќање на родовата перспектива во процесот на проценување на импликациите на секое планирано дејство врз жените и врз мажите, вклучувајќи го и законодавството, политиките или програмите во сите области и на сите нивоа. Тоа е стратегија за прашањата и за искуствата на жените и на мажите, во настојувањето да станат интегрална димензија на дизајнирањето, спроведувањето, следењето и евалуацијата на политиките и програмите во сите политички, економски и општествени сфери, така што жените и мажите ќе имаат еднакви придобивки и нема да се продолжува со нееднаквоста. Крајна цел е да се постигне родова еднаквост⁷;

8. Вклучување на родовата перспектива во главните текови, политики и практики (Gender mainstreaming), претставува интегрирање на родовата перспектива во секоја фаза на процесот на градење, донесување, спрово-

⁷ Дефиниција од The Economic and Social Council of United Nations, 1997), линк

ведување, следење и евалуација на политики - притоа, имајќи го предвид промовирањето и унапредувањето на еднаквоста меѓу жените и мажите. Тоа значи, процена на тоа како политиките влијаат врз животот и местото на жената и мажот и преземање одговорност истите да се адресираат со создавање простор за секој, од ниво на семејната заедница, до ниво на пошироката заедница, да придонесат во тој процес на градење заедничка и разбрана визија за постигнување на одржлив развој, притоа преточувајќи ги тие политики во реалност. За да се постигне ова, неопходно е високо ниво на политичка волја, посветеност и разбирање низ сите структури и сфери во општеството;

9. Родово неутрални политики

Политики кои се креираат под претпоставката дека целите и инструментите на дадена политика се широко применливи, не земајќи ги предвид различните (можни) ефекти кои таа политика може да ги има врз жените и мажите;

10. Родово одговорно буџетирање

Родовото одговорно буџетирање е одраз на политичката волја и преземени чекори во постигнувањето на родовата рамноправност, со примена на практиките на вклучување на родовите перспективи во процесите на буџетирање. Тоа не имплицира само посебни буџети за жените, туку значи процена на буџетите од аспект на родовата рамноправност и вклучување на родовите перспективи на сите нивоа во процесите на буџетирање⁸;

13. Родово базирано насилство

Насилството врз жените значи секој акт на родово базирано насилство кое резултира со или е веројатно да резултира со физичка, сексуална или психолошка штета или страдање на жените, вклучувајќи и закани за такви акти, принуда или своеволно лишувања од слобода, без разлика дали се случуваат во јавниот или приватниот живот⁹;

14. Родов јаз

Јазот кој се јавува во која било област во општествениот живот, меѓу жените и мажите и се однесува на учество, пристап, права, хонорари и придобивки.

АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА

Правно-институционален развој

1. Правна рамка за родовата еднаквост

Еднаквите можности на жените и мажите во Република Македонија се загарантирани со Уставот како највисок правен акт, но воедно и голем број на закони забрануваат дискриминација врз основа на пол¹⁰ и содржат одредби со кои се инкорпорира родовиот концепт во домашната законска регулатива¹¹. Со законските

одредби нормативно се обезбедени еднаквите можности на жените и мажите во државата. Практичната имплементација на концептот на воспоставување на еднаквите можности започна уште во 1999 година кога Република Македонија го усвои својот прв Национален план за акција за полова рамноправност. Истиот се однесуваше на унапредувањето на родовата рамноправност во десет стратешки области.

Следејќи ги добрите примери од европските земји и земјите во регионот во делот на родовата еднаквост, Собранието на Република Македонија во мај 2006 година го донесе Законот за еднакви можности на жените и мажите. Согласно со истиот, беше усвоен и вториот Националниот план за акција за родова рамноправност за периодот од 2007 до 2012 година. Изминатите години беа посветени на имплементацијата на Законот за еднакви можности и воспоставувањето на механизмите на национално и локално ниво, со цел за унапредување на еднаквите можности на жените и мажите.

Заради натамошна хармонизација на нашето законодавство со европските стандарди и вградување на препораките на меѓународните организации, во јануари 2012 година, беше донесен нов Закон за еднакви можности на жените и мажите¹². Со донесувањето на Законот се доуреди прашањето за воспоставувањето на еднаквите можности и еднаков третман на жените и мажите, се предвиде донесување на основни и посебни мерки за воспоставување на еднакви можности на жените и мажите, се утврдија правата и обврските на одговорните субјекти за обезбедување на еднакви можности на жените и мажите, како и постапката за утврдување на нееднаков третман на жените и мажите, односно заштита на правата во случај на утврден нееднаков третман на жените и мажите од страна на застапникот за еднакви можности на жените и мажите.

Значаен напредок во промовирањето и заштитата на еднаквите можности, преку еден покомплексен пристап кон овие прашања, дополнително се направи со донесувањето на Законот за спречување и заштита од дискриминација кој претставува заокружена правна рамка за заштита од дискриминација по разни основи. Законот има за цел да обезбеди мерки и активности за спречување на дискриминацијата, но воедно, воспоставува соодветни механизми и средства за правна заштита во случај на дискриминација по различни основи. Поради тоа, овој закон претставува особено значаен инструмент во справувањето со двојната и повеќекратна дискриминација со којашто особено се соочуваат жените како резултат на интерсекцијата на родот со другите идентитети¹³.

нот за здруженијата на граѓани и фондации; Законот за политички партии; Законот за внатрешни работи; Законот за локални избори; Законот за наследување, Законот за семејство; Законот за културата, Закон за радиодифузна дејност.

¹² Со Законот се изврши транспонирање на Директивите: 2000/78/EЗ, 2002/73/EЗ, 2004/113/EЗ

¹³ Членот 3 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, предвидува дека: „Се забранува секоја директна или индиректна дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација и помагање во дискриминаторско постапување врз основа на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално

⁸ Дефинирањето на термините од 4 до 9 е преземено од НПАРР

⁹ 1993 Декларацијата на ОН за елиминација на насилството врз жените

¹⁰ Полот во позитивното македонско законодавство се јавува како забранета основа за директна и индиректна дискриминација.

¹¹ Кривичниот законик; Законот за извршување на санкции; Законот за средно образование; Законот за високо образование; Зако-

Во контекст на економското јакнење на жените и намалување на сиромаштијата и високата стапка на невработеност на женската популација, значајни се одредбите кои се внесени во Законот за работните односи. Според него, жените и мажите имаат исти права и можности за пристап на пазарот на трудот и на работното место. Воведен е принципот на забрана за дискриминација при вработување, забрана за директна и индиректна дискриминација на работното место, вознемирување и сексуално вознемирување. Со овој закон се гарантираат исти услови за професионално усовршување и унапредување, како и иста плата за иста работа.

Изборниот законик, како и Законот за избор на пратеници и Законот за локални избори (кои со стапувањето во сила на Изборниот законик престанаа да важат) се единствените коишто предвидуваат посебни мерки за застапеност на обата пола на кандидатските листи за пратеници и советници во локалната самоуправа. Изборниот законик не предвидува квоти за избор на градоначалници или посебни мерки за овозможување на рамноправно учество на жените и мажите во извршната власт.

2. Национални механизми за унапредување на родовата еднаквост во Република Македонија

Република Македонија ја има воспоставено националната машинерија за еднакви можности на жените и мажите на централно и локално ниво. На национално ниво, МТСП е одговорното министерство во чии рамки директно надлежни се Секторот за еднакви можности¹⁴ и државниот советник за еднакви можности.

Воедно, во МТСП, согласно со ЗЕМ, постои државен службеник - правен застапник за докажување на нееднаков третман по основ на пол кој е задолжен да води постапка за заштита од дискриминација, врз основа на пол за дејствија преземени од страна на субјекти во јавниот, но и приватниот сектор,¹⁵ согласно со членот 3 од Законот.¹⁶

Согласно со ЗЕМ во сите министерства од редот на државните службеници има назначено координатор и заменик координатор за еднакви можности на жените и мажите, коишто имаат со закон предвидени обврски и одговорности.¹⁷ Тие се одговорни за воведување на родовата перспектива во соодветното министерство, за

спроведување на Стратегијата и сите други стратешки документи од областа на родовата еднаквост и за преземените активности имаат обврска да доставуваат годишен извештај до МТСП.

Во рамките на структурата на националните механизми за родова еднаквост, значајна улога има и Комисијата за еднакви можности на жените и мажите во Собранието на Република Македонија.¹⁸ Заедно со Клубот на пратенички, овие тела претставуваат механизми за имплементација на родовата перспектива во највисокиот претставнички орган за креирање на политики и донесување одлуки.

Родовите механизми на локално ниво во рамки на институциите, се составени од следниве структури: комисији за еднакви можности на жените и мажите (во рамки на советите на локалната самоуправа, составени од советници со мандат од четири години) и координатори за еднакви можности на жените и мажите (државен службеник).

Анализа на состојбата со родовата еднаквост

Според процената на населението на ДЗС од 30 јуни 2011 година, Република Македонија има 2.058.539 жители, а процентуалното учество на жените и на мажите во вкупното население е подеднакво, односно 49,9% се жени, додека пак 50,1% се мажи.

Основните податоци укажуваат на поместувања во позитивна насока во областа на родовата еднаквост и еднаквите можности на жените и мажите, но сепак остануваат многу предизвици кога ќе се земат предвид фактите дека вклученоста на женските и машките деца во основното образование е 48% наспрема 52%, во средното вклученоста на женските деца е 48,23% наспроти 51,77% машки и процентот на дипломирани студенти на терциерно ниво е 43,8% машки наспроти 56,2% женски.

Според податоците од Пописот на населението, домаќинствата и становите во 2002 година, процентот на писменост на возраст 10 и повеќе години по пол е 49% жени наспроти 51% мажи. Работната сила и учеството на пазарот на трудот и понатаму претставуваат предизвици на кои треба многу да се работи, поради ниската стапка на активност кај жените од 44,7% и на невработеност од 30,9% (АРС 2011). Процесите на одлучување се карактеризираат со поделеност во балансираното учество на обата пола на централно и локално ниво, но сè уште претставуваат области каде што треба да се дејствува во насока на постигнување на родовата еднаквост. Од вкупниот број на пратенички места во Собранието на Република Македонија, жените се застапени во 30,8%, а во Владата од четири места една е жена-заменик на претседателот на Владата, од вкупниот број на министри (19) две се жени и имаме четири жени заменици-министри.

потекло, религија или верско уверување, други видови уверувања, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или која било друга основа која е предвидена со закон или со ратификуван меѓународен договор (дискриминаторска основа).“

¹⁴ СЕМ е формиран во 2007 година и се состои од две одделенија: Одделение за родово рамноправност и Одделение за превенција и заштита од сите видови на насилство и дискриминација.

¹⁵ Согласно со членот 24 став 3 од ЗЕМ, право да поднесат писмена иницијатива за поведување постапка пред застапникот имаат поединци, здруженија на граѓани, синдикати и други правни лица.

¹⁶ Се забранува дискриминација врз основа на пол во јавниот и приватниот сектор во областите на вработувањето и трудот, образованието, социјалната сигурност, културата и спортот, согласно со овој или друг закон.

¹⁷ Членови 11 и 12 од Законот за еднакви можности на жените и мажите

¹⁸ КЕМ е формирана во 2006 година и е составена од пратеници на Собранието на Република Македонија. Согласно со ЗЕМ, КЕМ го следи спроведувањето на законите од областа на еднаквите можности на жените и мажите и недискриминацијата, а во таа смисла, ја следи и имплементацијата на стратешките документи во оваа политика.

Процентот на жени советници во локалните совети изнесува 27,2%, а нема ниту една жена градоначалник од вкупниот број 85 градоначалници.

Република Македонија има индекс на родов јаз од 0.6968 и е на 61 место од вкупно 135 земји.¹⁹ Поместувањата од 35то место во 2007 година на 61 во 2012 година укажува на потребата од преиспитување на пристапот кон политиките за родова еднаквост, согледување на предизвиците и изнаоѓање (преземање) мерки во насока на намалување на овој јаз. Индексот за родова нееднаквост (Gender inequality index)²⁰ во Република Македонија за 2011 изнесува 0.151, со што Македонија се позиционира на 23 место од 146 земји. Стапката на морталитет на родилките изнесува девет, стапката на фертилитет кај адолесцентите изнесува 22,0 (погоре споменато веќе), а родовиот јаз во секундарното образование изнесува 15,4.²¹

Клучниот документ врз основа на кој досега се засноваа политиките и програмите за унапредување на родовата еднаквост беше НАПРР (2007-2012). Според Процената на имплементацијата на НАПРР (во натамошниот текст: Процената), изработена во 2012 година, прашањето на родова еднаквост се повеќе го добива своето место во рамките на важните прашања на државата и се инкорпорира во стратешките документи, иако тоа не е секогаш проследено со соодветни активности.

Активностите на национално и локално ниво, во голем дел се реализирани со поддршка од меѓународни организации, а евидентна е заедничката имплементацијата на стратешките цели во соработка со граѓанскиот сектор.

Воедно, констатирано е дека покрај бројните активности во насока на подигање на свеста на јавноста и јакнење на капацитетите, сепак забележителна е помала имплементација на стекнатите знаења во пракса, што не доведува до покрупни промени на политиките и практиките.

Групите кои се дефинираат како маргинализирани од аспект на пол и други основи на кои треба да се обрати особено внимание се жените од етничките средини, руралните заедници и жените со телесна и ментална попреченост, како особено ранлива категорија. Истакнато е значењето на соработката со граѓанскиот сектор во делот на информирањето, анализите и превенцијата генерално, но се истакнува и потребата од поефективна работа на координаторот и заменик координаторот согласно со ЗЕМ, поголема проактивна улога на институционалните механизми, особено во процесот на планирање.²²

¹⁹ WEF, The Global Gender Gap Report 2012

²⁰ GI претставува рефлексija на родова базираните нееднаквости во три димензии - репродуктивното здравје, зајакнувањето и економските активности, репродуктивното здравје е мерено со мајчинскиот морталитет и стапките на фертилитет кај адолесцентите: зајакнувањето се мери според поделбата на парламентарни места по род, како и посетувањето на секундарно и високо образование поделено по пол, а економската активност е мерена според учеството на пазарот на трудот.

²¹ Human Development Report 2011, UNDP

²² Процена на имплементацијата на Националниот план за родова рамноправност 2007-2012, Весна Јованова.

Врз основа на досегашните активности, преземени со цел за реализација на НАПРР, како и врз основа на статистичките показатели како слика на реалната состојба, во овој дел се дава краток преглед на достигнувањата во однос на статусот на жените и мажите во секоја стратешка област. Во исто време, преку компарација на постигнатите резултати по цели и преку преглед на постојната состојба, се даваат препораки за натамошно дејствување, односно се идентификуваат слабите точки каде што треба да се насочи Стратегијата во наредниот период.

Вградувањето на родовите перспективи во главните општествени текови, политики и практики, е возможно само со исполнување на одредени институционални претпоставки. За таа цел Република Македонија работеше многу посветено во изминатите години. Со воспоставените национални механизми (подетално опишана погоре во делот за национални механизми), се поставени темелите на една национална стратешка политика, што е и одраз на посветеноста кон унапредувањето на еднаквите можности на мажите и жените. Сите релевантни актери си имаа своја одговорност во спроведувањето на НАПРР, а нивните резултати може да се согледаат во достигнувањата и предизвиците кои се исправени пред нас.

Повеќето координатори за еднакви можности на жените и мажите (14) во ресорните министерства, се зајакнати во нивните капацитети во однос на родовата тематика, но сепак може да се забележи отсуството на механизми (редовни постапки) за координирање и поддршка на работата на координаторите со СЕМ при МТСП.

Нормативно и функционално, СЕМ се јавува како главен двигател во промовирањето и воспоставувањето на еднаквите можности на жените и мажите. Ова во најголема мера се должи на исклучителната посветеност и ангажман на вработените.

Согласно со ЗЕМ од 2006 година, беа формирани комисиите за еднакви можности на мажите и жените во општинските совети (во натамошниот текст: комисија за еднакви можности) и беа назначени координатори за еднакви можности на жените и мажите во општинската администрација (во натамошниот текст: координатори за еднакви можности).

Членовите на комисиите за еднакви можности во општините, се избраните советници и во таа смисла, се врши редовна промена на составот на секои четири години. Работата на комисиите и координаторите за еднакви можности и натаму се смета за „женски домен“ со главно жени избрани за претседатели или членови на комисиите и многу малку мажи назначени за координатори за еднакви можности.

Координаторот за еднакви можности при единиците на локалната самоуправа е од редот на државните службеници. Координаторите се одговорни за континуирано следење на состојбата со родовата рамноправност на локално ниво и преземање на иницијативи за унапредување на состојбата во соработка со КЕМ.

Од добиените извештаите за 2010 година, се забележува дека општините многу малку или воопшто не одвојуваат средства за активности насочени кон унапредување на родовата еднаквост. Активностите на координаторите и комисиите за еднакви можности се сведуваат исклучиво на присуство на обуки, семинари и конференции кои ги организираат МТСП, невладините организации или меѓународните организации. Голем дел од општините со поддршка на МТСП²³ во 2009 година изработија локални акциски планови за родово рамноправност, кои вклучуваа активности насочени кон унапредување на положбата на жената на локално ниво и нејзина поголема вклученост во процесите на одлучување. Но за жал, мал дел од активностите во овие акциски планови доживееја реализација, голем дел останаа напишани на хартија, без нивно спроведување во пракса.

Во процесот на инкорпорирање на родовата перспектива, огромен чекор е направен со донесувањето на Стратегијата за родово одговорно буџетирање 2012-2015 (РОБ). Стратегијата за РОБ произлезе согласно од одредбите на ЗЕМ, според кој органите на државната управа се должни во рамките на своите стратешки планови и буџети, да го инкорпорираат принципот на еднакви можности на жените и мажите.²⁴

Зајакнувањето на механизмите за родово еднаквост и унапредувањето на политиките од родово перспектива не е возможна без систематска употреба на родово - разделени податоци во процесите на планирање, развој, спроведување и оценка на политики и стратегии во сите области. Државниот завод за статистика (ДЗС), како национален координатор на статистичкиот систем во Република Македонија, е јасно позициониран во обезбедувањето на релевантни податоци според родовата застапеност (по пол) од расположливиот фонд на податоци, обезбедени преку статистичките истражувања кои се спроведуваат во надлежност на ДЗС.

И покрај воспоставаната институционална машинерија за родово еднаквост, се уште постојат значајни прашања кон кои треба да биде насочен фокусот во делот на вградување на родовата еднаквост во главните општествени текови. Првото прашање е поврзано со родовата машинерија и операционализацијата на законската рамка во овој контекст. Потребно е усогласување на актите за систематизација на работните места на државните органи со Законот за еднакви можности што треба да води кон поквалитетно извршување на ра-

ботните задачи. Воедно, единиците на локалната самоуправа треба да го усогласат своето работење со одредбите на ЗЕМ, односно потребно е јасно дефинирање на одговорностите на комисиите и координаторите за еднакви можности во општинските статuti и актите за систематизација на работните места.

Второто прашање е поврзано со процесот на инкорпорирање на родовата перспектива во главните текови. Досегашното искуство на СЕМ, како и СРОБ даваат основа за воспоставување на функционален пристап и механизам, но истиот треба да се унапреди и зајакне. Во овој контекст, треба да се воспостави континуирана меѓуресурска соработка, поддршка и координација меѓу координаторите за еднакви можности со СЕМ, заради максимално искористување на капацитетите и ефикасно исполнување на задачите. Потребно е да се обезбедат финансиски средства во рамките на државните органи и единиците на локалната самоуправа за поддршка на нивната работа и исполнување на активностите.

Дополнително, иако ДЗС објавува статистички податоци за жените и мажите, потребно е да се воспостави хармонизиран пристап на прибирање на податоци по пол, којшто ќе обезбеди солидна основа за анализирање на состојбите и креирање на политики коишто ќе водат кон унапредување на родовата еднаквост. Притоа, утврдена е потребата за унапредување на статистичките показатели и воспоставување на хармонизиран систем на индикатори, кој ќе им овозможи на сите актери достапност на податоците заради анализи на состојбите, укажување на недостатоците и давање на соодветни и корисни предлози за натамошни мерки и активности.

2.1. Човекови права/недискриминација

Унапредувањето на човековите права на жената и родовата еднаквост е трајна задача на сите општествени фактори. Република Македонија, согласно со своите уставни определби, но и како земја кандидат за членство во ЕУ, во изминатите години презеде бројни активности на законодавен и функционален план за унапредување на севкупната состојба со човековите права, а во тој правец и на правата на жената и унапредување на родовата еднаквост.

Тргнувајќи од досегашниот стратешки документ НПАРР, Процената посочува на добар степен на реализација на унапредување на човековите права и жената, преку следење и измена на домашното законодавство според меѓународни стандарди и директиви на ЕУ, преку дисеминација на меѓународни документи за правата на жените и воспоставување на механизам за евиденција на постапките за дискриминација врз основа на пол, како и преку напори за зајакнување на институционалните капацитети.

Во натамошниот период, потребно е континуирано да се работи на унапредувањето на човековите права на жената и родовата еднаквост, особено преку спроведување на кампањи и многубројни активности, насочени кон подигнување на свеста и знаењето на јавноста

²³ Во рамките на проект поддржан од УНДП.

²⁴ СРОБ беше донесена со поддршка на UN Women, а истата предвидува 1) воведување на родово перспектива во програмите и буџетите на буџетските корисници на централно и локално ниво, 2) унапредување на законската рамка за вклучување на родово одговорното буџетирање и 3) зајакнување на институционалните механизми и градење на капацитети потребни за вклучување на родовата перспектива во креирањето на политики и програми и соодветни буџети. Стратегијата беше развиена и усвоена како резултат на успешно пилотираните иницијативи на МТСП, за подигање на свеста околу важноста на правилната распределба на постечките финансиски средства, како и градењето на капацитетите на државните службеници да го користат родовот буџетирање како алатка за унапредување на родовата еднаквост и спроведувањето на првата родово буџетска анализа (прв чекор во РОБ) во две секторски политики на МТСП.

за дискриминација по основ на пол, со цел за воспоставување на општество на еднакви можности и отстранување на сите облици на дискриминација. Тоа вклучува преземање на мерки за запознавање на јавноста со ЗЕМ и другото антидискриминаторско законодавство, едукација на судството и државната управа, како и спроведување на специфични активности насочени кон унапредување на општествената положба на жената припадничка на одредени ранливи групи.

2.2. Процеси на одлучување

Еднаквото учество на жените во процесите на одлучување во јавниот и политичкиот живот, е од витално значење за демократијата на секоја земја. Напорите на Република Македонија во изминатите години за поголемо вклучување на жените покажуваат позитивни достигнувања, но сепак резултатите посочуваат дека се уште има простор да се работи на тоа прашање. Така, забележан е позитивен тренд онаму каде законодавецот предвидел конкретни мерки. По донесувањето на Изборниот законик 2006 година, на национално ниво бројот на пратенички во парламентарните состави ја исполнува критичката бројка од 30% (во моментот Собранието брои 38/123 пратенички), иако препораките на Советот на Европа повикуваат на зголемена застапеност од 40%.²⁵ Мора да се нагласи фактот дека благодарение на зголемениот број на жени во највисокото претставничко тело, бројни прашања беа дискутирани, разгледувани и од аспект на родовата еднаквост. Исто така, мора да се спомене и тоа дека во изминатиот период унапреден е дијалогот со граѓаните преку одржување на средби и јавни расправи.

Воедно, позитивен момент е и фактот што во Деловникот за работа на Собранието на РМ предвидено е составот на работните тела и анкетните комисии да биде утврден, согласно со ЗЕМ.²⁶

Состојбата е различна кога се работи за застапеност на жените на локално ниво, иако Изборниот законик предвидува афирмативна мерка со која се овозможува учество на обата пола во работата на советите (истата одредба важи и за изборот на пратеници), односно со одредбата се гарантира дека обата пола во советите на општината ќе бидат застапени со најмалку 30%. Во споредба со локалните избори во 2005 година, на последните локални избори во 2009 година, учеството на жените во советите на локално ниво беше зголемено за 4,3%, но сепак не се постигна посакуваниот број на жени советнички. Така, на последните локални избори процентот на учество на жената во советите е 27%. Но, кај учеството на жените по општини има голем диспаритет од една до друга општина. Имено, постојат општини каде учеството на жените е над 41%

(три општини), постојат општини каде учеството е повеќе од 30% (25 општини), во најголем дел застапеноста се движи од 20% до 30% (32 општини), но за жал има сè уште многу општини каде што учеството на жените е под 20% (25 општини).

Во делот на извршната власт, Владата на Република Македонија, ја сочинуваат три жени од вкупно 23 члена и тоа една жена заменик на претседателот на Владата и две жени министри. Од замениците на министрите, четири од 19 се жени. Според официјалната статистика на ДЗС, жените сочинуваат 27,8% од членовите на законодавни, извршни тела, државни функционери, раководни државни службеници, дипломати и директори.

Во однос на застапеноста на жените при именување на амбасадори и дипломатски претставници, мора да се спомене Законот за надворешни работи кој предвидува дека при именување на амбасадори треба да се почитува принципот на еднакви можности на половите.²⁷ За жал, почитувањето на истиот принцип не е предвиден за избор на други дипломатски претставници. Инаку, забележан е порастот на жените во вкупно вработените во МНР и дипломатско-конзуларните претставништва чиј број од 2007 година наваму се движи околу 41%.²⁸ Меѓутоа, недостигаат официјални статистики за работната позиција на жените во надворешната политика.

Од расположливите податоци (анализирани се 68 општини) за бројот на вработени жени и мажи во општинската администрација и јавните претпријатија во општината, може да се заклучи дека бројот на вработени мажи е речиси двојно поголем од вработените жени.²⁹ Додека пак, кај соодносот на жените и мажите на раководни позиции во општинската администрација и јавните претпријатија во општината (раководители на одделенија и сектори) разликата уште повеќе се зголемува, односно речиси три пати повеќе мажи се на позиции кои се раководни и каде се носат одлуки.³⁰

Во судската власт во Република Македонија во периодот 2006-2010 година е забележан позитивен тренд на учество на избраните судии - жени рамноправно со избраните судии - мажи.³¹ Така, повеќе од половина од вкупно избраните редовни судии се жени,³² а истото важи и за Управниот суд на Република Македонија каде што избраните судии - жени се доминантно застапе-

²⁷ Член 36 став 2 од Законот за надворешни работи

²⁸ Четврти и петти периодичен извештај по Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација на жената, 2011, стр.23

²⁹ Анализа за квалитативното учество на жените во јавниот и политичкиот живот во единиците на локалната самоуправа, http://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/informacija%20za%20analiza_lokalna%20samouprava.pdf

³⁰ Бројот на вработени жени е 3014 во споредба со 5719 мажи, а 201 жена се на раководни позиции во споредба со 609 мажи.

³¹ Четврти и петти периодичен извештај по Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација на жената, 2011, стр.20-22

³² Статистичките податоци за застапеноста на жените – судии го покажуваат следното: 2006 година - 55,6%; 2007 година - 54,5%; 2008 година - 53,6%; 2009 година - 54,8% и 2010 година - 57,2%

²⁵ Препорака 288 (2010) на Конгресот на локални и регионални органи на Советот на Европа за постигнување на одржлива родова еднаквост во локалниот и регионалниот политички живот

²⁶ Членот 118 став 5 од Деловникот на Собранието на Република Македонија

ни во однос на избраните судии - мажи.³³ Единствено се разликува состојбата во Врховниот суд, каде што застапеноста на избраните судии - мажи е поголема во однос на избраните судии - жени и тоа во: 2006 година - 68%; 2007 година - 68,4%; 2008 година - 70%; 2009 година - 68,2% и во 2010 година - 71%.

Истиот тренд е забележителен и во јавните обвинителства, односно во основните и вишите јавни обвинителства, се забележува рамноправна застапеност на жените и мажите,³⁴ додека пак во Јавното обвинителство на Република Македонија разликата е поголема во корист на мажите, па така застапеноста на жените била во 2006 година - 28%; 2008 година - 30%, а во 2009 и 2010 година - 31%.

2.3. Здравство

Здравјето е фундаментално човеково право. Секој има право на највисоко ниво на физичко и ментално здравје. Секоја држава треба да презема соодветни мерки со цел да се обезбеди еднаквост меѓу мажот и жената, достапност на здравствените услуги, вклучувајќи ги и тие што се однесуваат на репродуктивното здравје, а вклучуваат планирање на семејство и сексуално здравје.

Здравството претставува значајна област во која неопходно е да се инкорпорира родовата перспектива. Владата на Република Македонија и Министерството за здравство, во континуитет донесуваат програми кои содржат мерки, задачи и активности за здравствена заштита на населението во Република Македонија, а се однесуваат на женската популација или пак содржат специфични компоненти кои се родово чувствителни.³⁵

Во Република Македонија во последните години се посветува огромно внимание на здравјето на жените и се подготвуваат и имплементираат различни програми, со цел за превенција и заштита на здравјето на жената и подигање на свеста на жените за грижа за сопственото здравје. Сепак потребно и понатамошно континуирано информирање на жените за пристапот до различните здравствени услуги, а особено на ранливите групи.

³³ Застапеноста на судиите - жени во Управниот суд на РМ е следна: 2007 година - 61%; 2008 година - 63,4%; 2009 година - 67%, и во 2010 година - 67%.

³⁴ Застапеноста на жените во основните јавни обвинителства во 2006 година - 44%; 2008 година - 45%; 2009 година - 45,5%, и во 2010 година - 46%. Застапеноста на жената во вишите јавни обвинителства е како следува: 2006 година - 54%; 2008 година - 48%, и во 2009 и 2010 година се забележува рамноправна застапеност на жените во однос на застапеноста на мажите

³⁵ Програма за активна здравствена заштита на мајките и децата во Република Македонија во 2010 година, Програма за превентивна здравствена заштита во Република Македонија за 2010 година, Програма за рана детекција на малигни болести во Република Македонија за 2010 година, Програма за заштита на населението од ХИВ СИДА за 2010 година, Програма за заштита на населението од туберкулоза, Програма за систематски прегледи, Програма за целосно здравствено осигурување, Програма за имунизација, се дел од програмите кои се донесени со цел превенција и унапредување на женското здравје

По однос на малигните заболувања, официјалните податоци зборуваат за висока стапка на морталитет од заболувања на рак на дојка и матка кај жената, што во прв ред се должи на нивното ненавремено откривање во раната фаза, кога шансите за излекување се поголеми.³⁶ Во вкупниот број на смртност на жените, со 49,7% се застапени болестите на генитоуринарниот систем. Неоплазмите се застапени со 4,8% во вкупно регистрираните заболувања на примарно ниво на здравствена заштита. Од карцином на грлото на матка заболуваат годишно околу 200 жени или околу 20 на 100.000 жени. Во 2007 година регистрирани се вкупно 218 нови случаи од овој вид карцином со стапка од 21,4 на 100.000 жени.³⁷

Како мерка за зголемување на степенот на превенција, во 2007 година за 17.000 жени на целата територија на Република Македонија во јавните и некои приватни гинеколошки установи беа направени бесплатни ПАП тестови. Во 2008 година опфатот бил 12.000 и тоа независно и за осигурени и за неосигурени жени. Во 2009 година преку Програмата за рано откривање и спречување на болестите на репродуктивни органи кај жените во РМ, право на бесплатен ПАП тест имале 3.000 неосигурени жени.

Дополнително, за намалување на стапката на смртност од рак на грло на матката во Република Македонија воведена е Хуман Папилома Вирус (ХПВ) вакцина за сите девојчиња на возраст од девет до 15 години, бесплатно, во здравствена установа која има дозвола за вакцинација со оваа вакцина, како незадолжителна вакцинација („Службен весник на Република Македонија“ број 56/2008). Од октомври 2009 година во Република Македонија е воведена задолжителна активна имунизација против ХПВ за сите девојчиња од 12-годишна возраст, со опфат на имунизација околу 50 %.

Од 2007 година со измените на Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 5/2007) е започнато спроведување на Програмата за рано откривање, дијагностицирање и лекување на ракот на дојката во Република Македонија. Програмата е потполно бесплатна и жените кои сакаат да се прегледаат се ослободени од финансиски трошоци. Во 2007 година се прегледани 12.500 жени, во 2008 година бројот на прегледани жени изнесуваше 22.587, а во 2009 година бројот на прегледани жени е 36.000 жени. Една од целите на Програмата е во натамошниот период да создаде услови за започнување на спроведување на организиран скрининг на територијата на целата држава.

2.4. Социјална заштита

Создавањето на современ систем на социјална заштита кој ќе одговори на предизвиците на новото време истовремено е во согласност со јасно зацртаните цели

³⁶ Програмата за рано откривање, дијагностицирање и лекување на ракот на дојката во Република Македонија, Влада на РМ (www.moh.gov.mk)

³⁷ Четврти и пети периодичен извештај на Република Македонија до Комитетот за елиминација на сите форми на дискриминација врз жената (www.mtsp.gov.mk)

на Република Македонија за членство во Европската унија. Процесот на европска интеграција налага хармонизација на законодавството во оваа област, промовирање на принципите на доброто управување, пренесување на добрите европски практики и стандарди.

Организирањето и спроведувањето на социјалната заштита во Република Македонија, е во надлежност на Министерството за труд и социјална политика, преку Секторот за социјална заштита, Заводот за социјални дејности и Центрите за социјална работа (ЦСР), Во Република Македонија има 30 ЦСР, од кои 27 меѓуопштински и три општински.

Социјалната заштита како систем на мерки, активности и политики, е насочен кон спречување и надминување на основните социјални ризици на кои е изложен граѓанинот во текот на животот, за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост и за јакнење на неговиот капацитет за сопствена заштита.

Изминатите години во областа на социјалната заштита е направен напредок но сепак останува потребата од натамошно унапредување и имплементирање на програмите од аспект на родовата еднаквост.

Со цел за поефикасна социјална заштита за маргинализираните групи на население во јуни 2009 година, донесен е нов Закон за социјална заштита,³⁸ со кој се изврши редесфинирање на системот и организацијата на социјалната заштита, како и правата, финансирањето и постапката за остварување на правата од социјална заштита³⁹.

Половата структура на старото население е препознаена во Националната стратегија за стари лица 2010 - 2020, но бара идентификување на родово одговорни мерки за заштита на стари лица преку ресорната стратегија. Сепак, Владата презема сериозни чекори во менување на досегашната пракса од претежно институционална кон вонинституционална и децентрализирана заштита на стари лица. Во тој контекст, освен постоечките државни домови за стари лица, 13 приватни домови имаат добиено лиценца од МТСП за стручна работа со старите лица, се отворија неколку дневни центри и се пилотира давање на услуги на неа на стари луѓе во домашни услови, преку граѓанскиот сектор.

Во областа на социјалната парична помош (постојана и социјална), официјалните податоци покажуваат значајна разлика во користењето на ова право меѓу жените и мажите.

Значителен прогрес е направен од страна на Заводот за социјални дејности, во рамките на своите надлежности, во 2009 година започна со спроведување на конкретни активности кои водеа кон: зајакнување на капацитетите на стручните работници од ЦСР и професионалните установи за родовата еднаквост и социјалната работа, но и на вработените на ЗСД за спроведување на родови анализи.⁴⁰ Благодарение на ова, првата родова анализа на податоците од ресурсниот центар од ЗСД за социјалните ризици беше направена во 2012 година. Статистичките податоци за социјалните ризици

прикажуваат родова диспропорција во бројот на евидентирани машки и женски корисници на услуги во различни категории. Жените се јасно препознаени како доминантно евидентирани жртви на семејно насилство, носителки на згрижувачки семејства, жртви на трговија со луѓе, лица што сакаат да стапат во брак пред полнолетство, а мажите како лица што злоупотребуваат дрога или други психотропни супстанции или прекурзори, сторители на семејно насилство, малолетни сторители на кривични дела.⁴¹

2.5. Образование

Во областа на образованието последните години следеа низа процеси на реформи кои овозможува да се унапреди образовниот процес, а со тоа можноста за олеснет пристап и задржување во образовните институции на сите ученици, без разлика на полот, етничката, социјалната или друга определба. Зголемувајќи го придонесот во образованието и тоа од 3,6% до 5 % од БДП, доста се вложи во образованието, со што се унапредија и можностите за подобар пристап и на девојчињата.

Во учебната 2007/2008 година се воведо Концептот за деветгодишно основно образование. Во Концепцијата за деветгодишно основно воспитание и образование се поставени принципите на кои се засноваат наставните програми за основно воспитание и образование. Покрај принципот на демократичност, во Концепцијата е прецизиран и принципот на недискриминација. Исто така, во Концепцијата е наведено дека основното воспитание и образование има за цел да овозможува: “воспитување за почитување на човековите права, родовата рамноправност и основните слободи и за живеење во демократско општество и тоа со методи кои ги поддржуваат овие вредности“.

Согласно со податоците од Државниот завод за статистика во Основното образование родовата структура на запишаните ученици во трите години (2009, 2010 и 2011) покажува дека има повеќе машки деца запишани во основно образование и тоа 6.851 повеќе момчиња во 2009 година, 6.537 повеќе момчиња во 2010 година, односно 5.990 во 2011 година, процентуално машки деца запишани во 2009 година се 51,7% наспроти 48,3% девојчиња, во 2010 година се 51,6% наспроти 48,4% и 52% машки деца запишани во 2011 година наспроти 48% женски деца.

Официјалните бројки на лицата кои го напуштиле основното образованието за 2010 и 2011 година покажуваат дека разликата меѓу машките и женските деца не е голема (17 женски и 14 машки деца во 2010 година и 15 женски и 12 машки деца во 2011 година), но сепак девојчињата се побројни.

Она што може да се заклучи е дека во основното образование од година во година се забележува истата полова структура меѓу ученичките и учениците. Бројот на учениците кои го прекинале образованието во основното образование е незначителен (и кај ученичките и кај учениците) и изнесува 0,2%.

³⁸ Закон за социјалната заштита, “Службен весник на РМ” бр. 79/2009

⁴¹ Завод за социјални дејности, Социјалната работа низ родовата призма – ризици и услуги, Скопје, 2012.,

Во учебната 2008/2009 година, стапи на сила задолжителното средно образование. За сите ученици од основното, односно задолжителното средно образование, е обезбеден бесплатен превоз во случај да учат на оддалеченост 2, односно 2,5 км од нивното живеалиште, а таму каде што нема организиран превоз им е обезбедено сместување во ученички дом и бесплатни учебници. За учениците од средното образование, чии родители се корисници на социјална парична помош, преку Проектот за условни парични трансфери⁴² е обезбедена финансиска поддршка која е условена со редовно посетување на наставата.

Според податоците на Државниот завод за статистика во учебната 2009/2010 година во средното образование се запишале 45.820 (48,1%) девојчиња и 49.523 (51,9%) момчиња, од вкупно 95.343 запишани ученика. Во учебната 2010/2011 година се запишале вкупно 45.292 (48,1%) девојчиња и 48.863 (51,9) момчиња од вкупно 94.155 запишани ученика. Состојбата во учебната 2011/2012 година, покажува дека од вкупно 93.064 запишани ученика, 44.884 (48,2%) се девојчиња, а 48.180 (51,8) момчиња.

Трендот на зголемен опфат на студенти во високото образование е сличен на тој во средното образование. Постоенето на голем број на високо образовни институции, како државни, така и приватни, во академската 2008/2009 година, 94 факултети овозможиле лесен пристап и можност за поголема изборност. Отворањето на 46 дисперзирани студиски програми во 15 града: Скопје, Битола, Штип, Тетово, Кавадарци, Дебар, Велес, Струга, Крива Паланка, Кичево, Прилеп, Гевгелија, Свети Николе, Берово и Пробиштип, овозможиле намалување на трошоците за студирање и зголемување на опфатот и на женскиот пол во високо образовните институции.

Во високото образование, според податоците на ДЗС за последните три години, се забележува поголем број на запишани девојки. Во учебната 2009/2010 година од 57.849 вкупно запишани студенти, 30.408 (52,5%) се девојки, а 27.486 (47,5%) момчиња. Во 2010/2011 година вкупно се запишале 63.250 студенти, од кои 33.583 (53,1%) девојки, наспроти 29.667 (46,9%) момчиња. Во учебната 2011/2012 година се запишале 58.747 студенти, од кои 31.233 (53,2%) девојки, наспроти 27.514 (46,8%) момчиња.

Од аспект на дипломирани студенти, се забележува исто така поголем број на девојки кои ги завршуваат студии. Во 2009 година дипломираше вкупно 10.232 студенти, од кои 5.911 девојки (57,8%), наспроти 4.321 момчиња (42,2%). Во 2010 година од вкупно 9.944 дипломирани студенти, 5.611 (56,4%) се девојки и 4.333 (43,6%) момчиња. Податоците во 2011 година не покажуваат некоја промена во соодност на дипломирани девојки наспроти дипломираните момчиња, односно од вкупно 9.802 дипломирани студенти, 5.538 (56,5%) се девојки, а 4.264 (43,5%) момчиња. И во однос на запишаните студенти на последипломски студии се забележува мала предност на девојките, наспроти момчињата. Во учебната 2010/2011 година од вкупно запиша-

ните 3.655 магистранти, 2.069 се девојки, а 1.586 момчиња, или изразено во проценти 53% од вкупно запишаните магистранти се девојки наспроти 47% момчиња. Во поглед на научната гранка (професионална ориентација) каде што се запишани, најголем родов диспарат во соодносот на запишаните студенти се појавува кај техничко технолошките науки каде што од вкупно запишаните 489 студенти во учебната 2010/2011 година 179 (37%) се девојки, а 310 (63%) момчиња. Наспроти тоа, кај општествените науки, се забележува, исто така, поголема разлика во соодност на девојките и момчињата, запишани магистранти и тоа од вкупно 2.586 запишани, 60% се девојки, а 40% мажи или во апсолутни бојки изразено 1.556 девојки, наспроти 1.030 момчиња. Учеството на жените магистри во вкупниот број на лица кои стекнале научен степен магистер на науки во 2011 година изнесува 53,7%.

Во рамките на високото образование, постои Институт за родови студии при Филозофскиот факултет во Скопје, а предмет родова еднаквост постои во незначителен број на наставни програми и институти, како на пример во Институтот за мир и безбедност и Институтот за социолошко, политички и правни истражувања.

Во поглед на користењето на компјутер и интернет, во периодот од 2010 до 2011 година, се намалува јазот меѓу половите во полза на жените. Во 2010 година, од вкупниот број на корисници на компјутер (899.159), 48,0% биле жени, а 52,0% биле мажи. Од вкупниот број на корисници на интернет (827.798), 47,3% биле жени, а 52,7% мажи. Во 2011 година, од вкупниот број на корисници на компјутер (943.870), 49,3% биле жени, а 50,7% биле мажи. Од вкупниот број на корисници на интернет (908.750), 49,2% биле жени, а 50,8% мажи.

Анализирајќи ја состојбата во областа на образованието од аспект на еднаквите можности на жените и мажите, се забележува напредок и се поголемо вклучување на девојчињата во сите нивоа на образование, а некаде процентот на запишаните девојчиња е поголем. Поголемата вклученост на девојчињата од етничките заедници во средното и високото образование, исто така, е во нагорен тренд.

2.6. Економско јакнење

Економското јакнење претставува еден од најзначајните фактори и цел во постигнувањето на родовата еднаквост, која во себе содржи повеќе елементи насочени кон елиминација на разните форми на дискриминација, промовирање на повеќе и подобри работни места за жените, во смисла на број на вработени и квалитет на вработувањето и на крај намалувањето на феминизацијата на сиромаштијата.

Во изминативе години е направено позитивно поместување во поглед на воведување на родова перспектива во политиките и стратегиите на пазарот на трудот. Направен е напредок во законското дефинирање на забраната на дискриминацијата врз основа на пол при вработувањето и на работното место, и се поставени одредби кои им овозможуваат на работниците да ја усогласат работата со семејните обврски.

⁴² Со поддршка од Светска банка

И покрај тенденцијата на зголемување, стапката на активност на жените од 44,7 проценти е многу пониска од таа на мажите која изнесува 68,8 проценти во 2011 година (АРС) и го покажува големиот родов јаз во стапката на учество од 24,1 процентни поени. Жените се во континуитет со помала стапка на вработеност од мажите, со родов јаз во стапката на вработеност од 16,1 процентни поени во 2011 година (стапка на вработеност на жените 30,9% АРС 2011). Карактеристично за Македонија во однос на стапка на невработеност кај овој показател на пазарот на трудот жените се во малку подобра ситуација (стапка на невработеност од 30,8 проценти кај жените наспроти 31,8 проценти кај мажите).

Руралните средини се уште се соочуваат со висока стапка на невработеност, несигурни и ниски приходи. Во стапката на активност кај населението над 15 години според типот на местото на живеење, се гледаат двојни разлики кои укажуваат на многу ниската стапка на активност на жената од руралната средина, и големите разлики во однос на стапките на активност на жена - маж од рурална средина, како и жена - жена со споредба рурална урбана средина. Стапката на активност на жените од руралните средини има константност од 36 проценти во периодот 2007 - 2010 година за во 2011 година да изнесува 37 проценти. Стапката на активност на руралните мажи во 2007 година е 70 проценти а во 2011 година изнесува 71 проценти.

Според истражување меѓу лицата со ментална и телесна попреченост, спроведено во 2009 година, околу 29,2 проценти од жените наспроти 31,9 проценти мажи со попреченост се вработени, додека останатите остануваат невработени. Разликата меѓу жените и мажите во оваа категорија не е голема.

Родовиот јаз во стапките на активност и вработеност, родова сегрегација на професиите (на хоризонтално и вертикално ниво), пониското учество на жените на позициите на одлучување и моќ, остануваат предизвици кои ќе бидат земени во предвид како приоритетни во периодот кој следи, со цел за унапредување на родовата еднаквост во општественото и економското живеење.

Според економскиот статус во 2011 година⁴³ година на жените се застапени во 24,8 проценти во категоријата на работодавец од вкупниот број на работодавци (наспроти мажите со 75,2 проценти), 17,9 проценти се во категоријата вработени на сопствена сметка од вкупниот број лица во оваа категорија (наспроти 82,1 проценти мажи). Наспроти тоа, во категоријата неплатени семејни работници, жените се застапени со 61,7 проценти.⁴⁴ Овие податоци укажуваат на една повеќе константна состојба со активната популација и нејзината поделба по род. Бројките ја потврдуваат традиционалната слика за помалата застапеност на жените во платените професии, а го заземаат најголемиот процент во неплатената работа во домот и семејството, односно во неплатениот труд.

Може да се заклучи дека има поместувања во однос на стапката на вработеност на жената, но тоа не е доволно, а особено на ранливи категории жени⁴⁵, што претставува уште посебна цел и потреба.

Во насока на подобрување, унапредување и зајакнување на економскиот статус на жените, како и правење увид во состојбата - се забележува потреба од официјални истражувања за состојбата со родовите прашања и пазарот на труд, увид во степенот и видовите дискриминација, сексуалното вознемирување, родовиот јаз во платите, можностите за скратено работно време како мерка за пристап кон пазарот на труд и балансирање на приватниот и јавниот живот и воведувањето на родителското отсуство, родовиот јаз во плати. Непостоењето на истражувања води кон непознавање на системската дискриминација на жената на пазарот на трудот. До сега се спроведени повеќе проекти од областа на пазарот на трудот и еднаквите можности во насока на поддршка, односно поттикнување на женското претприемништво,⁴⁶ преку програмски активности⁴⁷ и предвидени стратешки цели и активности во сродни национални документи и оперативни планови,⁴⁸ со што е направен напредок на состојбата со вклучување на жените во категоријата на самовработени. Сепак, останува предизвикот многу повеќе да се работи за оваа област во насока на зголемување на стапката на вработеност кај жените.

Кога станува збор за граѓанското општество, значајна улога во унапредувањето на положбата на жената на пазарот на трудот имаат и телата на бипартитниот и трипартитниот социјален дијалог во Република Македонија, односно синдикатите, организациите на работодавачи и Владата, од друга страна.

Она што е карактеристично по ова прашање во рамките на синдикатите и организациите на работодавачи е дека родовите прашања не се јавуваат на главните агенди на организациите на работодавачи и синдикатите, туку се третираат како маргинални прашања. Повеќето организации на работодавачи и синдикати, се фокусираат на актуелните генерални проблеми кои се од-

⁴⁵ Жените кои се приматели на социјална помош, жртви на семејно насилство, жртви на трговија со луѓе, долготрајно невработени жени, самохрани мајки, како и по основа на технолошки вишок и стечај или по друг основ на социјална исклученост, Стратегија за намалување на сиромаштија и социјална исклученост, 2010-2020

⁴⁶ Согласно со членот 2 точка 3 од Програмата за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на МСП во 2010 година ("Сл. весник на РМ" бр. 5/10 и 74/10), предвидена е активност - Кофинансирање на проекти на бизнис центрите за поддршка на мали и средни претпријатија (МСП). Еден од поднесените и евалуираните проекти кој ќе биде кофинансиран согласно со оваа програмска активност од страна на МЕ е Проектот "Интерактивни напредни обуки на постојни жени претприемачи" кои имаат оформено сопствен бизнис во последните три години, поднесен од Фондацијата за развој на МСП - Куманово.

⁴⁷ АППРМ - Организирање на обуки за женско претприемништво, Стратегија за социјална исклученост и намалување на сиромаштија 2010-2020 предвидува активност во оваа насока

⁴⁸ Оперативниот план на активни програми и мерки за вработување за 2010 година за првпат се вовеле и имплементира Програма за промоција на претприемништвото преку постоечки бизнис инкубатори и обука за одделни занимања и вештини кои се дефицитарни на пазарот на трудот.

⁴³ АРС 2011

⁴⁴ АРС 2011

несуваат на имплементацијата на законската регулатива, невработеноста, па поради тоа правата на жената на пазарот на трудот се маргинализирани. Една од причините за тоа е и фактот дека главните актери во процесите на одлучување на социјалниот дијалог не се доволно родово сензитивни. Што се однесува до родовиот концепт, може да се истакне, дека не е инкорпориран во колективното договарање.⁴⁹ Женските секции како механизми за инкорпорирање на родовите прашања во колективното договарање не успеале да го министрираат и да направат некои суштински промени во рамките на социјалниот дијалог.

Приватен сектор. Не постојат официјални податоци и истражувања кои би дале увид во постоењето, степенот и видовите на дискриминација на врз основа на пол при влезот односно на пазарот на трудот (при вработување и на работно место) во рамките на приватниот сектор. Организациите на работниците, како и невладиниот сектор укажуваат на постоење на висок степен на дискриминација врз основа на пол при вработувањето и на работното место. Тоа укажува на една значајна дискрепанца меѓу законски регулираното право за недискриминација врз основа на пол на пазарот на трудот, но и непочитување на тоа право и, што е најзначајно, не искористување на правните одредби кои го штитат ова право, односно слаба или отсуство на имплементација на законските одредби во овој дел. Сериозни анализи се потребни во оваа насока на утврдување на степенот, појавата и видовите на дискриминација врз основа на пол на пазарот на трудот. Активности треба да се преземат и во насока на имплементација на одредбите на ЗЕМ во рамките на приватниот сектор.

2.7. Жената и насилството

Изминатите години беа обележани со бројни активности поврзани со спречување на насилството врз жените, без оглед дали се јавува во облик на сексуално, психичко или физичко насилство. Во однос на прашањето за жената и спречувањето на насилството, може да се забележи дека се преземаат бројни активности против семејното насилство и трговијата со жени и деца.

Денес Република Македонија е исправена пред предизвикот да спроведе мерки и активности и против останатите форми на родово базирано насилство, како сексуалното вознемирување, силување, кршењето на човековите права за време на мир и вооружен конфликт и сл. Препораките се, дека родово базираното насилство, како едно од најтешките форми на прекршување на човековите права, треба да се разгледува интегрално и да ги вклучува сите форми на насилство.

а) Семејно насилство

Согласно со Националната стратегија за семејно насилство 2008 - 2011 година, беа преземени бројни активности. Се спроведоа бројни кампањи и обуки за

професионалните структури кои работаат на проблемот на семејното насилство (ЦСР), здравствени установи, полиција, судови, образовни институции, претставници од локалната самоуправа и граѓанскиот сектор. Така, се зајакнаа институционалните капацитети за справување со семејното насилство. Дополнително, со воспоставувањето на вонинституционалните форми на заштита,⁵⁰ се подобрија услугите за заштита на жртвите. Трендовите на пријавување на семејно насилство бележат пораст во изминатите неколку години. Во 2011 година, на подрачјето на Република Македонија се регистрирани вкупно 593 (481) кривични дела извршени при семејно насилство, што претставува зголемување за 23,3% во споредба со 2010 година⁵¹. Инаку, вообичаено најзастапено е делото „телесна повреда“, односно 70% од вкупно регистрираните дела со обележје на семејно насилство. Сторители на овие дела се најчесто сопрузите - 216 лица и синовите - 77, додека другите категории се застапени во многу помал број.

За извршените кривични дела се пријавени вкупно 600 (486) сторители, од кои 550 (442) или околу 92% се мажи, а само 50 (44) се жени. Најчести жртви на семејно насилство се жените - 507 (400) и 105 (78) мажи.⁵²

Полицијата во овој период постапуваше и по 4.609 (3.737) поплаки во врска со семејното насилство. Најголем број од поплаките - 3.090 се однесуваат на психичко малтретирање, кое е изразено преку вербални закани и навреди, како и упатување погрдни зборови, омаловажување, уцени и бркање од дома.⁵³ Поплаките се поднесени против 3.970 лица од машки и 719 лица од женски пол.⁵⁴

б) Трговија со луѓе

Проблемот на трговија со луѓе во изминатите години беше во фокусот на активностите на Владата на Република Македонија. Посветеноста и заложбите за борба со ова современо зло се видливи од донесувањето на посебна Национална стратегија и Национален акционен план.

⁵⁰ Отворени се следните вонинституционални форми на заштита: регионален Центар за лица/жртви на семејно насилство во Свети Николе, Советувалиште за родители и деца жртви на семејно насилство и Советувалиште за сторители на семејно насилство.

⁵¹ Броевите во заградите се однесуваат на кривичните дела регистрирани во претходната година.

⁵² според роднинската врска, најголем број од нив се сопруги-314, потоа 14 сопрузи, 116 родители (63 мајки и 53 татковци), 45 деца (23 синови и 22 ќерки), 45 вонбрачни сопруги, 23 поранешни сопруги, двајца поранешни сопрузи, еден вонбрачен сопруг и 52 останати членови на семејството.

⁵³ Заради физичко малтретирање, се поднесени 1.073 поплаки, најчесто вршени од сопрузите или од синовите, кои под дејство на алкохол физички ги малтретирале своите сопруги, а честопати и своите родители и деца. Заради нерешени имотноправни односи или од економски причини се поднесени 446 поплаки.

⁵⁴ Од нив 927 лица малтретирањата ги вршеле како резултат на психичко растројство, 647 лица биле под дејство на алкохол, додека 50 лица биле под дејство на дрога. Најмногу поплаки поднеле сопруги - 1.360, родители - 1.005, поранешните брачни другари - 454, децата - 378, потоа 240 сопрузи, 125 лица во вонбрачна врска, а останатите поплаки се поднесени од други членови на семејството.

⁴⁹ До април 2010 во регистрот на МТСП беа регистрирани 33 колективни договори, од кои 2 општи (за стопанство и јавен сектор) и 31 гранкови колективни договори, www.mtsp.gov.mk

Во МТСП, во рамките на СЕМ од 2005 година функционира канцеларија на Националниот механизам за упатување на жртви на трговија со луѓе (НМУ) која во соработка со центрите за социјална работа, обезбедува координирана помош и заштита на жртвите на трговија со луѓе особено на жени и деца.

Во текот на 2007 година изготвени беа Стандардни оперативни процедури (СОП) за постапување со жртви на трговија со луѓе и истите се усвоени од Владата на Република Македонија во 2010 година. Целта на СОП е обезбедување на помош и заштита на сите жртви на трговија со луѓе преку еден сеопфатен приод заснован врз човековите права на жртвите и истите содржат посебни мерки кои се однесуваат на децата жртви на трговија со луѓе.⁵⁵

Во Законот за семејство во 2008 година за прв пат во Република Македонија се регулираше прашањето за заштита на деца жртви на трговија со луѓе и во него се додаде нова глава V-a - "Старателство над малолетни лица жртви на трговија со луѓе". Со измените и дополнувањата на Законот за заштита на децата во 2009 година се подигнува степенот на заштита на децата,⁵⁶ а во јуни 2009 година донесен е Закон за социјална заштита, во кој се внесени одредби со кои се овозможува заштита на лица жртви на трговија со луѓе и формирање на Центар за лица - жртви на трговија со луѓе. МТСП донесе Правилник за нормативите и стандардите за простор, опрема, стручни кадри и средства потребни за основање и започнување со работа на установа за социјална заштита, Центар за лица - жртви на трговија со луѓе.⁵⁷

Со измените на Кривичниот законик од 2008 и 2009 година се изврши усогласување на домашното кривично законодавство за борба против трговија со луѓе со ратификуваните меѓународни конвенции и европското законодавство. Во април 2009 година, Република Македонија ја ратификуваше Конвенцијата на Советот на Европа за борба против трговија со луѓе.⁵⁸

НМУ во 2008 година, спроведе телефонска анкета за истражување на информираноста на македонските граѓани за проблемот на трговија со луѓе во Република Македонија.⁵⁹ Најголем дел од испитаниците или 50,9% одговориле дека децата се најризична категорија и најчести жртви на трговија. По нив следуваат жените од 18 до 35 години со 38,9% и жените над 35 годишна возраст, кои најчесто се поврзани со принудна работа исто како и мажите.

⁵⁵ Финансиска поддршка од ИСМПД.

⁵⁶ Со членот 9 се забрануваат сите облици на сексуално искористување и сексуална злоупотреба на децата (детска порнографија, детска проституција), насилно подведување, продажба или трговија со децата, психичко или физичко насилство и малтретирање, казнување или друго нечовечко постапување, сите видови на експлоатација, комерцијално искористување и злоупотреба на децата со кои се кршат основните човекови слободи и права и правата на детето.

⁵⁷ "Службен весник на РМ" бр. 100/10

⁵⁸ "Службен весник на РМ" бр. 49/2009

⁵⁹ Анкетата беше направена со стандардизиран прашалник на репрезентативен примерок од 1022 испитаници од популацијата во Македонија. Притоа, запазени се демографските податоци на населението како: пол, возраст, образование, етничка припадност, место (рурална или урбана средина) и регион.

Во текот на 2011 година во МТСП воспоставен е систем на прибирање на статистички податоци за жртви на трговија со луѓе за следење на трендот на оваа појава без да се прибираат и обработуваат личните податоци, со што се овозможува максимална заштита на идентитет и другите лични податоци на жртвите. На 28.1.2011 година отворено е државното прифатилиште т.е. Центар за лица - жртви на трговија со луѓе. Во Центарот се сместуваат жртвите на трговија со луѓе домашни државјани и странци, кои имаат добиено дозвола за привремен престој.

в) Родово базирано насилство

Родово базираното насилство многу малку е дискутирано во Македонија, посебно во креирањето на политиките и донесувањето на одлуките. И покрај напорите на организациите кои работаат на унапредување на родовата рамноправност и правата на жените, кои доведоа до значителни подобрувања во законската рамка која го регулира семејното насилство, насилството врз жените надвор од домот останува значително занемарено и непријавувано.

Поимот родово базирано насилство не е вклучен во легислативата и националните стратешки документи, што укажува дека различните форми на насилство врз жените не се сметаат за родово базирани или пак се подразбираат изолирано едно од друго. Законската рамка и стратешките документи не посветуваат внимание на други видови на насилство врз жената, освен силувањето и физичкото насилство. Родот како основа за дискриминација и насилство, се споменува само во Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Неодамна, Република Македонија стана една од првите земји во регионот кои ја потпишаа Конвенцијата на Советот на Европа за борба и превенција на насилство врз жената и семејно насилство (Истанбулска конвенција, 2011), која сè уште не е ратификувана. Ова претставува значаен чекор, бидејќи конвенцијата е првиот меѓународен правно обврзувачки документ кој специфично го адресира насилството врз жената. За прв пат во Европа, со Истанбулската конвенцијата се воспоставуваат правно-обврзувачки стандарди за спречување на насилството врз жената, вклучувајќи и семејно насилство, за заштита на жртвите и за казнување на сторителите. Конвенцијата пополнува огромна празнина во заштитата на човековите права на жените и истовремено ја проширува заштитата за сите жртви на домашно насилство.

Со ратификувањето на Конвенцијата, државите преземаат обврска за имплементација на особено исцрпни и прецизни одредби кои воспоставуваат обврска за позитивна акција на државата. Конвенцијата не создава нови права, туку ги разјаснува постоечките човекови права и создава позитивна обврска кај државите страни да ги промовираат, да спречат кршење на правата и да ги заштитат жртвите.

Ратификацијата на Конвенцијата несомнено ќе влијае на јакнење на националниот систем за спречување и заштита од насилството.

2.8. Жената и медиумите

Заложбите за постигнување на одредени општествени вредности секогаш даваат плод кога се работи на едукација на јавноста и подигнување на свеста за значењето на одредена проблематика. Во таа смисла, мора да се нагласи дека медиумите имаат критична важност во едно демократско општество, затоа што тие, како креатори на јавното мислење, помагаат во креирањето или рушењето на одредени стереотипи и предрасуди. А стереотипите и предрасудите, за жал, се дел од нашето секојдневие. Од тие причини, изминатите години беа посветени на преземање на чекори во правец на соодветно претставување на жената во медиумите.

Така, Советот за радиодифузија го следи почитувањето на одредбите од Законот за радиодифузна дејност со кои се опфатени аспекти поврзани со третманот на родовите прашања. Поконкретно, станува збор за одредбите од членовите 68 и 69 со кои се гарантираат еднакви права, односно се забранува дискриминација во однос на пол, членот 70 (забрана за емитување порнографија на телевизија, односно обврска за кодирање на каналите со порнографски содржини при реемитување преку операторите на јавни комуникациски мрежи) и членот 89 според кој рекламирањето и телешопингот не смеат да се темелат врз нагласување на половите разлики. Советот спроведува мониторинг, по оплаки од граѓани и по сопствена иницијатива. Доколку констатира повреда на Законот, на радиодифузерите кои го прекршиле Законот Советот им изрекува мерки, согласно со своите надлежности.⁶⁰

Советот за радиодифузија во декември 2007 година, формираше Координативно тело за рекламирање, телешопинг и спонзорство. Целта на формирањето на ова тело е отворање на поширока дискусија за степенот во којшто радиодифузерите ги почитуваат стандардите и принципите утврдени со Законот и да се сврти вниманието и кон чувствителноста за родовата рамноправност.

Во 2007 година, Советот донесе Правилник за заштита на малолетниците од содржини коишто можат штетно да влијаат врз нивниот физички, психички и морален развој. Правилникот не се однесува директно на портретирањето на жените во медиумите, меѓутоа во еден аспект го опфаќа влијанието на начинот на прикажувањето на голото човечко тело, како и на физичкото и психичкото насилство врз определувањето на категоријата на програмата. Како придружен документ донесен е Коментар кон Правилникот за заштита на малолетната публика од програми кои можат штетно да влијаат врз нејзиниот физички, психички и морален развој. Прашањето на родот во двата документи се таргетира посредно, зошто категоризацијата и класификацијата на програмата, меѓу другото, зависи и од начинот на кој се третира еротиката.

Советот за радиодифузија, почнувајќи од 2009 година, прибира податоци за родовата структура на вработените во медиумите. Процентот на жени вработени во електронските медиуми покажува дека тие сочинуваат околу 40% од вкупно вработените лица.⁶¹

Особено важни активности на Советот за радиодифузија кои укажуваат на потребата од натамошни чекори, се спроведените истражувања и анализи. Така, во 2007 и 2009 година беше спроведено испитување на мислењето на публиката во кое се бележи присутност на стереотипизирањето на родовите улоги и тоа зголемување на процентот на публиката кои сметаат дека ТВ рекламите прават традиционална поделба на односите маж - жена, женски и машки работи, женски и машки улоги.⁶² Во 2012 година беа спроведени анализи на родовите прашања и на прикажувањето на жените и мажите во програмските концепти и содржини во средствата за јавно информирање. Заклучоците на спроведените анализи упатуваат на несоодветно претставување на жената и стереотипизирањето во медиумите.

Следствено, препорачано е зголемено присуство во медиумите за најмалку 30% на жени во својство на стручни и политички авторитети што ќе го одразува минималниот праг на државата за учеството на жените во политичкиот живот, потоа воведување на теми кои директно ги засегаат прашањата на еднаква родова застапеност во структурите на одлучување и надминување на родовата стереотипизација во културата и јавниот говор, како и воведување на теми кои се од суштествен интерес за еднаквоста меѓу родовите во Македонија: економската еднаквост/нееднаквост (разликите во примањата меѓу мажите и жените), семејното насилство врз жените и трговијата со малолетни девојки (особено

⁶¹ Во телевизиските станици во Република Македонија, највرامнотежен однос меѓу бројот на вработени мажи и жени има во телевизиите на регионално ниво (49% жени) и во Македонската телевизија (47% жени). Нешто помал е процентот на жени вработени во телевизиите кои имаат национални дозволи и кои емитуваат програма преку сателит (40%), а најмал е во телевизиите кои емитуваат програма со национална дозвола преку терестријален предавател и локалните телевизиски станици - по 34%.

Програмските сервиси на Македонската радиотелевизија се меѓу станиците во кои жените се најзастапени - 45%, потоа следуваат радијата на локално ниво - 38% жени, радијата на регионално ниво - 34% и најмалку имаат радијата на државно ниво - 28%. Најголем процент на вработени жени има во јавниот радиодифузен сервис - 46%, веднаш зад него се радијата и телевизиите на регионално ниво - 45% жени, а потоа следуваат телевизиите кои емитуваат програма на целата територија на државата преку сателит - 40% се жени, на локално ниво - 35% жени и најмалку, 33% жени имаат радијата и телевизиите кои емитуваат програма на државно ниво преку терестријален предавател.

⁶² Според истражувањето од 2007 година, 12% од публиката на возраст 10-70 години потполно се согласува дека ТВ рекламите прават традиционална поделба на односите маж - жена, женски и машки работи, женски и машки улоги, 31% се согласуваат, 25% донекаде не се согласуваат, а 22% од публиката воопшто не се согласува со ова тврдење. Истото истражување, спроведено во 2009 година покажа дека се зголемува процентот на оние кои потполно се согласуваат дека има традиционална поделба на машко - женските односи и улоги - 15%.

⁶⁰ Досега се изречени писмени опимени поради употреба на навредливи говор, а имаше и укажувања поради емитување на реклами кои содржана невкусни и непристојни реплики кои можат да бидат навредливи за женската публика или омаловажувачки за одредена професија

кај помалите етнички заедници) и сл. Воедно, утврдена е потребата од подигнување на свеста кај новинарите и уредниците во поглед на темите од областа на родовата еднаквост.

Исто така, оценето е дека пренесувањето на седниците на Собраниската КЕМ на Собранискиот канал, во голема мера придонесува за презентирање на прашањето на родовата еднаквост.⁶³ Меѓутоа, утврдување на медиумски простор за одредени родово сензибилизирани содржини, согласно препораките од гореспоменатите анализи на Советот за радиодифузија, ќе значат голем исчекор напред во воспоставувањето на еднаквите можности на жените и мажите.

Сепак, неговата надлежност е ограничена на електронските медиуми шти ги остава печатените медиуми надвор од било каков надзор во однос на содржините кои ги пласираат и вредностите кои ги промовираат. Таквата состојба упатува на неопходноста од преземање на чекори во тој правец.⁶⁴

2.9. Жени, мир и безбедност

Министерството за одбрана во периодот 2007-2012 година како носител на безбедносната политика на РМ и еден од значајните фактори за интеграцијата на земјата во НАТО структурите, реализирало повеќе активности, како што е сопствена програма за еднакви можности на мажи и жени во МО и АРМ. Понатаму, родовата еднаквост е систематски интегрирана во неколку клучни документи на МО како што се Програмата за еднакви можности на жените и мажите во МО и АРМ, како дел од детерминирана политика во Стратегијата за управување со човечки ресурси, Програмата за привлекување на персонал во МО и АРМ со осврт на потребата од специфичен пристап кон кандидатите жени и други.

Сепак, покрај овие активности на МО, процената на имплементацијата на Резолуцијата на СБ 1235⁶⁵, укажа дека мал дел од стратешките цели е посветен на проблематиката на жените, мирот и безбедноста. Поради тоа, Владата пристапи кон изработка на специфичен НАП за Резолуцијата на СБ 1325, бидејќи претставува многу значајна и моќна алатка за имплементацијата на агендата за жени, мир и безбедност на национално ниво. НАП за Резолуцијата на ЦБ 1235 се однесува на трите столба од Резолуцијата - превенција, партиципација и заштита, и кореспондира со следниве три цели/исходи: 1) зајакната родова перспектива во формулирањето и имплементацијата на мировната, безбедносната и одбранбената политика (МБОП); 2) зајакнато учество и придонес на жените во меѓународни, цивил-

ни и воени мисии во кои учествува Македонија и 3) спречување на насилството и заштита на правата на жените во услови на мир, конфликти и хуманитарни катастрофи и пилотирање на алтернативни модели на разрешување на конфликти (медијација).

Националниот план за имплементација на Резолуцијата 1325, ќе биде составен дела на Стратегијата и планот за родово еднаквост, со цел да се обезбеди поврзаност и хармонизација меѓу идентификуваните стратешки цели на НАП за Резолуцијата 1325 и областите што ќе бидат идентификувани како приоритетни во овој стратешки документ.

Субјекти на Стратегијата

Како главни субјекти задолжени за имплементација на целите и мерките наведени во Стратегијата за родово еднаквост се Владата на Република Македонија, министерствата и останатите органи на државната управа, единиците на локалната самоуправа. Министерството за труд и социјална политика ќе биде одговорно за следење и координација на имплементацијата на акциските и оперативните планови по Стратегијата. Спроведувањето ќе се детализира во оперативни планови на годишно ниво.

Собранието на РМ, согласно со членот 9 став 3 од ЗЕМ, ќе го следи спроведувањето на Стратегијата во секторските политики и програми.

Поврзување на стратегијата со другите стратешки документи

Стратегијата претставува клучен стратешки и сеопфатен документ на националната политика за родово еднаквост. Нејзин составен дел се и други национални планови и стратегии, во кои се дефинирани цели и се предвидени мерки за унапредување на еднаквоста на жените и мажите (или родовата еднаквост) и на одредени целни групи, и тоа: Национална стратегија за еднаквост и недискриминација по основа на етничка припадност, возраст, телесна и ментална попреченост и пол, Национална стратегија за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост, Стратегија за вработување, Национална стратегија за заштита од семејното насилство, Стратегија за родово буџетирање, Национална програма за социјална заштита, Национална стратегија за превенција и сузбивање на трговија со луѓе, Национален акциски план за имплементација на Резолуцијата на Советот за безбедност 1325 итн.

Податоците на терен, укажуваат на потребата за понатамошно унапредување на законодавството, политиките и нивната примена во праксата со цел за воспоставување на потполна еднаквост на жените и мажите. Со донесувањето на законската рамка и усвојувањето на националните стратегии и акциските планови за дејствување, Република Македонија, континуирано и јасно ја изразува политичката определба, согласно со целите на Советот на Европа, Европската унија и ООН за надминување на разликите меѓу постојната состојба и потполната еднаквост на жените и мажите.

⁶³ Процена на имплементацијата на Националниот план за родово рамноправност 2007-2012, Весна Јованова.

⁶⁴ Недостигот на активно саморегулаторно тело за медиумите е посочен и во Извештајот на ЕУ за напредокот за 2012 година (стр.16).

⁶⁵ Анализа за имплементација на Резолуцијата 1325 на Советот за безбедност на Обединетите нации за жените, мирот, и безбедноста во Република Македонија, Лидија ГЕОРГИЕВА, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, Институт за безбедност, одбрана и мир, 2012

**Стратешки документи релевантни за родовата
еднаквост**

Националниот развоен план на Република Македонија 2008-2013 година во здравствениот сектор предвидува цели кои се во насока на социјално вклучување, и тоа: намалување за најмалку една третина на постоечките разлики во здравствената состојба на населението помеѓу Република Македонија и државите од ЕУ; намалување за една четвртина на разликите во здравјето меѓу социо-економските групи; подобрување на здравствената состојба на новороденчињата, доенчињата и предучилишните деца, како и на лицата над 65 години; подобрување на психо-социјалната благосостојба на луѓето и обезбедување на подобри сеопфатни служби во заедницата кои ќе им бидат достапни на лицата со проблеми во менталното здравје; намалување на несаканите последици по здравјето настанати од заразните заболувања со јавно здравствено значење, преку систематски применети програми за контрола, елиминација и искоренување на заразните заболувања; промоција на здрав начин на живеење, подобрување на квалитетот и стилот на живеење и подигање на свеста на население-то за чување на здравјето.

Националната стратегија за сексуалното и репродуктивното здравје во Република Македонија 2010-2020 година⁶⁶ е стратешки документ кој ги дефинира приоритетите во сексуалното и репродуктивното здравје, да ги планира, мобилизира и координира ресурсите неопходни за ефективна акција базирајќи се на четири главни принципи: човекови права, родова еднаквост, мултисекторски пристап и инволвираност на заедниците. Целта на овој документ е да се обезбеди широка платформа за интересекторски пристап во реализацијата на сексуалните и репродуктивните права и да се воспостави стратешка рамка за дејствување на сите партнери на сите нивоа на превенција во сите сектори на општеството, со соодветна одржлива финансиска рамка на активности.

Националната програма за развој на образованието, е стратешки документ што треба да ги утврди насоките на развојот на образованието до 2015 година. Образование за сите односно обезбедување на образовна рамноправност е една од стратешките цели на Стратегијата. За да се обезбеди оваа цел, Република Македонија ќе преземе мерки за гарантирање на еднакви можности во образованието за секој граѓанин, без оглед на возраст, полот, способностите, етничката припадност и религиозната определба.

Родовата компонента е силно застапена во делот за економско јакнење на жените,⁶⁷ како целна група во рамки на Националната стратегија за намалување на

сиромаштијата и социјалната исклученост во Република Македонија 2010-2020⁶⁸ во која се предвидува зголемена родова рамноправност при вработување.⁶⁹ Се предвидува намалување на разликата меѓу половите во однос на вработеноста, невработеноста и висината на платата. Се предвидуваат активни политики за вработување, со поддршка за самовработување и со кредитирање на активни програми и мерки, насочени кон вработување на жените за да се постигнат очекуваните резултати. Целта е зголемување на учеството на жените во вкупниот број на вработени лица и остварување на стапка на вработеност на жените во 2010 година од 38%.⁷⁰ Воедно, Стратегијата предвидува намалување на разликата меѓу половите во однос на вработеноста, невработеноста и висината на платата.

Национална стратегија за спречување и заштита од семејно насилство 2012-2015 година, има пет стратешки цели, и тоа: спречување; заштита, помош и поддршка на жртвите; гонење на сторителот; мултисекторска соработка и подигнување на институционалните капацитети и специјализирани служби и имплементација, следење и евалуација. Новата стратегија ќе придонесе за подигнување на свеста и развивање на неприфатливост на семејното насилство, како грубо кршење на човековите права и слободи, сензибилизирање на локалните актери за преземање на активности, формирање на локални тела за превенција од семејно насилство, јакнење на капацитетите за превенција, унапредување на институционалниот одговор и интеграција на жртвите во општественото живеење.

Последниве неколку години направени се напори на програмско ниво за постигнување на родовата еднаквост на пазарот на трудот, преку вклучување на родовите аспекти во политиките за вработување, во рамките на Националната стратегија за вработување на Република Македонија 2015 година,⁷¹ каде што се нагласува потребата за поддршка за самовработување, формализација на постојните бизниси, поддршка за дополнителни вработувања во фирми регистрирани преку програмите за самовработувањето, подготовка за вработување преку обука согласно со потребите на пазарот на трудот, субвенционирање на вработувањето, практиканството како поддршка за прво вработување на млади лица, економско јакнење на жени жртви на семејно насилство и поддршка за вработување на Роми, жени, повозрасни лица и инвалидни лица. Во Стратегијата како предизвици се ставени родовата нееднаквост, како и неусогласеност меѓу образовен систем и потребите на пазарот на трудот. Во рамки на националните цели до 2015 година се поставува цел од стапка на вра-

⁶⁸ www.mtsp.gov.mk⁶⁹ Подрачје 1: Вработување, Резултат 3 Зголемена родова рамноправност при вработување.⁷⁰ Национална стратегија за вработување 2010, Влада на Република Македонија.⁷¹ Национална стратегија за вработување на Република Македонија 2015, Скопје, август 2011, МТСП.⁶⁶ www.moh.gov.mk⁶⁷ жените кои се приматели на социјална помош, жртви на семејно насилство, жртви на трговија со луѓе, долготрајно невработени жени, самохрана мајки, како и по основа технолошки вишок и стечај или по друга основа на социјална исклученост.

ботеност на жени 42% на возраст од 15 до 64, како и инклузија на жени на пазарот на трудот. Една од целите во Стратегијата е и обезбедувањето на поголема безбедност и флексибилност на работни места, односно жените се целна група во намалување на невработеноста.

Владата во јуни 2012 година ја донесе Стратегијата за воведување на родово одговорно буџетирање во Република Македонија 2012 - 2017 година како национален документ кој има за цел унапредување на родовата еднаквост преку вклучување на родовата перспектива во главните текови. Прифатен е ставот дека внесувањето на родовата перспектива во буџетските политики на национално и локално ниво, ќе доведе до правилно родово одговорно распределување на средствата, како и подобра транспарентност и одговорност на државниот буџет од аспект на родовата рамноправност.

СРОБ се фокусира на три стратешки области: 1) воведување на родова перспектива во програмите и буџетите на буџетските корисници на централно и локално ниво; 2) унапредување на законската рамка за вклучување на родово одговорното буџетирање и 3) зајакнување на институционалните механизми и градење на капацитети потребни за вклучување на родовата перспектива во креирањето на политиките и програмите и соодветните буџети.

Националниот акциски план за Резолуцијата на Советот за безбедност 1325 укажува на потребата од поголема застапеност на жените во институциите на безбедносниот сектор и нивно учество во процесот за донесување одлуки која ќе обезбеди родово сензитивна и поефикасна безбедносна политика на национален и меѓународен план. НАП упатува на нужноста од примена на родово - сензитивен пристап особено при реформите на безбедносниот сектор (во рамките на полицијата, одбраната, кризниот менаџмент, цивилната заштита, интегрираното гранично управување); зголемена активност на националните и локалните институции за промовирање на значењето на Резолуцијата 1325, особено преку комисиите за превенција и советите на општините и нивна соработка со граѓанскиот сектор за зголемување на јавната свест за овие прашања; создавање на единствен регистар на (институционални и човечки) капацитети за учество во цивилни мисии и утврдување на основните предуслови, компетенции, вештини и други критериуми за учество во меѓународни мисии од областа на МО и хуманитарните мисии; утврдување на политика/стратегија, принципи, законска рамка и приоритети (согласно со меѓународното хуманитарно право) за учество во цивилни и воени мисии, кои се дел од Стратегија за превенција на конфликти, менаџирање на кризи или градење на мир, имајќи ја предвид и Резолуцијата 1325 и меѓу другите работи и партиципативен пристап (интерсекторски, меѓусекторски, национален, локален, меѓународен) во креирање на политиката и имплементацијата на Резолуцијата 1325.

Пристап на Стратегијата

Стратегијата се донесува согласно со одредбите од Законот за еднакви можности на жените и мажите. Истата содржи анализа на постојната состојба, тргнувајќи од наодите и препораките од Проценката на имплементацијата на НАППР (2007-2012) и на расположивите родово разделени податоци, ги одредува националните приоритети за следните осум години и ги утврдува насоките и мерките за постигнување на целите. Стратегијата предвидува преземање на мерки и активности согласно со постојните општествени и политички околности, постигнатиот напредок и натамошните предизвици за воспоставување на еднаквост на мажите и жените.

Стратегијата се заснова на принципите на законитост, јавност, транспарентност, одговорност, отчетност и меѓусекторска соработка. Имено, Стратегијата се донесува согласно со домашното законодавство, со вклучување на сите релевантни чинители во политиката на унапредување на еднаквите можности. Целта на овој стратешки документ е транспарентност и отчетност во исполнувањето на утврдените активности, преземање на одговорност и промовирање на меѓусекторската соработка меѓу државните органи.

Дополнително, Стратегијата се заснова на следниве принципи:

- Родовата еднаквост претпоставува почитување и уживање на човековите права
- Родовата еднаквост е крос-секторско прашање
- Почитување на разликите
- Почитување на човечкиот дигнитет и интегритет

Во согласност со Законот за еднакви можности на жените и мажите, Стратегијата содржи основни мерки (пристап) за системско вклучување на еднаквите можности на жените и мажите во процесите на креирање и спроведување на политиките и буџетите, како и основни и посебни мерки на дејствување за унапредување на еднаквоста меѓу жените и мажите во одредени приоритетни области на дејствување.

Стратегијата ги утврдува следниве приоритетни области на дејствување во периодот 2013-2020, поделени на хоризонтални прашања и секторски приоритети.

Хоризонтални прашања:

- Воведување на родовата перспектива во главните општествени текови;
- Собирање родово разделени статистички податоци преку воспоставени механизми на соработка и размена, нивно анализирање и објавување;
- Воведување на индикатори за мониторинг на успешноста на имплементацијата на политиките за родова еднаквост и родовите перспективи;
- Воспоставување на ефикасен и ефективен систем за постигнување на родовата еднаквост;
- Унапредување на законските одредби за родова еднаквост и нивна имплементација и

- Зајакнување на родовата институционална машинерија на централно и локално ниво и зголемена соработка внатре, како и со другите клучни актери од јавниот и приватниот сектор.

Секторски приоритети

1. Унапредување на родовата еднаквост во областа на здравството и социјалната заштита;
2. Родовата еднаквост во политичкиот и јавниот живот и во медиумите;
3. Економско зајакнување и родовата еднаквост;
4. Елиминација на родово базираното насилство;
5. Родово сензитивно образование;
6. Меѓународна политика и соработка;
7. Жените, мирот и безбедноста;
8. Родово сензитивно буџетирање и
9. Институционални механизми.

Република Македонија во Стратегијата ги зема предвид и активностите на меѓународен план, со цел за исполнување на своите меѓународно преземени обврски, но и воспоставување соработка со најважните меѓународни институционални механизми и организации, вклучително и новото тело на ОН за Родова еднаквост и зајакнување на жените (UN Women).

Стратешкиот пристап се темели на обврските кои се преземени со потпишувањето на повеќе меѓународни договори, односно Конвенцијата на ООН за елиминација на сите облици на дискриминација на жените (CEDAW) и Милениумската декларација на ООН, потоа обврските кои произлегуваат од членството во Советот на Европа, како и обврските кои произлегуваат од процесот на придружување кон ЕУ. Тргувајќи од фактот дека еднаквоста на половите е едно од темелните вредности на ЕУ, а обезбедувањето на еднаквите можности и борбата со половата и родова дискриминација е една од стратешките цели на оваа држава, Република Македонија, како земја кандидат за членство во ЕУ, ги следи и имплементира целите дефинирани во стратешките документи кои европските институции ги донесуваат со цел за воспоставување на родовата еднаквост.

Стратегијата го нагласува фактот дека земјите кандидати мора во целост да го прифатат темелното начело на рамноправност на жените и мажите, па така, следењето, усвојувањето и примената на законодавството на ЕУ во ова подрачје, останува еден од приоритетите во процесот на проширување. ЕК во своите редовни извештаи за напредокот на Република Македонија во процесот на пристапување, го оценува не само општиот напредок на човековите права, туку и на правата на жените и напредокот на тој план.

Донесувањето на нова национална стратегија е составен дел од Националната програма за апроксимација на *acquis*-то (во натамошниот текст: НПАА), а нејзино донесување од страна на законодавецот е израз на општата политичка волја во Македонија и решителноста за значително унапредување на еднаквите можности на жените и мажите.

СТРАТЕШКА РАМКА НА СТРАТЕГИЈАТА

ВИЗИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА

Стратегијата за родова еднаквост е првиот стратешки документ во областа на еднаквите можности, кој се предлага и донесува од страна на највисоките државни органи. Со тоа, јасно е видлива определбата на Република Македонија за целосно признавање и промовирање на еднаквите можности на жените и мажите како задолжителен предуслов за одржлив развој, уживање на човековите права и практикување на демократските вредности.

Стратегијата се донесува за период од осум години што претставува доволен период за постигнување на бројни конкретни цели. Имено, визијата на Република Македонија е со спроведувањето на Стратегијата и преземање на бројните мерки и активности, да се зголеми квантитативното, но и квалитативното учеството на жените во јавниот и политичкиот живот, но и во приватниот сектор и тоа до она ниво кое е препорачано од Советот на Европа и Европската унија. Исто така, спроведувањето на Стратегијата треба реално да доведе до поголема заштита на човековите права на жените од сите видови дискриминација и родово базирано насилство, како и ефективно искористување на механизмите и правните средства за заштита. Целта е поголема вклученост во образованието, пазарот на трудот, балансирање меѓу професионалниот и приватниот живот.

Целта на Стратегијата е и зголемување на јавната свест за значењето на еднаквите можности за севкупниот развој на општественото и демократското живеење, кои ќе доведат до драстично намалени стереотипи и предрасуди. Република Македонија го заслужува своето место меѓу напредните земји во Европа, а секако показател ќе биде доколку Македонија, после осум години, се вброи во првите дваесет земји од листата на Светскиот економски форум меѓу земјите со најмал јаз во родовата еднаквост.

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ ПО ОБЛАСТИ

Процеси на одлучување

И покрај воспоставаната институционална машинерија за родова еднаквост, сè уште постојат специфични (значајни) предизвици во делот на вградување на родовата еднаквост во главните општествени текови. Привичниот предизвик е поврзан со родовата машинерија и операционализацијата на законската рамка во овој контекст. Потребно е усогласување на актите за систематизација на работните места на државните органи со Законот за еднакви можности што треба да води кон поквалитетно извршување на работните задачи. Воедно, единиците на локалната самоуправа треба да го усогласат своето работење со одредбите на ЗЕМ, односно потребно е јасно дефинирање на одговорностите на комисиите и координаторите за еднакви можности во општинските статuti и актите за систематизација на работните места.

Вториот предизик е поврзан со процесот на инкорпорирање на родовата перспектива во главните текови. Потребно е да се воспостави континуирана меѓуресорска соработка, поддршка и координација меѓу координаторите за еднакви можности со СЕМ заради максимално искористување на капацитетите и ефикасно исполнување на задачите. Потребно е да се обезбедат финансиски средства во рамките на државните органи и единиците на локалната самоуправа за поддршка на нивната работа и исполнување на активностите.

Дополнително, иако ДЗС објавува статистички податоци за жените и мажите, недостасува хармонизиран пристап на прибирање на податоци по пол, којшто ќе обезбеди солидна основа за анализирање на состојбите и креирање на политики коишто ќе водат кон унапредување на родовата еднаквост. Притоа, утврдена е потребата за унапредување на статистичките показатели и воспоставување на хармонизиран систем на индикатори кој ќе им овозможи на сите актери достапност на податоците заради анализи на состојбите, укажување на недостатоците и давање на соодветни и корисни предлози за натамошни мерки и активности.

Човекови права

Во доменот на унапредувањето на човековите права, постојат одредени предизвици коишто треба да се земат предвид. На прво место, треба да се испитаат причините зошто жените и мажите не пријавуваат дискриминација на основа на пол, дали ја препознаваат како таква и дали знаат каде треба поднесат претставка во случај на дискриминација. Дополнително, треба да се испита понатаму дали самите граѓани, но и институциите, препознаваат случаи/манифестација на двојна или повеќекратна дискриминација? Во овој контекст, назначувањето и дејствувањето на застапникот за еднакви можности при МТСП треба да придонесе кон зајакнување на борбата против половата дискриминација.

Унапредувањето на човековите права на жената и родовата еднаквост повлекува спроведување на кампањи и многу бројни активности насочени кон подигнување на свеста и знаењето на јавноста на половата дискриминација со цел за воспоставување на општество на еднакви можности и отстранување на сите облици на дискриминација.

Здравство

Во здравството очигледни се одредени достигнувања и напредок, но сепак, постои потреба од воведување на воедначена методологија за прибирање, следење и анализа на податоците за користење на контрацептивни средства (традиционални и модерни), како и за болестите на жените и мажите, врз основа на кои понатаму би се подготвувале анализи за состојбите во РМ, од аспект на здравјето на жените и мажите.

Постои потреба од поголема информираност на жената за нејзиното сексуално и репродуктивно здравје, поголема едукација за малигните заболувања на репродуктивните органи, како и едукација на младите девојки за заштита од сексуално преносливите болести и не-

сакана бременост. Исто така, во натамошниот период, треба да се унапреди координираност во спроведувањето на мерките и одговорностите меѓу ресорните министерства, во однос на демограмската и здравствената состојба на жените и мажите.

Социјална политика

Потребно е суштинско вклучување на родовата димензија во креирањето, спроведувањето и оцената на ефектите од политиките на социјалната помош, со цел таа да излезе во пресрет на различните потреби и интереси на корисниците.

Вклучените актери во креирањето, спроведувањето и оцената на ефектите од политиките на социјалната помош, а особено вработените во ЦСР кои директно работат со потенцијалните и актуелните корисници на постојаната и социјалната парична помош, треба да бидат исклучително осетливи за родовите прашања кај секоја од посебните категории корисници. Во таа насока, потребна е обука за кадарот која ќе биде насочена кон специфичните родови потреби, со цел да се овозможи еднаков пристап до услугите и почитување на интегритетот на сите корисници. Со цел напорите за градење на капацитети да бидат одржливи и повторливи, постои потреба од развивање специфични тренинг програми за родовата еднаквост и социјалната работа за стручните работници и даватели на услуги, како и мерки за проценка на успешноста. Дополнително, поради одржливост потребно е овие напори да се вградат во постоечкиот систем на акредитација на социјалните работници.

Конечно, со оглед на фактот што активните политики за вработување во голема мера треба да им овозможат побрза интеграција на пазарот на трудот и на корисниците на социјална парична помош, потребна е поголема соработка и координација на сите надлежни институции коишто се вклучени во овој процес за да се овозможи балансирана достапност за работно ангажирање и на жените и мажите.

Образование

Постоенето на стереотипи и предрасуди за улогите на жените и мажите/девојчињата и момчињата во наставните содржини на сите нивоа на образование е евидентно. Потребно е да се ревидираат наставните програми и содржини од аспект на родовата рамноправност и отстранување на стереотипите и предрасудите кои се главните причини за дискриминацијата на жените/девојчињата изразена низ содржините и кои значително влијаат врз нивната професионална ориентација во понатамошниот образовен процес. Исто така, потребно е концептот на родова еднаквост прогресивно да станува дел од наставните програми во институциите на високото образование и научноистражувачката дејност.

Потребно е да се вклучат програми за сексуално и репродуктивно здравје како дел од наставните содржини во средно образование.

Потребни се квалитативни истражувања преку кои би се анализираа состојбата во образованието од аспект на родовата рамноправност, преку кои би ги идентификувале конкретните проблеми и би се креирале политики за нивно надминување.

Економско јакнење

Во процесот на пристапување на Република Македонија кон Европската унија, може да се заклучи дека на ниво на законодавство (од областа на пазарот на трудот и правата на жената), законодавството е сосема солидно усогласено со европските стандарди и конвенции на МОТ преку усвојувањето (потпишувањето и ратификацијата на наведените документи), со тоа што законски се обезбедува една правна заштита на жената на пазарот на трудот. Во секој случај е потребно унапредување на законската рамка, но она што е најголем предизвик останува нејзината имплементација.

Неопходно е да бидат превземани континуирани активности за превенција на женската популација во однос на препознавање на дискриминацијата врз основа на пол на пазарот на труд (во согласност со законските одредби), како и информирање за системите за заштита и казнување на кршењето на тоа право, односно обезбедување на сервиси за бесплатна правна помош за жртвите на родово базираното насилство на пазарот на труд. Координирање и унапредување на постојните политики за зголемување на вработеноста со нагласување на родовата еднаквост како императив односно негово позиционирање во приоритетите (на ниво на анализа, состојба и цел) би била значајна мерка која ќе ги опфати ационалните напори за намалување на невработеноста особено меѓу жените. Зголемување на стапката на вработеност на жената претставува дел од други стратегии - кои се однесуваат на општа популација (Стратегија за вработување, 2015, Стратегија за намалување на сиромаштија и социјална исклученост 2010-2020, НАПРР, Стратегија за семејно насилство), но мерките кои се однесуваат на општите стратегии претставуваат само родов концепт но не и императив во имплементацијата на стратегиите.

Воведување на мерки за балансирање на приватниот и јавниот живот би биле значајни, пред сè, преку воведување флексисигурни работни ангажмани, како и промовирање на скратеното работно време во комбинација со поделбата на обврските во семејството за грижата за деца и стари и зависни лица и паралелно на сето тоа воведување на родителското отсуство по примерот на западните земји.

Унапредување на законодавството од областа на пазарот на трудот во насока на промовирање и унапредување на родовата еднаквост во економската сфера би бил еден значаен чекор за постигнување на истата, единствено преку зајакнување на механизмите за негова имплементација односно развој на мерки за имплементација на законските одредби во насока на санкционирање на кршењето на тие одредби.

Родово базирано насилство

Поимот родово базирано насилство потребно е да биде вклучено во легислативата и националните стратешки документи.

Со потпишувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за борба и превенција на насилство врз жената и семејно насилство - Истанбулска конвенција, 2011, потребно е да се пристапи и кон создавање на услови за нејзина ратификација. Потпишувањето на Конвенцијата е значаен чекор со оглед на фактот дека е првиот меѓународен правно обврзувачки документ кој специфично го адресира насилството врз жената. Конвенцијата пополнува огромна празнина во заштитата на човековите права на жените и истовремено ја проширува заштитата за сите жртви на домашно насилство. Со ратификацијата на Конвенцијата потребно е активностите да се насочат кон:

- Унапредување или воведување на нова законската рамка за превенција и заштита од насилство спрема жената, вклучително и семејно насилство;

- Јакнење на политиките за координација и превенција од видовите на насилство опфатено со оваа конвенција особено во областите на образованието, обуката на професионалците и програмите за третман на извршителите;

- Унапредување на кривично правната заштита од делата на насилство спрема жената вклучително и домашно насилство, а со тоа и генералната и специјалната превенција;

- Унапредување на системот на заштита на жртвите на насилство опфатено со оваа Конвенција, преку воспоставување на засолништа за жртви на насилството опфатени со оваа конвенција, телефонски линии, како и формирање на центри за упатување на жртви на силување и сексуално, заради поддршка од траума и советување;

- Унапредување на системот на заштита со програми за психо-социјален третман на насилници, заради коригирање на насилното однесување;

- Унапредување на системот на заштита со програми за психо-социјален третман и специјализирана поддршка на жртвите на семејно насилство, како и за децата кога се директни жртви или сведоци на насилство;

- Усвојување на програми и мерки за зајакнување и економска независност на жртвите од семејно насилство;

- Меѓународна соработка заради ефикасни истраги и гонење на насилството опфатено со оваа конвенција, вклучително и заштита на жртвите и

- Алоцирање на финансиски и човечки ресурси за ефективно имплементирање на националната политика за превенција, помош и заштита на жртвите од семејно насилство, вклучувајќи ги и програмите спроведени од невладините организации.

Медиуми

Иако се преземени бројни активности во насока на подобрување на медиумскиот пристап кон родовата еднаквост, сепак потребни се понатамошни мерки на деј-

ствување. Потребно е да се работи на подигнување на капацитетите на новинарите и медиумските работници за родовите прашања, одржување на кампањи и јавни расправи за стереотипите и предрасудите, а во таа смисла, мора да се земат предвид и препораките на Советот на Европа за одредени конкретни активности насочени кон подобрување на медиумското претставување на жената и борбата со стереотипите.

ГЕНЕРАЛНИ СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ

Идентификуваните стратешки приоритети ќе бидат спроведени преку остварување на генералните и специфични стратешки цели. Конкретните активности за отварање на стратешките цели и индикаторите преку кои ќе се мери нивната успешност, детално се разработени во Акцискиот план за родова еднаквост 2013-2016 година, како и во годишните оперативни планови.

Стратешка цел 1: Воспоставување на ефективен и ефикасен систем на постигнување родова еднаквост преку функционални механизми за поддршка на национално и локално ниво, хармонизирани индикатори за мерење на прогресот на родовата еднаквост и обезбедена родова разделена статистика.

Специфична стратешка цел 1.1: Обезбедена системска поддршка за интегрирање на родовите прашања во политиките и финансиските инструменти, согласно со Законот за еднакви можности на жените и мажите.

Резултати:

1. Зголемени капацитети на администрацијата за вклучување на родовата перспектива во главните текови;
2. Воспоставен механизам за вклучување на родовата перспектива во стратешките планови и годишните програми и следење на нивното спроведување;
3. Процесите на креирање и спроведување на политики се родово одговорни и
4. Воспоставен модалитет за проценка на родовата сензитивност на програмите на Владата и ЕЛС.

Специфична стратешка цел 1.2: Зајакната и ефективна функционалност на механизмите за родова еднаквост согласно со одредби од ЗЕМ.

Резултати:

1. Усвоена подзаконска регулатива за имплементација на Законот за еднакви можности на жените и мажите;
2. Стандардизиран модалитет на известување за спроведувањето на ЗЕМ и
3. Зајакнат парламентарен надзор врз спроведувањето на ЗЕМ.

Специфична стратешка цел 1.3: Воспоставени/развиени индикатори за мерење на родовата еднаквост врз основа на расположливи родово разделени статистички податоци и преземени меѓународни и национални обврски.

Резултати:

1. Развиени индикатори за мерење на степенот на напредок на полето на родовата еднаквост.

Стратешка цел 2: Подобрување на степенот на родова еднаквост во приоритетните тематски области.

Специфична стратешка цел 2.1: Зголемено родово одговорно учество на жените во процесите на одлучување во законодавната и извршната власт, во партиската политика и уредувачката радиодифузна дејност.

Резултати:

1. Балансирано учество на жените во работните тела на законодавната и извршната власт и интегрирање на родовата перспектива во исполнувањето на надлежностите на Собранието;
2. Усвоени посебни мерки за правична застапеност на жените во извршната власт и
3. Зајакнати капацитети на судии и јавни обвинители за родовата перспектива во судската власт.

Специфична стратешка цел 2.2: Подигната општествена свест за родово базираното насилство и унапредена законска рамка која нуди стандарди за ефикасна заштита и казнување на различните форми на родово базирано насилство.

Резултати:

1. Препознавање на родово базираното насилство како насилство кое се заснова на нееднаквоста меѓу жените и мажите во општеството;
2. Зајакнати капацитети на професионалните структури во сите институции во областа на социјалната заштита, образованието, здравството, одбраната и безбедноста и економијата за препознавање на различните форми на РБН;
3. Воспоставен систем за систематско собирање на податоци за различни форми на родово базирано насилство и
4. Унапреден институционалниот одговор и воведени се специфични мерки на заштита и санкционирање на различни видови на РБН.

Специфична стратешка цел 2.3: Воспоставени и пилотирани политики за надминување на бариерите/пречките и зголемена вработеност на жените (балансирање на приватен/професионален живот, женско претприемништво, дискриминација на пазарот на труд).

Резултати:

1. Унапредени законски мерки и политики за усогласување на приватниот и професионалниот живот;
2. Подобен пристап и услови за жените во започнување и развивање на претприемништво;
3. Подобен пристап на жените кон политиките за вработување и
4. Елиминација на сите облици на дискриминација врз основа на пол на пазарот на трудот.

Специфична стратешка цел 2.4: Воспоставена и пилотирана едукативна програма за родова еднаквост во предучилишна установа, основно, средно и високо образование (се однесува на две пилот градинки, модул родова еднаквост во предметот општество/граѓанско уредување во основно, предмет родова еднаквост или сексуално репродуктивно здравје во средно и еден предмет родова еднаквост на Педагошки факултет и Институтот за социјална работа).

Резултати:

1. Развиен и пилотиран образовен модул за родова еднаквост во предучилишно образование;
2. Развиена и пилотирана програма за родова еднаквост на основно образование;
3. Промовиран принципот на родова еднаквост во високото образование и
4. Промовиран принципот на родова еднаквост во научно истражувачката работа.

Специфична стратешка цел 2.5: Здравство - ќе се дефинира дополнително врз основа на специфицирани активности.

Резултати:

1. Воведување на изедначена методологија за прибирање, следење и анализа на податоци за сите видови на болести на мажите и жените и за користените здравствени услуги и
2. Подигање на квалитетот и достапноста на здравствените услуги за мажите и жените

Специфична стратешка цел 2.6: Подобен пристап и квалитет на услуги за жените и мажите од областа на социјалната заштита, како резултат на зајакнатите капацитети на давателите на услуги на полето на родова еднаквост и социјалната работа.

Резултати:

1. Подобен пристап и квалитет на социјални услуги за мажите и жените во однос на нивните специфични потреби од родова перспектива.

Стратешка цел 3: Негување/градење на култура на еднакви можности и промоција на еднаков третман и недискриминација врз основа на пол.

Специфична стратешка цел 3.1: Зајакната општествена свест за причините и последиците од родовата нееднаквост преку промоција и поддршка на позитивни примери за родово сензитивни медиумски содржини, културни и едукативно воспитни иницијативи, родово одговорни социјално корпоративни приватни и јавни претпријатија.

Резултати:

1. Усвоена родово сензитивна програмска политика во медиуми или Подобрена медиумска содржина од перспектива на родова еднаквост и

2. Зголемена општествена свест за значењето и важноста на родовата еднаквост на жените и мажите.

Специфична стратешка цел 3.2: Воспоставена координација (соработка) меѓу јавниот, приватниот и граѓанскиот сектор во имплементација на Законот за еднакви можности на жените и мажите.

Резултати:

1. Воспоставен и функционален систем за координација меѓу јавниот, приватниот и граѓанскиот сектор во планирањето и следењето на напредокот во постигнувањето на родова еднаквост и
2. Приватниот сектор е поттикнат да го спроведува Законот за еднакви можности, преку спроведување на соодветни основни и посебни мерки.

Специфична стратешка цел 3.3: Воспоставени и функционални механизми за заштита и постапка при дискриминација во јавниот и приватниот сектор заснована на пол согласно со ЗЕМ.

Резултати:

1. Воспоставени функционални механизми за родова заснована дискриминација.

Оваа стратегија ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија”.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-991/1
20 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

812.

Врз основа на член 21 став 3 од Законот за технолошки индустриски развојни зони („Службен весник на Република Македонија” бр. 14/07, 103/08, 130/08, 139/09, 156/10 и 127/12), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 18.2.2013 година, донесе

ОДЛУКА

**ЗА ДАВАЊЕ СОГЛАСНОСТ НА СТАТУТАРНАТА
ОДЛУКА ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНУВАЊА НА
СТАТУТОТ НА ДИРЕКЦИЈАТА ЗА ТЕХНОЛОШКИ
ИНДУСТРИСКИ РАЗВОЈНИ ЗОНИ**

1. Се дава согласност на Статутарната одлука за измени и дополнувања на Статутот на Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони бр. 03-1420/1 од 25.12.2012 година, донесена од Управниот одбор на Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони, на Осумнаесеттата редовна седница, одржана на 25.12.2012 година.

2. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-936/1 18 февруари 2013 година Скопје	Заменик на претседателот на Владата на Република Македонија, м-р Владимир Пешевски , с.р.
---	---

813.

Врз основа на член 9-а став 6 од Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2008, 35/2011 и 84/2012), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 18.2.2013 година, донесе

О Д Л У К А

**ЗА ОТСТАПУВАЊЕ НА НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ
ОД ЗАДОЛЖИТЕЛНИТЕ РЕЗЕРВИ НА НАФТА И
НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ НА МАКЕДОНСКИ ЖЕ-
ЛЕЗНИЦИ ТРАНСПОРТ АД – СКОПЈЕ**

Член 1

Со оваа одлука од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати се отстапуваат без надомест 200.000 литри еуродизел БС гориво и 200.000 килограми мазут на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Нафтениите деривати од став 1 на овој член се издаваат поради итна потреба на Македонски Железници Транспорт АД Скопје за извршување на работите од нивната дејност – услуги за превоз на патници и стока со железница и истите не може да се употребат за други цели.

Член 2

Трошоците за испорака, односно транспортни и манипулативни трошоци за преземање на отстапените нафтени деривати паѓаат на товар на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Член 3

Се задолжува Дирекцијата за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати да ја спроведе оваа одлука.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 41-1447/1 18 февруари 2013 година Скопје	Заменик на претседателот на Владата на Република Македонија, м-р Владимир Пешевски , с.р.
--	---

814.

Врз основа на член 9-а став 6 од Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2008, 35/2011 и 84/2012), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 18.2.2013 година, донесе

О Д Л У К А

**ЗА ОТСТАПУВАЊЕ НА НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ
ОД ЗАДОЛЖИТЕЛНИТЕ РЕЗЕРВИ НА НАФТА И
НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ НА МАКЕДОНСКИ ЖЕ-
ЛЕЗНИЦИ ТРАНСПОРТ АД – СКОПЈЕ**

Член 1

Со оваа одлука од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати се отстапуваат без надомест 200.000 литри еуродизел БС гориво на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Нафтениот дериват од став 1 на овој член се издава поради итна потреба на Македонски Железници Транспорт АД Скопје за извршување на работите од нивната дејност – услуги за превоз на патници и стока со железница и истиот не може да се употреби за други цели.

Член 2

Трошоците за испорака, односно транспортни и манипулативни трошоци за преземање на отстапените нафтени деривати паѓаат на товар на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Член 3

Се задолжува Дирекцијата за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати да ја спроведе оваа одлука.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1.2.2013 година.

Бр. 41-1447/2 18 февруари 2013 година Скопје	Заменик на претседателот на Владата на Република Македонија, м-р Владимир Пешевски , с.р.
--	---

815.

Врз основа на член 9-а став 6 од Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2008, 35/2011 и 84/2012), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 18.2.2013 година, донесе

О Д Л У К А

**ЗА ОТСТАПУВАЊЕ НА НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ ОД
ЗАДОЛЖИТЕЛНИТЕ РЕЗЕРВИ НА НАФТА И НАФ-
ТЕНИ ДЕРИВАТИ НА МАКЕДОНСКИ ЖЕЛЕЗНИЦИ
ТРАНСПОРТ АД – СКОПЈЕ**

Член 1

Со оваа одлука од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати се отстапуваат без надомест 225.000 литри еуродизел БС гориво и 200.000 килограми мазут на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Нафтените деривати од став 1 на овој член се издаваат поради итна потреба на Македонски Железници Транспорт АД Скопје за извршување на работите од нивната дејност – услуги за превоз на патници и стока со железница и истите не може да се употребат за други цели.

Член 2

Трошоците за испорака, односно транспортни и манипулативни трошоци за преземање на отстапените нафтени деривати паѓаат на товар на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Член 3

Се задолжува Дирекцијата за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати да ја спроведе оваа одлука.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1.3.2013 година.

Бр. 41-1447/3 18 февруари 2013 година Скопје	Заменик на претседателот на Владата на Република Македонија, м-р Владимир Пешевски , с.р.
--	---

816.

Врз основа на член 9-а став 6 од Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати („Службен весник на Република Македонија“ бр. 84/2008, 35/2011 и 84/2012), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 18.2.2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ОТСТАПУВАЊЕ НА НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ ОД ЗАДОЛЖИТЕЛНИТЕ РЕЗЕРВИ НА НАФТА И НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ НА МАКЕДОНСКИ ЖЕЛЕЗНИЦИ ТРАНСПОРТ АД – СКОПЈЕ

Член 1

Со оваа одлука од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати се отстапуваат без надомест 225.000 литри еуродизел БС гориво на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Нафтениот дериват од став 1 на овој член се издаваат поради итна потреба на Македонски Железници Транспорт АД Скопје за извршување на работите од нивната дејност – услуги за превоз на патници и стока со железница и истиот не може да се употреби за други цели.

Член 2

Трошоците за испорака, односно транспортни и манипулативни трошоци за преземање на отстапените нафтени деривати паѓаат на товар на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Член 3

Се задолжува Дирекцијата за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати да ја спроведе оваа одлука.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1.4.2013 година.

Бр. 41-1447/4 18 февруари 2013 година Скопје	Заменик на претседателот на Владата на Република Македонија, м-р Владимир Пешевски , с.р.
--	---

817.

Врз основа на член 9-а став 6 од Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2008, 35/2011 и 84/2012), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 18.2.2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ОТСТАПУВАЊЕ НА НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ ОД ЗАДОЛЖИТЕЛНИТЕ РЕЗЕРВИ НА НАФТА И НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ НА МАКЕДОНСКИ ЖЕЛЕЗНИЦИ ТРАНСПОРТ АД – СКОПЈЕ

Член 1

Со оваа одлука од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати се отстапуваат без надомест 200.000 литри еуродизел БС гориво на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Нафтениот дериват од став 1 на овој член се издаваат поради итна потреба на Македонски Железници Транспорт АД Скопје за извршување на работите од нивната дејност – услуги за превоз на патници и стока со железница и истиот не може да се употреби за други цели.

Член 2

Трошоците за испорака, односно транспортни и манипулативни трошоци за преземање на отстапените нафтени деривати паѓаат на товар на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Член 3

Се задолжува Дирекцијата за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати да ја спроведе оваа одлука.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1.5.2013 година.

Бр. 41-1447/5 18 февруари 2013 година Скопје	Заменик на претседателот на Владата на Република Македонија, м-р Владимир Пешевски , с.р.
--	---

818.

Врз основа на член 9-а став 6 од Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2008, 35/2011 и 84/2012), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 18.2.2013 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ОТСТАПУВАЊЕ НА НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ ОД
ЗАДОЛЖИТЕЛНИТЕ РЕЗЕРВИ НА НАФТА И
НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ НА МАКЕДОНСКИ
ЖЕЛЕЗНИЦИ ТРАНСПОРТ АД – СКОПЈЕ****Член 1**

Со оваа одлука од задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати се отстапуваат без надомест 200.000 литри еуродизел БС гориво на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Нафтениот дериват од став 1 на овој член се издаваат поради итна потреба на Македонски Железници Транспорт АД Скопје за извршување на работите од нивната дејност – услуги за превоз на патници и стока со железница и истиот не може да се употреби за други цели.

Член 2

Трошоците за испорака, односно транспортни и манипулативни трошоци за преземање на отстапените нафтени деривати паѓаат на товар на Македонски железници транспорт АД – Скопје.

Член 3

Се задолжува Дирекцијата за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати да ја спроведе оваа одлука.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1.6.2013 година.

Бр. 41-1447/6
18 февруари 2013 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р Владимир Пешевски, с.р.

**АГЕНЦИЈА ЗА ХРАНА И
ВЕТЕРИНАРСТВО****819.**

Врз основа на член 57 став (1) алинеја 2 од Законот за ветеринарно здравство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 113/07, 24/11, 136/11 и 123/12), директорот на Агенцијата за храна и ветеринарство, донесе

Н А Р Е Д Б А**ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА НАРЕДБАТА ЗА ИЗВРШУ-
ВАЊЕ НА ВЕТЕРИНАРНИТЕ МЕРКИ И КОНТРО-
ЛИ ЗА ЗАШТИТА НА ЈАВНОТО ЗДРАВСТВО ОД
КОНТАМИНЕНТИ ИЛИ РЕЗИДУИ КОИ СЕ ПРЕ-
НЕСУВААТ ОД ЖИВОТНИТЕ ИЛИ ПРОИЗВОДИ-
ТЕ ОД ЖИВОТИНСКО ПОТЕКЛО ВО 2013 ГОДИНА****Член 1**

Во Наредбата за извршување на ветеринарните мерки и контроли за заштита на јавното здравство од контаминенти или резидуи кои се пренесуваат од животните или производите од животинско потекло во 2013 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 9/13), по членот 6 се додава нов член 6 – а, кој гласи:

„Член 6-а

Операторите со млеко треба да спроведуваат процедури со кои ќе обезбедат исполнувањето на барања за максималните нивоа на микотоксини од Правилникот за општи барања за безбедност на храната Табела бр. 5 точка 1.3. (афлатоксин М 1) со лабораториско испитување, и тоа:

- 1) при прием на суровото млеко во објектите за преработка на млеко; или
- 2) пред ставање во промет на крајниот производ произведен во објектот за преработка на млеко.“

Член 2

Оваа наредба влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 11-925/2
22 февруари 2013 година
Скопје

Директор,
Дејан Рунтевски, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА**820.**

Врз основа на членот 10 од Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/94, 62/95, 33/97, 50/01, 26/02, 46/02, 37/05, 121/07, 161/08, 92/09, 97/10, 11/12 и 145/12), Министерството за труд и социјална политика

ОБЈАВУВА

1. Стапката на трошоците на живот за месец јануари 2013 година, во однос на месец декември 2012 година, е повисока за 0,3%.

2. Правото на пораст на платите за месец јануари 2013 година, во однос на месец декември 2012 година, за работодавачите од членот 3 став 1 од Законот за исплата на платите во Република Македонија изнесува 0,15%.

Министер,
Спиро Ристовски, с.р.

Службен весник
на Република Македонијаwww.slvesnik.com.mkcontact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник – м-р Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2013 година изнесува 10.100,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2013027

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

СОДРЖИНА

	Стр.
7. Закон за ратификација на Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за реципрочно признавање на возачки дозволи.....	2
8. Закон за ратификација на Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за отворање на заеднички граничен премин Џемиште - Требиште	56
9. Закон за ратификација на Спогодбата меѓу Република Македонија и Европската унија за воспоставување рамка за учество на Република Македонија во операциите на Европската унија за управување со кризи.....	83

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

7.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ ВЛАДАТА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И СОВЕТОТ НА МИНИСТРИ НА РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА
ЗА РЕЦИПРОЧНО ПРИЗНАВАЊЕ НА ВОЗАЧКИ ДОЗВОЛИ**

Се прогласува Законот за ратификација на Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за реципрочно признавање на возачки дозволи,
што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 18 февруари 2013 година.

Бр. 07-959/1
18 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Ѓорге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н

**ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
И СОВЕТОТ НА МИНИСТРИ НА РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА ЗА РЕЦИПРОЧНО
ПРИЗНАВАЊЕ НА ВОЗАЧКИ ДОЗВОЛИ**

Член 1

Се ратификува Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за реципрочно признавање на возачки дозволи, склучен во Тирана на 23 ноември 2012 година.

Член 2

Договорот во оригинал на македонски, албански и англиски јазик гласи:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

**ДОГОВОР
МЕЃУ
ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
И
СОВЕТОТ НА МИНИСТРИ НА РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА
ЗА РЕЦИПРОЧНО ПРИЗНАВАЊЕ НА ВОЗАЧКИ ДОЗВОЛИ**

**Владата на Република Македонија и Советот на Министри на
Република Албанија,**

(во понатамошниот текст именувани како „Договорни страни“),

со цел да се подобри безбедноста на патниот сообраќај,

како и да се олесни патниот сообраќај на териториите на Договорните страни,
се договорија за следново:

Член 1

Договорните страни меѓусебно ги признаваат возачките дозволи издадени од страна на надлежните органи на другата Договорна страна согласно со нивните национални законодавства за потребите на носителите на возачки дозволи кои имаат легален престој на нивната територија.

За целите на одвивање на сообраќајот на нивната територија, Договорните страни ги признаваат и националните возачки дозволи издадени од другата Договорна страна во рамките на периодот на нивната валидност.

Член 2

Возачката дозвола издадена од надлежните органи на едната Договорна страна престанува да важи за сообраќајот на територијата на другата Договорна страна, по истекот на периодот утврден според националното законодавство на истата, сметајќи од датумот кога носителот се стекнал со дозвола за престој на територијата на оваа Договорна страна.

Член 3

Во толкувањето на членовите на овој Договор, поимот „престој“ го има значењето согласно начинот на кој поимот се дефинира и се регулира со релевантното постоечко национално законодавство на Договорните страни.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Член 4

Доколку на носителот на возачки дозволи издадени од страна на надлежните органи на Договорните страни му е доделен престој на територијата на другата Договорна страна, Договорните страни заемно ги признаваат своите возачки дозволи без задолжително полагање на теоретски или практичен дел од возачкиот испит.

Надлежните органи сметаат дека приложувањето на уверение со кое се докажува дека лицето го поминало психофизичкиот преглед потребен за конкретна категорија е задолжително.

За спроведување на став 1 од овој член, носителите на возачките дозволи мора да бидат на возраст предвидена согласно националните законодавства на Договорните страни кое се однесува на условите за издавање на категоријата за која тие бараат признавање.

Член 5

Одредбите предвидени во член 4 од овој Договор не се преминуваат за оние возачки дозволи издадени од трета држава, а за која е направена замена на територијата на една од Договорните страни согласно нејзиното национално законодавство.

Признавањето на возачките дозволи на Република Албанија која се изведува согласно примерокот на документот од 1 ноември 1999 година се дозволува за период од една година од влегувањето во сила на овој Договор.

Член 6

Во момент на размена на возачките дозволи, еквивалентните категории за возачки дозволи на Договорните страни се признаваат врз основа на технички табели на еквивалентност приложени кон овој Договор. Овие табели заедно со листата на примероци на возачки дозволи, се технички анекси кои можат да бидат модификувани по пат на писмено известување меѓу надлежните органи на Договорните страни.

Надлежни органи на Договорните страни за признавање на возачките дозволи се следниве:

а) во Република Македонија: Министерството за внатрешни работи

-Оддел за граѓански работи, Сектор за управно надзорни работи

б) во Република Албанија: Министерството за јавни работи и транспорт, Генерален Директорат за служби на патниот транспорт

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Договорните страни го користат англискиот јазик во спроведувањето на овој Договор и исто така може да се согласат за користење на други јазици во нивна комуникација.

Член 7

Во текот на процедурата на признавање на возачки дозволи, надлежните органи на Договорните страни ги повлекуваат дозволите кои мора да бидат разменети и ги враќаат на надлежните органи на другата Договорна страна со листа на овие дозволи и пропратно известување.

Член 8

Секој од надлежните органи на Договорните страни кој го проценува исполнувањето на барањата за признавање на возачка дозвола има потреба од официјален превод на истите. Истиот орган на едната Договорна страна бара информации од надлежните органи на другата Договорна страна кои се однесуваат на валидноста на возачката дозвола и податоците кои таа ги содржи.

Размената на информации се извршува по телефакс, со користење на примерокот на „Барање“ и „Потврдата за валидност на возачката дозвола“, приложени кон овој Договор. Барањето и потврдата претставуваат технички анекс дека надлежните органи на Договорните страни можат да вршат модификации по пат на писмено известување.

Податоците се испраќаат директно до надлежниот орган на Договорната страна Барател.

Член 9

Заедничката размена на лични податоци меѓу надлежните органи на Договорните страни се спроведува согласно националното законодавство за заштита на лични податоци, почитувајќи ги условите дефинирани од страна на органот кој истите ги доставува и следејќи ги начелата кои се применуваат и за автоматска и за рачна обработка на личните податоци:

- (1) Пред пренос на личните податоци, двата надлежни органи на Договорните страни ги обезбедуваат неопходни технички и организациски мерки заради постигнување на соодветен степен на тајност и заштита на лични податоци кои се предмет на пренос.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- (2) Личните податоци кои се предмет на преносот нема да се користат за цели различни од оние за кои што е извршен преносот без согласност на надлежниот орган кој го извршил преносот.
- (3) Пренесените лични податоци ќе бидат избришани, уништени или корегирани кога:
 - а) е докажано дека податоците се неистинити, или
 - б) надлежниот орган кој што врши пренос известува дека податоците биле собрани или обезбедени спротивно на националното законодавство, или
 - в) податоците не се потребни повеќе за спроведување на задачата за која истите биле пренесени, освен доколку не постои експлицитна согласност од страна на надлежниот орган кој ги доставува податоците, дека тие можат да се користат и за други цели.
- (4) По барање на надлежниот орган, Договорната страна која што го врши преносот, надлежниот орган на Договорната страна која што ги прима личните податоци обезбедува информации за користење на пренесените податоци и за постигнатите резултати.
- (5) Надлежниот орган на Договорната страна која што го врши преносот има обврска да провери дали личните податоци се точни и дали преносот е неопходен и соодветен. Доколку по извршениот пренос се утврди дека податоците се неточни или не требало да бидат пренесени, надлежниот орган на Договорната страна која што ги прима податоците мора веднаш да биде известена. Надлежниот орган на Договорната страна која што ги прима податоците врши исправка или доколку податоците биле пренесени, ги уништува или брише.
- (6) Надлежниот орган на Договорната страна која што ги прима личните податоци е одговорна за ефективна заштита од неовластен пристап и измена или објавување.
- (7) Во случај на неовластен пристап или откривање преку пренесување на лични податоци, надлежниот орган на Договорната страна веднаш го информира органот што испраќа за околностите кои што се однесуваат за неовластениот пристап или откривањето преку пренесување, како и за мерките преземени за избегнување на такви инциденти во иднина.
- (8) Надлежните органи на Договорните страни водат евиденција за преносот, приемот, бришењето и уништувањето на личните податоци.
- (9) Преносот на личните податоци меѓу надлежните органи на двете Договорни страни, определени со овој Договор, се врши согласно националните законодавства на Договорните страни преку

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

почитување на условите дефинирани од Договорните страни кои што вршат пренос на лични податоци, како и во согласност со условите и начелата за заштита на личните податоци.

- (10) При пренос на лични податоци, Договорната страна која врши пренос на податоци ја известува другата Договорна страна за рокот на чување на податоците кој треба да биде во согласност со националното законодавство или меѓународното право. Без оглед на рокот на чување, личните податоци не можат да се чуваат подолго од тоа што е потребно за исполнување на целите утврдени со овој Договор. Договорната страна која врши пренос на податоци мора да биде информирана за бришењето или уништувањето на податоците кои што се предмет на пренос и причините за нивното бришење или уништување. Во случај на раскинување на овој Договор, сите податоци кои биле предмет на пренос мора да бидат уништени или избришани.
- (11) По сопствено барање, секое лице има право да добие информација од органот надлежен за обработка на личните податоци, за податоците пренесени или обработени согласно овој Договор што се однесуваат на него или на неа, како и за правото на исправка на неточните податоци или уништување, односно бришење на податоците кои што се обработени спротивно на националното законодавство. Обезбедувањето на таквите информации може да биде одбиено само во случаи дефинирани во националното законодавство на Договорните страни. Органот што е надлежен за постапување по барањето за информација ја обезбедува информацијата по претходно добиена согласност од другата Договорна страна.
- (12) Надлежните органи на Договорните страни се обврзуваат да не испраќаат лични податоци, кои се предмет на пренос со овој Договор на друг орган, различен од органите предвидени во член 6 во овој Договор, освен со писмена согласност од надлежниот орган на Договорната страна која што го врши преносот на податоци.
- (13) Надлежните органи на Договорните страни се обврзуваат да ги преземат сите неопходни мерки за да ги избегнат штетите предизвикани на трети лица како резултат на испраќањето, примањето или користењето на податоци и да ги отстранат причините кои би можеле да доведат до можни несакани последици.
- (14) Во случај кога надлежниот орган на Договорната страна која ги прима податоците нема да постапи во согласност со одредбите на овој член, другата Договорна страна која ги доставува податоците, може да побара бришење или уништување на доставените податоци како и да побара автоматско раскинување на овој Договор.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Член 10

Надлежениот орган на Договорната страна која ја прима возачката дозвола повлечена заради замена, ја информира другата Договорна страна околу валидноста на возачката дозвола доколку се појават недоследности во податоците.

Член 11

Овој Договор влегува во сила на денот на добивање на последното писмено известување испратено по дипломатски пат со кое се потврдува дека Договорните страни ги исполниле сите внатрешно правни процедури неопходни за да стапи на сила.

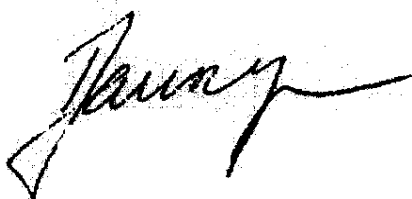
Овој Договор се склучува на неопределено време. Секоја од Договорните страни може да го откаже овој Договор во секое време со писмено известување до другата Договорна страна по дипломатски пат. Во таков случај, откажувањето влегува на сила шест месеци од датумот на прием на ваквото известување.

Секое несогласување во однос на толкувањето или примената на овој Договор се решава со консултации и преговори меѓу Договорните страни.

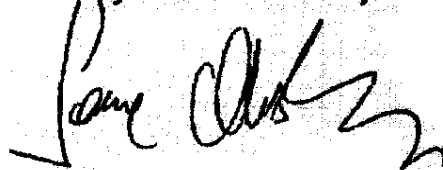
Овој Договор може да се измени и дополни со заемна писмена согласност на Договорните страни по дипломатски пат. Измените и дополнувањата влегуваат во сила согласно одредбите од ставот 1 на овој член.

Склучен во Тирана на 23.11.2012 во два оригинални примероци на македонски, албански и англиски јазик, при што сите текстови имаат подеднаква важност. Во случај на разлики во толкувањето, преовладува текстот на англиски јазик.

За Владата на
Република Македонија

За Советот на Министри на
Република Албанија

**АНЕКС
НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И
СОВЕТОТ НА МИНИСТРИ НА РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА ЗА
РЕЦИПРОЧНО ПРИЗНАВАЊЕ НА ВОЗАЧКИ ДОЗВОЛИ**

АНЕКС 1

ПРИМЕРОЦИ НА ВОЗАЧКИ ДОЗВОЛИ

Примероци на возачки дозволи издадени во Република Македонија

Примерок од „стариот модел“ на возачка дозвола во официјална употреба од 20 октомври 1999 година, валиден до 01 октомври 2012 година.

Примерок на „новиот модел“ на возачка дозвола во официјална употреба е од 01 октомври 2007 година.

Примероци од возачки дозволи издадени во Република Албанија

Примерок на картица возачка дозвола („нов модел“) во официјална употреба од 01 јули 2005 година.

Примерок од книжна возачка дозвола („стар модел“) во официјална употреба од 01 ноември 1999 година, валидна до 30 јуни 2015 година, изадена до 01 јули 2005 година.

АНЕКС 2

ТАБЕЛИ НА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ

1. За размена на возачките дозволи во официјална употреба од 01 ноември 1999 година, во Република Албанија валидни се до 30 јуни 2015 година, издадени до 01 јули 2005 година, со македонските возачки дозволи

Албанск и возачки дозволи	Македонски возачки дозволи														
	A 1	A	B	C 1	C	D 1	D	B E	C1 E	C E	D1 E	D E	F	G	M
A	X	X													X
B			X										X	X	X
C			X	X	X								X	X	X
D			X	X	X	X	X						X	X	X
E*								X	X	X	X	X			
F													X	X	X

*Категоријата E на возчка дозвола заменета со категориите BE+C1E+CE+D1E+DE, кога се достапни категории B, C и D.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

2. За размена на возачки дозволи во официјална употреба во Република Албанија од 01 јули 2005 година, со македонски возачки дозволи.

Албанска возачка дозвола	Македонска возачка дозвола														
	A1	A	B	C1	C	D1	D	BE	C1E	CE	D1E	DE	F	G	M
A	X	X													X
B			X										X	X	X
C			X	X	X								X	X	X
D			X	X	X	X	X						X	X	X
BE			X					X					X	X	X
CE			X	X	X			X	X	X			X	X	X
DE			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

3. За размена на возачки дозволи во официјална употреба од 20 октомври 1999 година во Република Македонија, валидни до 01 октомври 2012 година, со албански возачки дозволи.

Македонска возачка дозвола	Албанска возачка дозвола						
	A	B	C	D	BE	CE	DE
A	X						
B		X					
C		X	X				
D		X	X	X			
E					X	X	X

*Категоријата E на возачка дозвола заменета со категориите BE+CE+DE, кога се достапни категории B, C и D.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

4. За размена на возачките дозволи во официјална употреба од 01 октомври 2007 година, во Република Македонија со албански возачки дозволи.

Македонска возачка дозвола	Албанска возачка дозвола						
	A	B	C	D	BE	CE	DE
A1							
A	X						
B		X					
C1		X					
C		X	X				
D1		X	X				
D		X	X	X			
BE		X			X		
C1E		X			X		
CE		X	X		X	X	
D1E		X	X		X	X	
DE		X	X	X	X	X	X
F							
G							
M							

Анекс 3

Република Албанија

Министерство за јавни работи и транспорт

Генерален Директорат за услуги на патниот транспорт

Факс: 00355 4 2238175

Република Македонија

Министерство за внатрешни работи

Оддел за граѓански работи

Сектор за управно надзорни работи

Факс: 038923142313

**БАРАЊЕ ЗА ВАЛИДНОСТА НА ВОЗАЧКАТА ДОЗВОЛА
БР.**

Најљубезно Ве информираме дека возачката дозвола Бр..... е точна и ги содржи следните податоци:

А. Податоци за носителот на дозволата:

- име
- презиме
- датум на раѓање
- место на раѓање
- датум на издавање
- датум на истекување
- бр. на дозвола
- категории
- адреса

Приложена фотокопија од возачката дозвола

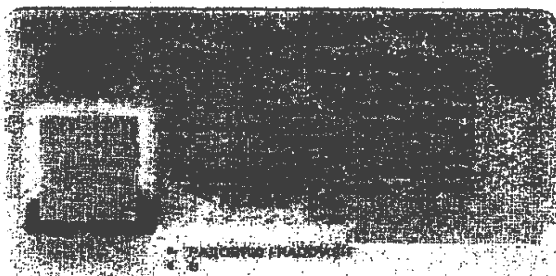
ДАТУМ И МЕСТО

ПЕЧАТ И ПОТПИС НА СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ

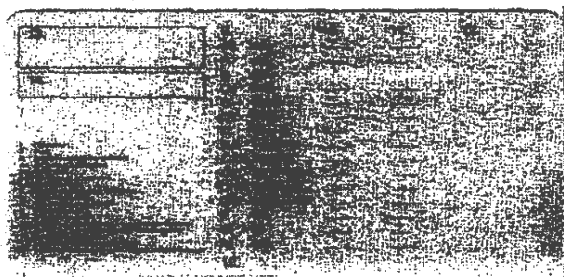
МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

I. Македонска возачка дозвола („Нов модел“) во официјална употреба од 01 октомври 2007 година

A) Предна старна

Б) Задна страна

II. Македонска возачка дозвола „стар модел“, во официјална употреба од 20 октомври 1999, валидна до 01 октомври 2012 година

A) Предна старна

Б) Задна страна

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Република Македонија
Министерство за внатрешни работи
Оддел за граѓански работи
Сектор за управно надзорни работи
Факс: 038923142313

Република Албанија
Министерство за јавни работи и транспорт
Генерален Директорат за услуги на
патниот транспорт
Факс: 00355 4 2238175

**БАРАЊЕ ЗА ВАЛИДНОСТА НА ВОЗАЧКАТА ДОЗВОЛА
БР.**

Најљубезно Ве информираме дека возачката дозвола Бр..... е точна и ги
содржи следните податоци:

А. Податоци за носителот на дозволата:

- име
- презиме
- датум на раѓање
- место на раѓање
- датум на издавање
- датум на истекување
- бр. на дозвола
- категории
- адреса

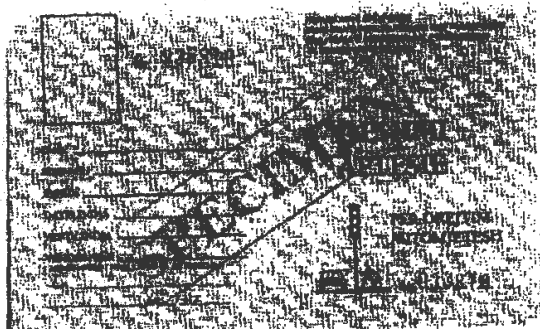
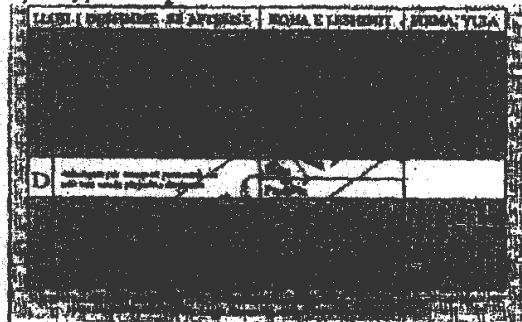
Приложена фотокопија од возачка дозвола

ДАТУМ И МЕСТО

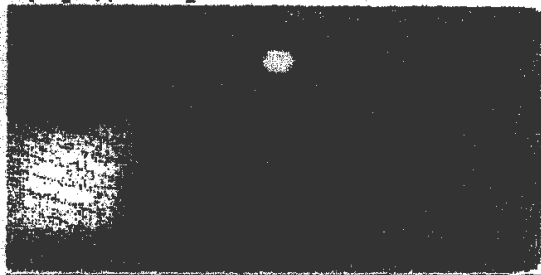
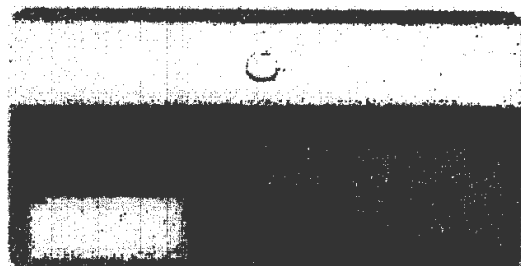
ПЕЧАТ И ПОТПИС НА СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

I. Преглед на албанската возачка дозвола во официјална употреба од 1 ноември 1999 година, валидна до 30 јуни 2015 година, издадена до 1 јули 2005 година

A) Предна старна**B) Задна страна**

II. Преглед на албанската возчка дозола во официјална употреба од 1 јули 2005 година

A) Предна страна**B) Задна страна**

Анекс 4

Република Македонија
Министерство за внатрешни работи
Оддел за граѓански работи
Сектор за управно надзорни работи
Факс: 038923142313

Република Албанија
Министерство за јавни работи и транспорт
Генерален Директорат за услуги на
патниот транспорт
Факс: 00355 4 2238175

**ПОТВРДА ЗА ВАЛИДНОСТА НА ВОЗАЧКАТА ДОЗВОЛА
БР.**

Најљубезно Ве информираме дека возачката дозвола Бр..... е точна и ги содржи следните податоци:

А. Податоци за носителот на дозволата:

- име
- презиме
- датум на раѓање
- место на раѓање
- датум на издавање
- датум на истекување
- бр. на дозвола
- категории
- адреса

Б. ДОПОЛНИТЕЛНИ БАРАЊА (на пр. задолжителни наочари, акустични протези. и сл.)

В. Возачката дозвола е издадена */не е издадена* со размена на друга странска дозвола издадена од

ДАТУМ И МЕСТО

ПЕЧАТ И ПОТПИС НА СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ

(*) поцртајте го непотребното

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Република Албанија
Министерство за јавни работи и транспорт
Генерален Директорат за услуги на патниот транспорт
Факс: 00355 4 2238175

Република Македонија
Министерство за внатрешни работи
Оддел за граѓански работи
Сектор за управно надзорни работи
Факс: 038923142313

**ПОТВРДА ЗА ВАЛИДНОСТА НА ВОЗАЧКАТА ДОЗВОЛА
БР.**

Најљубезно Ве информираме дека возачката дозвола Бр..... е точна и ги содржи следните податоци:

А. Податоци за носителот на дозволата:

- име
- презиме
- датум на раѓање
- место на раѓање
- датум на издавање
- датум на истекување
- бр. на дозвола
- категории
- адреса

Б. ДОПОЛНИТЕЛНИ БАРАЊА (на пр. задолжителни наочари, акустични протези, и сл.)

В. Возачката дозвола е издадена */не е издадена* со размена на друга странска дозвола издадена од

ДАТУМ И МЕСТО

ПЕЧАТ И ПОТПИС НА СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ

(*) Прецртајте го непотребното

MARRËVESHJE

NDËRMJET

QEVERISË SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

DHE

KËSHILLIT TË MINISTRAVE TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

MBI NJOHJEN E NDËRSJELLË TË LEJEVE TË DREJTIMIT

Qeveria e Republikës së Maqedonisë**dhe****Këshilli i Ministrave i Republikës së Shqipërisë**

(më poshtë të quajtura "Palë Kontraktuese"),

me qëllim përmirësimin e sigurisë rrugore,

si dhe lehtësimin e qarkullimit rrugor në territoret e Palëve Kontraktuese,

kanë rënë dakord për sa më poshtë:

Neni 1

Palët Kontraktuese njohin reciprokisht konvertimin e lejeve të drejtimit të rregullta të lëshuara nga autoritetet kompetente të Palës tjetër Kontraktuese, në pajtim me legjislacionin e tyre të brendshëm, në favor të mbajtësve të lejeve të drejtimit, të cilëve kanë leje legale të qëndrimit në territorin e tyre.

Palët Kontraktuese njohin gjithashtu për qëllime qarkullimi në territoret e tyre, lejet kombëtare të drejtimit të lëshuara nga Pala tjetër Kontraktuese brenda periudhës së vlefshmërisë së tyre.

Neni 2

Leja e drejtimit e lëshuar nga një prej autoriteteve të Palëve Kontraktuese, pushon së qenuri e vlefshme për drejtimin e mjeteve në territorin e Palës tjetër Kontraktuese, pas përfundimit të periudhës së përcaktuar në legjislacionin kombëtar, e cila fillon nga data e marrjes së lejes së qëndrimit të mbajtësit të lejes së drejtimit, në territorin e Palës tjetër Kontraktuese.

Neni 3

Në interpretim të neneve të kësaj marrëveshjeje, termi "qëndrim" ka kuptimin e përcaktuar dhe të rregulluar nga legjislacioni përkatës kombëtar në fuqi i Palëve Kontraktuese.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Neni 4

Nëse një mbajtësi të lejeve të drejtimit të lëshuara nga autoritetet e Palëve Kontraktuese i është dhënë leja e qëndrimit në territorin e Palës tjetër Kontraktuese, ata konvertojnë reciprokisht lejet e tyre të drejtimit pa iu nënshtruar provimeve të detyrueshme teorike dhe praktike.

Autoritetet kompetente kërkojnë një certifikatë mjekësore të detyrueshme, e cila vërteton se personi ka kaluar provimin e cilësive psikofizike, të kërkuara për kategorinë specifike.

Për zbatimin e paragrafit të parë të këtij neni, mbajtësit e lejes së drejtimit duhet të kenë moshën e parashikuar nga legjislacionet të brendshme përkatëse të Palëve Kontraktuese për lëshimin e kategorisë për të cilën kërkon konvertimin.

Neni 5

Dispozitat e parashikuara në nenin 4 të kësaj marrëveshje nuk zbatohen për ato leje drejtimi të lëshuara nga një shtet i tretë për njërën Pale Kontraktuese, për të cilat është bërë konvertimi në pajtim me legjislacionin e tyre kombëtar. Konvertimi i lejeve të drejtimit të Republikës së Shqipërisë të hartuara sipas dokumentit model, në fuqi që nga 1 nëntori 1999, do të lejohet për periudhën prej një viti pas hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje

Neni 6

Në kohën e konvertimit të lejeve të drejtimit, kategoritë e barazvlefshme të lejeve të drejtimit të Palëve Kontraktuese njihen në bazë të tabelave teknike të barazvlefshmërisë, që i bashkëlidhen kësaj Marrëveshjeje. Këto tabela dhe një listë e modeleve të lejeve të drejtimit, përbëjnë anekset teknike që mund të ndryshohen me anë të një njoftimi me shkrim ndërmjet autoriteteve kompetente të Palëve Kontraktuese.

Autoritetet kompetente të Palëve Kontraktuese për konvertimin e lejeve të drejtimit janë:

- a) në Republikën e Maqedonisë, Ministria e Brendshme, Departamenti për Çështjet Civile, Sektori për Çështjet Mbikëqyrëse Administrative.
- b) në Republikën e Shqipërisë, Ministria e Punëve Publike dhe Transportit
Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimeve të Transportit Rrugor.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Palët Kontraktuese përdorin gjuhën angleze në zbatimin e kësaj Marrëveshjeje dhe gjithashtu mund të bien dakord mbi përdorimin e gjuhëve të tjera për komunikim.

Neni 7

Gjatë procedurës së konvertimit të lejeve të drejtimit, autoritetet kompetente të Palëve Kontraktuese tërheqin lejet që duhet të konvertohen dhe ua kthejnë autoriteteve kompetente të Palës tjetër Kontraktuese, bashkë me një listë të këtyre lejeve të shoqëruar me shkresë përcjellëse.

Neni 8

Autoriteti kompetent i secilës prej Palëve Kontraktuese, që vlerëson përmbushjen e kushteve për konvertimin e lejes së drejtimit, kërkon përkthimin zyrtar të lejes së drejtimit. Ky autoritet kërkon informacion autoriteteve kompetente të Palës tjetër Kontraktuese, në lidhje me vlefshmërinë e lejes së drejtimit dhe të dhënave të treguara në të.

Shkëmbimi i informacionit për konvertim kryhet nëpërmjet telefaksit, duke përdorur modelin e "Kërkesës" dhe të "Certifikatës së Vlefshmërisë të Lejes së Drejtimit", bashkëlidhur kësaj Marrëveshje. Kërkesa dhe certifikata përbëjnë një aneks teknik që mund të ndryshohet nga autoritetet kompetente të Palëve Kontraktuese me anë të një njoftimi me shkrim.

Të dhënat i dërgohen drejtpërdrejt autoritetit kompetent të Palës Kontraktuese kërkuese.

Neni 9

Shkëmbimi i ndërsjellë i të dhënave personale ndërmjet autoriteteve kompetente të Palëve Kontraktuese kryhet në përputhje me legjislacionin kombëtar për mbrojtjen e të dhënave personale, duke respektuar kushtet e përcaktuara nga autoriteti dërgues, që zbatohen në vijim të parimeve për përpunimin automatik dhe manual të të dhënave.

- (1) Përpara transferimit të të dhënave personale, të dyja autoritetet kompetente të Palëve Kontraktuese sigurojnë masat e domosdoshme teknike dhe organizative për të arritur një nivel të mjaftueshëm të fshehtësisë dhe mbrojtjes së të dhënave personale, të cilat janë subjekt i transferimit.
- (2) Të dhënat personale që janë subjekt i transferimit, nuk do të përdoren për qëllime të ndryshme nga ato për të cilat është kryer transferimi, pa pëlqimin e organit kompetent, i cili ka kryer transferimin.
- (3) Të dhënat personale të dërguara do të fshihen, shkatërrohen ose korrigjohen në rastet kur:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- a) është provuar që të dhënat janë të pasakta, ose
 - b) autoriteti kompetent që kryen transferimin njofton se të dhënat janë mbledhur ose siguruar në kundërshtim me legjislacionin kombëtar.
 - c) të dhënat nuk do të jenë më të nevojshme për zbatimin e detyrës për qëllimin e të cilës janë transferuar, me përjashtim të rasteve kur ka një miratim të shprehur nga autoriteti kompetent që dorëzon të dhënat, të cilat mund të përdoren edhe për qëllime të tjera.
- (4) Me kërkesë të autoritetit kompetent të Palës Kontraktuese, e cila kryen transferimin, autoritet kompetent i Palës Kontraktuese marrëse të të dhënave personale, do të sigurojë informacion mbi përdorimin e të dhënave të transferuara dhe rezultatet e arritura.
- (5) Autoriteti kompetent i Palës Kontraktuese që kryen transferimin, është i detyruar të kontrollojë nëse të dhënat personale janë të sakta dhe nëse transferimi është i nevojshëm dhe i përshtatshëm. Nëse pas kryerjes së transferimit, rezulton që të dhënat janë të pasakta ose nuk duhej t'i transferoheshin autoritetit kompetent të Palës Kontraktuese marrëse të të dhënave, duhet të njoftohet menjëherë. Autoriteti kompetent i Palës Kontraktuese marrëse të të dhënave do të bëjë korrigjimin e të dhënave ose në rastin kur të dhënat janë transferuar, ato duhet të shkatërrohen ose fshihen.
- (6) Autoriteti kompetent i Palës Kontraktuese marrëse të të dhënave do të jetë përgjegjës për mbrojtjen efektive të hyrjes së paautorizuar dhe modifikimin ose publikimin .
- (7) Në rastin e hyrjes ose zbulimit të paautorizuar nëpërmjet transferimit të të dhënave personale, Autoriteti kompetent i Palës Kontraktuese informon menjëherë autoritetin dërgues mbi rrethanat në lidhje me hyrjen ose zbulimin e paautorizuar gjatë transferimit, si dhe mbi masat e marra për të shmangur të tilla incidente në të ardhmen.
- (8) Autoritetet kompetente të Palëve Kontraktuese janë përgjegjës për mbajtjen e evidencave të transferimit, marrjes, fshirjes dhe shkatërrimit të të dhënave personale.
- (9) Transferimi i të dhënave personale ndërmjet autoriteteve kompetente të të dyja Palëve Kontraktuese, të përcaktuar në këtë Marrëveshje, do të bëhet në përputhje me legjislacionin kombëtar të Palëve Kontraktuese përmes respektimit të kushteve të përcaktuara nga palët kontraktuese që kryejnë transferimin e të dhënave personale, si dhe në përputhje me kushtet dhe parimet për mbrojtjen e të dhënave personale.
- (10) Pala Kontraktuese që transferon të dhënat njofton Palën tjetër Kontraktuese për afatin e fundit për ruajtjen e të dhënave, i cili duhet të

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

jetë ne përputhje me legjislacionin kombëtar dhe ndërkombëtar. Pavarësisht afatit të fundit të ruajtjes, të dhënat personale nuk mund të mbahen më gjatë se sa është e nevojshme për përmbushjen e qëllimeve të përcaktuara sipas kësaj marrëveshjeje. Pala Kontraktuese që kryen transferimin duhet të jetë e informuar mbi fshirjen ose shkatërrimin e të dhënave, të cilat janë subjekt i transferimit dhe arsyet e fshirjes ose shkatërrimit të tyre. Në rastin e anulimit të kësaj marrëveshjeje, të gjitha të dhënat të cilat kanë qenë subjekt i transferimit, duhet të shkatërrohen ose fshihen.

- (11) Me kërkesë personale, çdo person ka të drejtë të marrë informacion nga autoriteti kompetent për të dhënat e përpunuara ose të transferuara, sipas kësaj marrëveshjeje që i përket atij ose asaj, si dhe mbi të drejtën e korrigjimit të të dhënave të pasakta ose shkatërrimit, përkatësisht fshirja e të dhënave që janë përpunuar në kundërshtim me legjislacionin kombëtar. Kërkesa për një informacion të tillë mund të refuzohet vetëm në rastet e përcaktuara në legjislacionin kombëtar të Palëve Kontraktuese. Autoriteti kompetent, i cili duhet të veprojë sipas kërkesës për informacion, do ta sigurojë informacionin pas miratimit të dhënë nga Pala tjetër Kontraktuese.
- (12) Autoritetet kompetente të Palëve Kontraktuese detyrohen të mos dërgojnë të dhënat personale, që janë subjekt transferimit të kësaj marrëveshjeje për një tjetër autoritet, të ndryshëm nga autoritetet të parashikuara në Nenin 6 të kësaj marrëveshjeje, me përjashtim të miratimit me shkrim nga autoriteti kompetent i Palës Kontraktuese që kryen transferimin e të dhënave.
- (13) Autoritetet kompetente të Palëve Kontraktuese angazhohen të ndërmarrin të gjitha masat e nevojshme për të shmangur dëmet e shkaktuara për subjektet e treta për shkak të dërgimit, marrjes ose përdorimit të të dhënave dhe të eliminohen shkaqet, të cilat mund të çojnë në pasoja të mundshme të padëshirueshme.
- (14) Në rastin kur autoriteti kompetent i Palës Kontraktuese marrës i të dhënave, nuk do të veprojë sipas dispozitave të këtij Neni, Pala tjetër Kontraktuese dërguese e të dhënave, mund të kërkojë fshirjen ose shkatërrimin e të dhënave të paraqitura, si dhe të kërkojë anulimin e menjëhershëm të kësaj Marrëveshjeje.

Neni 10

Autoriteti kompetent i një Pale Kontraktuese që pranon lejen e drejtimit të tërhequr, pas konvertimit, njofton autoritetin kompetent të Palës tjetër Kontraktuese rreth vlefshmërisë së lejes së drejtimit, nëse paraqiten mospërputhje në të dhënat e saj.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Neni 11

Kjo Marrëveshje hyn në fuqi në ditën e marrjes së njoftimit të fundit me shkrim përmes kanaleve diplomatike që konfirmon se Palët Kontraktuese kanë përmbushur të gjitha procedurat e brendshme ligjore të nevojshme për hyrjen e saj në fuqi.

Kjo Marrëveshje do të ketë një kohëzgjatje me afat të papërcaktuar. Secila Palë Kontraktuese mund të kërkojë zgjidhjen e kësaj Marrëveshje me shkrim në çdo kohë me anë të një njoftimi me shkrim drejtuar Palës tjetër Kontraktuese, përmes kanaleve diplomatike. Në këtë rast, zgjidhja e kësaj Marrëveshje do të hyjë në fuqi gjashtë muaj nga data e marrjes së këtij njoftimi.

Çdo mosmarrëveshje në lidhje me interpretimin ose zbatimin e kësaj Marrëveshjeje do të zgjidhet me anë të konsultimeve dhe bisedimeve ndërmjet Palëve Kontraktuese.

Kjo Marrëveshje mund të ndryshohet dhe plotësohet me miratim të ndërsjellë me shkrim të Palëve Kontraktuese përmes kanaleve diplomatike. Ndryshimet dhe plotësimet hyjnë në fuqi në përputhje me dispozitat e paragrafit 1 të këtij Neni.

Bërë në Tiranë, më 23.11.2012, në dy kopje origjinale, në gjuhën maqedonase, shqipe dhe angleze, ku të gjitha tekstet janë njëllorj autentike. Në rast të ndonjë mosmarrëveshjeje në interpretim, teksti në gjuhën angleze do të ketë përparësi.

Për Qeverinë e
Republikës së Maqedonis

Për Këshillin e Ministrave të
Republikës së Shqipërisë

АНЕКСИ

I MARRËVESHJES NDËRMJET QEVERISË SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË DHE KËSHILLIT TË MINISTRAVE TË REPUBLIKËS TË SHQIPËRISË, MBI NJOHJEN E NDËRSJELLË TË LEJEVE TË DREJTIMIT

АНЕКСИ 1

MODELET E LEJEVE TE DREJTIMIT

Modelet e lejeve te drejtimit të lëshuara në Republikën e Maqedonisë

Një shabllon i “modelit të vjetër” prej letre i lejes së drejtimit, në përdorim zyrtar që nga 20 tetori 1999, i vlefshëm deri më 1 tetor 2012.

Një shabllon i “modelit të ri” të lejes së drejtimit në përdorim zyrtar që nga 1 tetori 2007.

Modelet e lejeve të drejtimit të lëshuara në Republikën e Shqipërisë

Një shabllon (i “modelit të ri”) prej kartoni i lejes së drejtimit në përdorim zyrtar që nga 1 korriku 2005.

Një shabllon (i “modelit të vjetër”) prej letre i lejes së drejtimit, në përdorim zyrtar që nga 1 nëntori 1999, i vlefshëm deri më 30 qershor 2015, lëshuar deri më 1 korrik 2005.

ANEKSI 2

TABELA E BARAZVLEFSHMËRISË

1. Për konvertimin e lejeve të drejtimit në përdorim zyrtar në Republikën e Shqipërisë, që nga 1 nëntori 1999, i vlefshëm deri më 30 qershor 2015, lëshuar deri më 01 korrik 2005, me lejet e drejtimit maqedonase.

[illegible]

**Kategoria E, e lejes së drejtimit e konvertuar me kategoritë BE+CI E+CE+DI E+DE, kur kategoritë përkatëse B, C dhe D janë të disponueshme.*

2. Për konvertimin e lejeve të drejtimit në përdorim zyrtar në Republikën e Shqipërisë që nga 1 korriku 2005, me lejet e drejtimit maqedonase.

[illegible]

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

3. Пër konvertimin e lejeve të drejtimit në përdorim zyrtar që nga 20 tetori 1999, në Republikën e Maqedonisë, e vlefshme deri me 1 tetor 2012, me leje drejtimi shqiptare.

Leje drejtimi Maqedonase	Leje drejtimi Shqiptare						
	A	B	C	D	BE	CE	DE
A	X						
B		X					
C		X	X				
D		X	X	X			
E					X	X	X

*Kategoria E, e lejes së drejtimit e konvertuar me kategoritë BE+CE+DE, kur kategoritë përkatëse B, C dhe D janë të disponueshme.

4. Për konvertimin e lejeve të drejtimit në përdorim zyrtar që nga 1 tetori 2007, në Republikën e Maqedonisë, me leje drejtimi shqiptare.

Lejet e drejtimit maqedonase	Leje drejtimi shqiptare						
	A	B	C	D	BE	CE	DE
A1							
A	X						
B		X					
C1		X					
C		X	X				
D1		X	X				
D		X	X	X			
BE		X			X		
C1E		X			X		
CE		X	X		X	X	
D1E		X	X		X	X	
DE		X	X	X	X	X	X
F							
G							
M							

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Aneksi 3

Republika e Shqipërisë
Ministria e Punëve Publike dhe Transportit
Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimeve të Transportit Rrugor
Faks: 00355 4 2238175

Republika e Maqedonisë
Ministria e Brendshme
Departamenti për Çështjet
Civile
Sektor i për Çështjet
Mbikëqyrëse Administrative
Faks: : 0389 23142313

KËRKESË**PËR KONFIRMIMIN E VLEFSHMËRISË SË LEJES SË DREJTIMIT**

NR. _____

Lutemi na informoni nëse leja e drejtimit të mjetit me të dhënat e mëposhtme është e rregullt:

A. Të dhëna të mbajtësit të lejes së drejtimit

- Emri: _____
- Mbiemri: _____
- Datëlindja: _____
- Vendlindja: _____
- Data e lëshimit: _____
- Data e skadimit: _____
- Numri i lejes: _____
- Kategoritë: _____
- Adresa: _____

Bashkëlidhur fotokopja e lejes së drejtimit.

DATA DHE VENDI

VULA DHE FIRMA E NËPUNËSIT

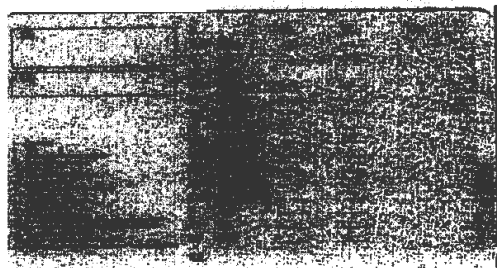
МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

I. Leja e drejtimit maqedonase ("model i ri") në përdorim zyrtar që nga 1 tetori 2007

A. Ana ballore

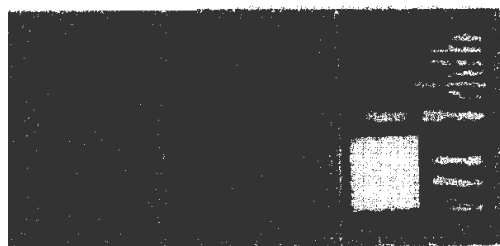

A. Ana e pasme

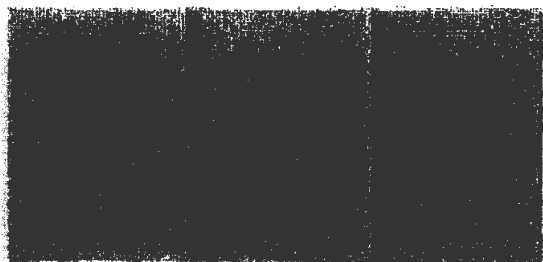

II. Leja e drejtimit maqedonase ("modeli i vjetër") i lejes së drejtimit, në përdorim zyrtar që nga 20 tetori 1999, i vlefshëm deri më 1 tetor 2012.

A Ana ballore

A. Ana e pasme

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Republika e Maqedonisë
Ministria e Brendshme
Departamenti për Çështjet Civile
Sektori për Çështjet Administrative
Faks: 0389 23142313

Republika e Shqipërisë
Ministrisë së Punëve Publike dhe
Transportit
Drejtorisë së Përgjithshme të
Shërbimeve të Transportit Rrugor
Faks: 00355 4 2238175

KËRKESË**PËR KONFIRMIMIN E VLEFSHMËRISË SË LEJES SË DREJTIMIT**

NR. _____

Lutemi na informoni nëse leja e drejtimit të mjetit me të dhënat e mëposhtme është e rregullt:

A. Të dhëna të mbajtësit të lejes së drejtimit

- Emri: _____
- Mbiemri: _____
- Datëlindja: _____
- Vendlindja: _____
- Data e lëshimit: _____
- Data e skadimit: _____
- Numri i lejes: _____
- Kategoritë: _____
- Adresa: _____

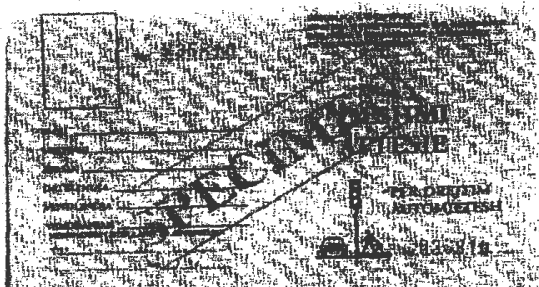
Bashkëlidhur fotokopja e lejes së drejtimit të mjetit

DATA DHE VENDI**VULA DHE FIRMA E NËPUNËSIT**

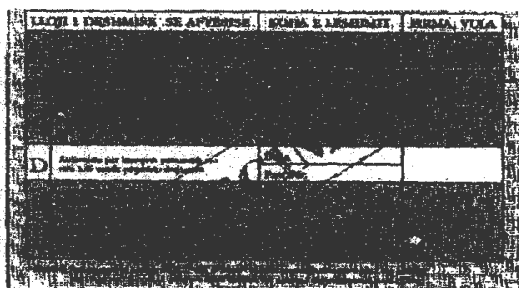
МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- I. Leja e drejtimit shqiptare ("model i vjetër") në përdorim zyrtar që nga 1 nëntor 1999, e vlefshme deri 30 qershor 2015, lëshuar deri në 1 korrik 2005

4) Ana ballore

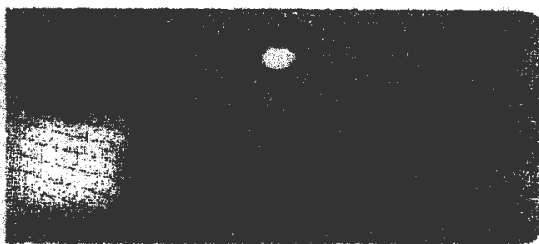

A. Ana e pasme

- II. Leja e drejtimit shqiptare ("model i ri") në përdorim zyrtar që nga 1 korrik 2005

A. Ana ballore

A. Ana e pasme

АНЕКСИ 4

Republika e Maqedonisë
Ministria e Brendshme
Departamenti për Çështjet Civile
Sektori për Çështjet Mbikëqyrëse Administrative
Faks: 0389 23142313

Republika e Shqipërisë
Ministria e Punëve Publike dhe
Transportit
Drejtoria e Përgjithshme të
Shërbimeve të Transportit Rrugor
Faks: 00355 4 2238175

CERTIFIKATË VLEFSHMËRIE E LEJES SË DREJTIMIT

Nr. _____

Lutemi informohuni se leja e drejtimit të mjetit me numër _____ është e rregullt dhe përmban të dhënat e mëposhtme:

A. Të dhëna të mbajtësit të lejes së drejtimit

- Emri: _____
- Mbiemri: _____
- Datëlindja: _____
- Vendlindja: _____
- Data e lëshimit: _____
- Data e skadimit: _____
- Numri i lejes: _____
- Kategoritë: _____
- Adresa: _____

B. KËRKESA TË TJERA TË DETYRUESHME : (për shembull syze të detyrueshme, protezë akustike etj.):

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

C. Leja e drejtimit është lëshuar* / nuk është lëshuar* nga konvertimi i një lejeje tjetër të huaj të lëshuar nga:

DATA DHE VENDI

VULA DHE FIRMA E NËPUNËSIT

(*) me përjashtim të rastit kur nuk është i zbatueshëm

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Republika e Shqipërisë
Ministria e Punëve Publike dhe Transportit
Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimeve të Transportit Rrugor
Faks: 00355 4 2238175

Republika e Maqedonisë
Ministria e Brendshme
Departamenti për Çështjet
Civile
Sektori për Çështjet
Mbikëqyrëse Administrative
Faks: 0389 23142313

ÇERTIFIKATË VLEFSHMËRIE E LEJES SË DREJTIMIT

Nr. _____

Lutemi informohuni se leja e drejtimit të mjetit me numër _____ është
e rregullt dhe përmban të dhënat e mëposhtme:

A. Të dhëna të mbajtësit të lejes së drejtimit

- Emri: _____
- Mbiemri: _____
- Datëlindja: _____
- Vendlindja: _____
- Data e lëshimit: _____
- Data e skadimit: _____
- Numri i lejes: _____
- Kategoritë: _____
- Adresa: _____

B. KËRKESA TE TJERA TE DETYRUESHME : (për shembull, syze të
detyrueshme, protezë akustike, etj.):

C. Leja e drejtimit është lëshuar* / nuk është lëshuar* nga konvertimi i një
lejeje tjetër të huaj të lëshuar nga:

DATA DHE VENDI

VULA DHE FIRMA E NËPUNËSIT

(*) me përjashtim të rastit kur nuk është i zbatueshëm

AGREEMENT

BETWEEN

THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

AND

THE COUNCIL OF MINISTERS OF THE REPUBLIC OF ALBANIA

ON THE MUTUAL RECOGNITION OF DRIVING LICENCES

**The Government of the Republic of Macedonia
and
the Council of Ministers of the Republic of Albania**

(hereinafter referred to as "the Contracting Parties"),
in order to improve road safety,
as well as to facilitate road traffic in the territories of the Contracting Parties,
have agreed as follows:

Article 1

The Contracting Parties shall mutually recognize the driving licences as valid issued by the other Contracting Party competent authorities in compliance with their national legislation in favour of driving licences holders who have been granted legal residence on their territory.

For the purposes of circulation of the traffic on their territory, the Contracting Parties shall recognize also the national driving licences issued by the other Contracting Party within the period of their validity.

Article 2

The driving licence issued by the competent authorities of one of the Contracting Parties shall cease to be valid in the traffic on the territory of the other Contracting Party, after the expiry of the period determined in accordance with its national legislation, starting from the date when the holder acquired the residence permit on the territory of this Contracting Party.

Article 3

In the interpretation of the Articles of this Agreement, the term "residence" shall have the meaning as it is defined and regulated by the relevant existing national legislation of the Contracting Parties.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Article 4

If a holder of the driving licences issued by the Contracting Parties competent authorities has been granted residence on the territory of the other Contracting Party, the Contracting Parties shall mutually recognize their own licences without taking the compulsory theoretical or practical part of the driving tests.

The competent authorities shall deem the submission of a certificate compulsory, which shall prove that a person has passed a psychophysical examination required for the specific category.

For the implementation of the paragraph 1 of this Article, the holders of the driving licences must be of the age foreseen by the corresponding national legislation of the Contracting Parties regarding the conditions for issuance of the category for which they request recognition.

Article 5

The provisions foreseen in Article 4 of this Agreement shall not apply for those driving licences issued by a third country, for which substitution was made on the territory of one of the Contracting Parties, in accordance with its national legislation.

The recognition of driving licences of the Republic of Albania that shall be carried out in accordance with the sample document of 1 November 1999, shall be allowed for a period of one year from entering into force of this Agreement.

Article 6

At the moment of exchange of driving licences, the Contracting Parties equivalent driving licences categories shall be recognised on the basis of technical equivalence, tables, enclosed to this Agreement. These tables, together with a list of driving licences samples, shall be technical annexes which may be modified by means of a written notice between the Contracting Parties competent authorities.

The competent authorities of the Contracting Parties for the driving licences recognition shall be as follows:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

a) in the Republic of Macedonia: the Ministry of Interior- Department for Civil Matters, Sector for Administrative Supervisory Affairs.

b) in the Republic of Albania: the Ministry of Public Works and Transport- General Directorate of Road Transport Services.

The Contracting Parties shall use the English language in the implementation of this Agreement and may also agree on using other languages for their communication.

Article 7

During the procedure of the driving licences recognition, the Contracting Parties competent authorities shall withdraw the licences that must be exchanged and shall return them to the other Contracting Party competent authorities together with a list of these licences and an accompanying notification.

Article 8

Each of the Contracting Parties competent authorities which estimates the fulfilment of the requirements for recognition of a driving licence shall be in need of an official translation thereof. The same authority of the one of the Contracting Parties shall request for information from the other Contracting Party competent authorities concerning the validity of the driving licence and the data it contains.

The information exchange shall be carried out by telefax, using the sample of the „Request,, and of the „Validity Certificate of the Driving Licence,, enclosed to this Agreement. The request and certificate present a technical annex that the Contracting Parties competent authorities shall be allowed to make modifications by means of a written notification.

The data shall be sent directly to the competent authority of the Requesting Contracting Party.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Article 9

The mutual exchange of personal data between the competent authorities of the Contracting Parties shall be carried out in accordance with the relevant national legislation on personal data protection, respecting the conditions defined by the authority which is sending them, and following the principles which shall both apply to the automatic and manual processing of personal data.

- (1) Prior to personal data transfer, the both competent authorities of the Contracting Parties shall provide the necessary technical and organizational measures for achieving an adequate level of secrecy and protection of the personal data being subject to the transfer.
- (2) The personal data subject to the transfer shall not be used for purposes different from those due to which the transfer was made without the consent of the competent authority that performing the transfer.
- (3) The transferred personal data shall be deleted, destroyed or corrected in cases when:
 - a) it shall be proven that the data are incorrect, or
 - b) the competent authority which performs the transfer shall notify that the data were collected or provided contrary to the national legislation, or
 - c) the data shall no longer be needed for implementation of the task for which purposes they were transferred in the first place, except when there is an explicit consent by the competent authority submitting the data that the data can be used also for other purposes.
- (4) Upon request of the competent authority, the Contracting Party performing the transfer, the competent authority of the Contracting Party receiving the personal data, shall provide information on the use of the transferred data and on the achieved results.
- (5) The competent authority of the Contracting Party performing the transfer shall be obliged to check whether the personal data are correct and whether the transfer is necessary and appropriate. If after the transfer has been made it was proven that the data are incorrect or they should not have been transferred, the competent authority of the Contracting Party receiving the data must be

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- immediately notified thereof. The competent authority of the Contracting Party receiving the data shall make corrections of the data or in case the data have been transferred, they shall be destroyed or deleted.
- (6) The competent authority of the Contracting Party receiving the personal data shall be responsible for effective protection by an unauthorized access and modification or publication.
- (7) In case of unauthorized access or disclosure by means of transferring personal data, the competent authority of the Contracting Party shall immediately inform the Sending authority on the circumstances relating to the an unauthorized access or disclosure during the transfer, as well as on the measures undertaken to avoid such incidents in future.
- (8) The competent authorities of the Contracting Parties shall keep evidence of the transfer, receipt, deletion and destruction of the personal data.
- (9) The transfer of the personal data between the competent authorities of both Contracting Parties, determined by this Agreement, shall be performed in compliance with the national legislation of the Contracting Parties, respecting the conditions defined by the Contracting Parties performing transfer of personal data, as well as in compliance with the conditions and principles on personal data protection.
- (10) In the course of transferring personal data, the Contracting Party performing the data transfer shall notify the other Contracting Party of the deadline for data storage which should be harmonized with the national legislation or the international law. Regardless of the storage deadline, the personal data cannot be kept longer than it shall be necessary for fulfilment of the objectives determined by this Agreement. The Contracting Party carrying out the data transfer must be informed of the deletion or destruction of the data which are subject of transfer and on the reasons for their deletion or destruction. In case of cancellation of this Agreement, all the data which were subject of transfer must be destroyed or deleted.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- (11) Upon personal request, each person shall be entitled to receive information from the competent authority on personal data processing, on the data transferred or processed under this Agreement that relate to him or her, as well as on the right of correction of the incorrect data or destruction, i.e. deletion of the data which were processed in contrary to the national legislation. The provision of such information may be refused only in cases defined in the national legislation of the Contracting Parties. The authority competent to act upon the request for information shall provide information upon prior consent granted by the other Contracting Party.
- (12) The competent authorities of the Contracting Parties shall commit not to send personal data being subject to transfer by this Agreement to another authority, different than the authorities set out in the Article 6 of this Agreement, except with a written consent by the competent authority of the Contracting Party carrying out data transfer.
- (13) The competent authorities of the Contracting Parties shall commit themselves to undertake all the necessary measures to avoid the damages caused to third parties as a result of the sending, receipt or use of the data and to eliminate the causes which might lead to possible undesirable consequences.
- (14) When the competent authority of the Contracting Party receiving the data shall not act upon in compliance with the provisions of this Article, the other Contracting Party sending the data, might ask for deletion or destruction of the submitted data, as well as to ask for automatic cancellation of this Agreement.

Article 10

The competent authority of the Contracting Party accepting the driving licence withdrawn due to substitution, shall notify the other Contracting Party on the validity of the driving licence if inconsistencies of the data shall emerge.

Article 11

This Agreement shall enter into force on the day of the last written notification received through diplomatic channels, confirming that the Contracting Parties have fulfilled all internal procedures necessary for its entry into force.

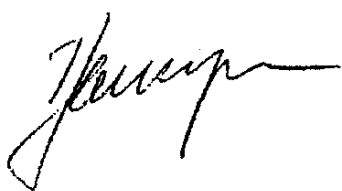
This Agreement shall be concluded for an indefinite period of time. Either of the Contracting Parties may denounce this Agreement at any time by written notification sent to the other Contracting Party through diplomatic channels. In such a case, the denunciation shall take effect six months from the date of the reception of such notification.

Any dispute regarding the interpretation or application of this Agreement shall be settled by consultations and negotiations between the Contracting Parties.

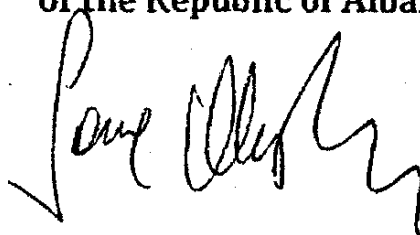
This Agreement may be amended and supplemented by mutual written consent of the Contracting Parties through diplomatic channels. The amendments and supplements shall enter into force in accordance with the provisions under paragraph 1 of this Article.

Done at TIRANA on 23 November 2012 in two original copies in Macedonian, Albanian and English language, all text being equally authentic. In case of any divergence in the interpretation, the English text shall prevail.

For
The Government of the
Republic of Macedonia

For
The Council of Ministers
of the Republic of Albania

ANNEX
TO THE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE
REPUBLIC OF MACEDONIA AND THE COUNCIL OF MINISTERS
OF THE REPUBLIC OF ALBANIA ON THE MUTUAL
RECOGNITION OF DRIVING LICENCES

ANNEX 1

DRIVING LICENCES SAMPLES

Samples of driving licences issued in the Republic of Macedonia

A sample of „old model„ of the driving licence in official use from 20 October 1999, valid until 01 October 2012

A sample of „new model„ of driving licence in official use from 01 October 2007

Samples of driving licences issued in the Republic of Albania

A sample of a driving licence card („ new model„) in official use from 01 July 2005

A sample of a paper driving licence, („ old model„) in official use from 01 November 1999, valid until 30 June 2015, issued until 01 July 2005.

ANNEX 2

EQUIVALENCE TABLES

1. For the exchange of the driving licences in official use from 01 November 1999, in the Republic of Albania valid until 30 June 2015, issued until 01 July 2005, with the Macedonian driving licences.

Albanian a driving licences	Macedonian driving licences														
	A 1	A	B	C 1	C	D 1	D	B E	C1 E	C E	D1 E	D E	F	G	M
A	X	X													X
B			X										X	X	X
C			X	X	X								X	X	X
D			X	X	X	X	X						X	X	X
E*								X	X	X	X	X			
F													X	X	X

*The category E of driving licence replaced with the categories BE+C1E+CE+D1E+DE, when the respective categories B, C and D are available.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

2. For exchange of driving licences in official use in the Republic of Albania from 01 July 2005, with Macedonian driving licences.

Albanian driving licence	Macedonian driving licence														
	A1	A	B	C1	C	D1	D	BE	C1E	CE	D1E	DE	F	G	M
A	X	X													X
B			X										X	X	X
C			X	X	X								X	X	X
D			X	X	X	X	X						X	X	X
BE			X					X					X	X	X
CE			X	X	X			X	X	X			X	X	X
DE			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

3. For exchange of the driving licences in official use from 20 October 1999 in the Republic of Macedonia, valid until 01 October 2012, with the Albanian driving licences

Macedonian driving licences	Albanian driving licences						
	A	B	C	D	BE	CE	DE
A	X						
B		X					
C		X	X				
D		X	X	X			
E					X	X	X

* The category E of a driving licence replaced with the categories BE+CE+DE, when the categories B, C and D are available

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

4. For exchange of the driving licences in official use from 01 October 2007, in the Republic of Macedonia, with the Albanian driving licences.

Macedonian driving licence	Albanian driving licence						
	A	B	C	D	BE	CE	DE
A1							
A	X						
B		X					
C1		X					
C		X	X				
D1		X	X				
D		X	X	X			
BE		X			X		
C1E		X			X		
CE		X	X		X	X	
D1E		X	X		X	X	
DE		X	X	X	X	X	X
F							
G							
M							

ANNEX 3

Republic of Albania
Ministry of Public Works and Transport
Directorate General of Road Transport Services
Fax: 00355 4 2238175

Republic of Macedonia
Ministry of
Interior
Department for the Civil Affairs
Sector for Administrative Supervisory Affairs
Fax: 038923142313

REQUEST
FOR CONFIRMATION OF VALIDATION OF DRIVING LICENCE
No. _____

Kindly informed us that the driving licence No..... is accurate and contains the following data:

A. Data of the licence holder:

- Name: _____
- Surname: _____
- Date of birth: _____
- Place of birth: _____
- Date of issue: _____
- Date of expiry: _____
- No. of licence: _____
- Categories: _____
- Address: _____

Attached the photocopy of driving licence

DATE AND PLACE

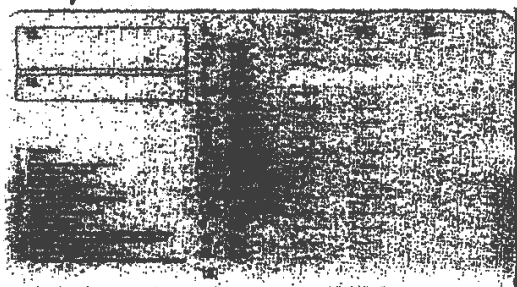
**STAMP AND SIGNATURE OF THE
OFFICIAL**

I. Macedonian driving licence ("new model") in official use since 01 October 2007

A) Front Side

B) Back Side

II. Macedonian driving licence "old model", in official use from 20 October 1999, valid until 01 October 2012

A) Front Side

B) Back Side

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Republic of Macedonia
Ministry of Interior
Department for the Civil Affairs
Sector for Administrative Supervisory Affairs
Fax: 038923142313

Republic of Albania
Ministry of Public Works and Transport
Directorate General of Road Transport Services
Fax: 00355 4 2238175

REQUEST
FOR CONFIRMATION OF VALIDATION OF DRIVING LICENCE
No. _____

Kindly informed us that the driving licence No..... is accurate and contains the following data:

A. Data of the licence holder:

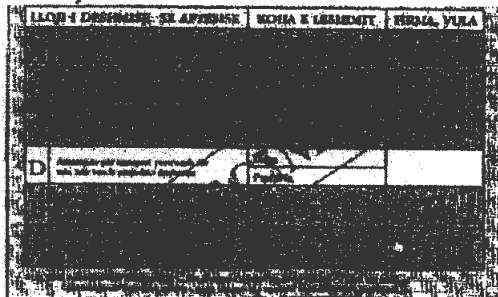
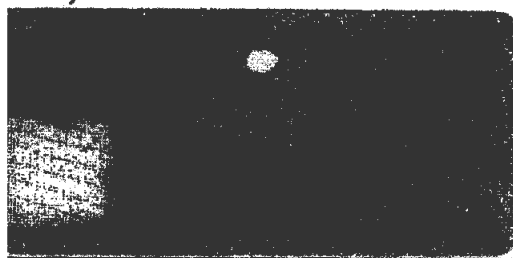
-Name: _____
-Surname: _____
-Date of birth: _____
-Place of birth: _____
-Date of issue: _____
-Date of expiry: _____
-No. of licence: _____
-Categories: _____
-Address: _____

Attached the photocopy of driving licence

DATE AND PLACE

**STAMP AND SIGNATURE OF THE
OFFICIAL**

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

I. Albanian driving licence card ("new model") in official use from 01 July 2005**A) Front Side****A) Back Side****II. Albanian paper driving licence, ("old model") in official use from 01 November 1999, valid until 30 June 2015, issued until 01 July 2005.****A) Front Side****A) Back Side**

ANNEX 4

**Republic of Macedonia
Ministry of Interior
Department for Civil Affairs
Sector for Administrative Supervisory Affairs
Fax: 038923142313**

**Republic of Albania
Ministry of Public Works and Transport
Directorate General of Road Transport Services
Fax: 00355 4 2238175**

**VALIDITY CERIFICATE OF THE DRIVING LICENCE
No.**

Kindly be informed that the driving licence No:..... is accurate and contains the following data:

A. Data of licence holder:

-Name: _____
-Surname: _____
-Date of birth: _____
-Place of birth: _____
-Date of issue: _____
-Date of expiry: _____
-No. of licence: _____
-Categories: _____
-Address: _____

**B.EVENTUAL PRESCRIPTIONS: (for ex. compulsory glasses,
acoustic prosthesis, etc.)**

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

C. The driving licence is issued*/not issued* by exchange of another foreign licence issued by: _____

DATE AND PLACE

**STAMP AND SIGNATURE OF THE
OFFICIAL**

(*) distinguish the case that is not applicable

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Republic of Albania
Ministry of Public Works and Transport
Directorate General of Road Transport Services
Fax: 00355 4 2238175

Republic of Macedonia
Ministry of
Interior
Department for the Civil Affairs
Sector for Administrative Supervisory Affairs
Fax: 038923142313

VALIDITY CERIFICATE OF THE DRIVING LICENCE
No.

Kindly be informed that the driving licence No..... is accurate and contains the following data:

A. Data of the licence holder:

-Name: _____
-Surname: _____
-Date of birth: _____
-Place of birth: _____
-Date of issue: _____
-Date of expiry: _____
-No. of licence: _____
-Categories: _____
-Address: _____

B. EVENTUAL PRESCRIPTIONS: (for ex. compulsory glasses, acoustic prosthesis, etc.)

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

C. The driving licence is issued*/not issued* by exchange of another foreign licence issued by: _____

DATE AND PLACE

**STAMP AND SIGNATURE OF THE
OFFICIAL**

(*) distinguish the case that is not applicable

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Член 3

Министерството за внатрешни работи се определува како надлежен орган на државната управа што ќе се грижи за извршување на Договорот од членот 1 на овој закон.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

**PËR RATIFIKIMIN E MARRËVESHJES NDËRMJET QEVERISË SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË
DHE KËSHILLIT TË MINISTRAVE TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË PËR NJOHJE RECIPROKE
TË PATENTAVE TË SHOHERIT**

Neni 1

Ratifikohet Marrëveshja ndërmjet Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë për njohje reciproke të patentave të shoherit, e lidhur në Tiranë më 23 nëntor 2012.

Neni 2

Marrëveshja në origjinal në gjuhën maqedonase, shqipe dhe angleze, është si vijon:

Neni 3

Ministria e Punëve të Brendshme caktohet si organ kompetent i administratës shtetërore që do të kujdeset për zbatimin e Marrëveshjes nga neni 1 i këtij ligji.

Neni 4

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

8.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ ВЛАДАТА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И СОВЕТОТ НА МИНИСТРИ НА РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА ЗА
ОТВОРАЊЕ НА ЗАЕДНИЧКИ ГРАНИЧЕН ПРЕМИН ЦЕПИШТЕ - ТРЕБИШТЕ**

Се прогласува Законот за ратификација на Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за отворање на заеднички граничен премин Цепиште - Требиште, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 18 февруари 2013 година.

Бр. 07-960/1
18 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

**ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И
СОВЕТОТ НА МИНИСТРИ НА РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА ЗА ОТВОРАЊЕ НА ЗАЕДНИЧКИ
ГРАНИЧЕН ПРЕМИН ЦЕПИШТЕ - ТРЕБИШТЕ**

Член 1

Се ратификува Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за отворање на заеднички граничен премин Цепиште - Требиште, склучен во Тирана на 23 ноември 2012 година.

Член 2

Договорот во оригинал на македонски, албански и англиски јазик гласи:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ДОГОВОР
меѓу
Владата на Република Македонија
и
Советот на министри на Република Албанија

ЗА ОТВАРАЊЕ НА ЗАЕДНИЧКИ ГРАНИЧЕН ПРЕМИН
ЦЕПИШТЕ – ТРЕБИШТЕ

Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија (во понатамошниот текст: Страните),

Поаѓајќи од пријателските односи, соработка и добрососедство меѓу двете држави и взаемната подготвеност за натамошен развој на таквите односи и соработка;

Имајќи ја предвид намерата за исполнување на целите за унапредување на инфраструктурата на регионалниот транспорт;

Со намера да се поедностават и забрзаат граничните проверки во насока на олеснување на преминувањето на државната граница од страна на жителите од пограничните зони на Република Македонија и на Република Албанија, кои живеат во тој регион и имаат основана причина за често преминување на државната граница и престој во пограничната зона на соседната држава;

Во согласност со член 6 од Протоколот за малограничен сообраќај кон Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за взаемни патувања на граѓаните склучен во Тирана на 19 февруари 2008 година;

Се договорија за следното:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Општи одредби

Член 1

Страните постигнаа согласност за отворање и функционирање на Заеднички граничен премин Цепиште - Требиште наменет за локален граничен сообраќај за луѓе и возила.

Заедничкиот граничен премин ќе биде лоциран на територијата на Република Македонија на местото викано „Ливади“.

Заедничкиот граничен премин ќе биде отворен и ќе почне да функционира веднаш по завршувањето на изградбата и исполнувањето на внатрешно правните постапки во двете земји.

Член 2

Жителите на пограничната зона кои ќе ја преминуваат државната граница преку овој граничен премин со себе можат да носат само предмети и ствари наменети исклучиво за лична употреба, односно стока која согласно царинскиот закон е ослободена од плаќање на царина и нејзината природа и количина не е за комерцијални цели.

Граничниот премин Цепиште - Требиште не може да се користи за транспорт на стоки преку државната граница кои согласно царинскиот или друг закон подлежат на данок, царина, или инспекциски прописи со кои се уредува нивниот пренос преку државната граница.

Член 3

За целите на овој Договор:

- Под поимот „Гранични проверки“ се подразбира проверки што се спроведуваат на граничниот премин при што се почитуваат сите прописи и постапки на Страните кои треба да се применат над сите лица кои ја преминуваат државната граница, без при тоа да ги загрозат правата на бегалците и лицата кои бараат меѓународна заштита.
- Под поимот „Држава домаќин“ се подразбира Република Македонија на чие што државно подрачје надлежните полициски служби на соседната држава ги вршат граничните проверки;
- Под поимот „Соседна држава“ се подразбира Република Албанија чии што надлежни полициски служби вршат гранични проверки на подрачјето на државата домаќин;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- Под поимот „Излезна држава“ се подразбира Страната која врши гранични проверки при излез;
- Под поимот „Влезна држава“ се подразбира Страната која врши гранични проверки при влез;
- Под поимот „Зона“ се подразбира дел од подрачјето на граничниот премин на државата домаќин во која полициските службеници на соседната држава имаат право да вршат гранични проверки;
- Под поимот „Полициски службеник“ се подразбира службеник на Министерствата за внатрешни работи на Страните надлежен и овластен за вршење на гранични проверки и службеник овластен за вршење на службен надзор над нивната работа;

Надлежни органи**Член 4**

Надлежни органи за спроведување на овој Договор се:

За Република Македонија:

- Министерство за внатрешни работи

Биро за јавна безбедност – Сектор за гранични работи и миграции

За Република Албанија :

- Министерство за внатрешни работи
- Одделение за гранична полиција и миграција

Член 5

(1) За остварување на целите на овој Договор, Страните ги определуваат:

- а) Зоната во која се вршат гранични проверки,
- б) Службени места на кои во рамките на зоната се вршат гранични проверки од страна на полициските службеници од соседната држава,
- в) Службени простории наменети за вршење на гранични проверки кои се користат од страна на полициските службеници на соседната држава и
- г) Просториите за проверки на патници, возила и предмети.

(2) Полициските службеници на надлежните органи на Страните имаат право, во согласност со овој Договор да вршат гранични проверки во зоната определена во согласност со став 1 точка а) на овој член.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Вршење на гранични проверки**Член 6**

(1) Во зоната за вршење на гранични проверки се почитуваат и применуваат прописите на државите на двете Страни за преминување на лица преку државната граница.

Полициските службеници на соседната држава ги спроведуваат овие прописи во еднаков обем и со еднакви последици како и на сопствената државна територија.

(2) Службените дејствија кои во зоната ги вршат полициските службеници од соседната држава се сметаат како да се извршени на територијата на сопствената држава.

(3) Кршењето на законските прописи на соседната држава кое е извршено во зоната за вршење на гранични проверки се смета како да е извршено во нивната сопствена држава.

(4) Во случаите кои не се предвидени со ставовите 1, 2 и 3 на овој член, ќе се применува националното законодавството на државата домаќин.

Член 7

(1) Овластувањата на полициските службеници на соседната држава од членот 5 став 2 на овој Договор, ги опфаќаат и овластувањата за приведување и присилно враќање на сопствените државјани во државата.

(2) Полициските службеници на соседната држава не се овластени да ги приведат, задржат во притвор или приведат во сопствената држава државјаните на државата домаќин. Тие лица можат да бидат приведени на своето службено место за вршење на гранични проверки кое го имаат во Зоната на подрачјето на државата домаќин поради изготвување на потребната документација.

(3) При преземање на мерките од став 2 на овој член, потребно е веднаш за истото да се известат надлежните полициски службеници на државата домаќин.

(4) Одредбите од овој член не влијаат врз важењето на прописите на сопствената држава кои се однесуваат на азилот.

Член 8

(1) Во зоната за вршење на гранични проверки, граничните проверки за излез се вршат пред граничните проверки за влез, освен ако полициските службеници на излезната држава тоа го пропуштиле и за тоа ги известиле полициските службеници на влезната држава.

(2) Откако ќе започне вршењето на граничните проверки при влез, полициските службеници на излезната држава немаат право да вршат гранични проверки на лица и предмети кои веќе се прегледани. Ако по

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

отпочнување на вршење на влезните гранични проверки сепак се појави сомневање за сторено кривично дело или дополнително се дознае дека во зоната се наоѓа лице по кое е распишана потерница, полициските службеници на излезната држава откако претходно ги известиле полициските службеници на влезната држава и од нив побарале согласност, имаат право повторно да извршат гранични проверки.

Член 9

(1) Полициските службеници на влезната држава можат да ги применуваат овластувањата и националното законодавство, вклучително и приведување на лица и/или одземање на предмети, дури по завршените гранични проверки на излезната држава.

Во случај граничните проверки на излезната држава да бидат избегнати од страна на лицата, полициските службеници на влезната држава имаат обврска да ги вратат лицата и одземените предмети на полициските службеници на влезната држава.

(2) Предметите кои полициските службеници од соседната држава ги одзеле во текот на вршењето на граничните проверки или ги имале кај себе за службена употреба, дозволено е да ги пренесат во сопствената држава.

Член 10

(1) На лицата, на кои полициските службеници на влезната држава им одбиле влез, не смее да им биде одбиено враќање во излезната држава. Исто така, полициските службеници на влезната држава не смеат да оневозможат повторен увоз на предметите во излезната држава.

(2) При спроведувањето на мерките од ставот 1 на овој член, полициските службеници на државите на Страните меѓусебно ќе се известуваат и помагаат.

Член 11

(1) Полициските службеници на соседната држава кои вршат гранични проверки во државата домаќин мораат да поседуваат службена легитимација со фотографија и службено овластување за вршење на гранични проверки во зоната за вршење на гранични проверки. Во службеното овластување задолжително треба да бидат наведени следните податоци: име и презиме на полицискиот службеник, број на службената легитимација и зоната за вршење на гранични проверки. Текстот на службеното овластување е составен на официјалните јазици на државите

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

на двете Страни и го издава секоја држава за сопствените полициски службеници.

(2) Полициските службеници имаат право да остварат влез во зоната, задржување во истата, како и враќање во соседната држава врз основа на службената легитимација и службеното овластување од ставот 1 на овој член.

(3) Полициските службеници на соседната држава во зоната можат да носат униформа, службени ознаки, службено кусо огнено оружје и друга службена опрема.

(4) Полициските службеници на соседната држава во државата домаќин, смеат да употребат службено оружје само во случај на нужна одбрана

(5) Полициските службеници на соседната држава можат заради извршување службени работи во Зоната, врз основа на службената легитимација и службеното овластување да ја преминат државната граница и на граничниот премин Блато наменет за патен сообраќај. Преку овој граничен премин полициските службеници можат да преминуваат со службени или сопствени возила. Службеното возило означено со службени ознаки и симболи на соседната држава, може да ја премине државната граница, да го помине патот до зоната и од неа да излезе по пат, кој е утврден од страна на надлежните органи на Страните.

(6) Одредбите од ставовите 2 и 5 на овој член, не се однесува на полициските службеници на соседната држава кој има забрана за влез во државата домаќин. Ако на полицискиот службеник на соседната држава му е забранет влез во државата домаќин, надлежните органи мораат за тоа без одлагање да го известат органот на соседната држава кое ја издало службената легитимација и службеното овластување.

Член 12

(1) Државата домаќин на полициските службеници на соседната држава, при извршувањето на нивните должности во зоната, им обезбедува еднаква заштита и помош како и на своите полициски службеници.

(2) За кривичните дела кои ќе ги извршат полициските службеници на соседната држава во државата домаќин, мора без одложување надлежниот орган на државата домаќин да го извести надлежниот орган на соседната држава.

(3) Полициските службеници на соседната држава имаат право и со употреба на физичка сила да ги оддалечат лицата кои го попречуваат редот во службените простории на соседната држава. За таквата мерка потребно е веднаш да се известат надлежните органи на државата домаќин.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

(4) Службените простории кои во Зоната ги користат полициските службеници на соседната држава можат да ги претресат полициските службеници на државата домаќин, само со претходна писмена согласност на надлежниот орган на соседната држава.

(5) За одлучување по барањето за надомест на штета која ја предизвикале полициските службеници на соседната држава при извршување на својата работа во зоната, се применува правото на соседната држава исто како штетата да е предизвикана во соседната држава. Државјаните на соседната држава во овие случаи ќе имаат еднаков третман како и државјаните на државата домаќин.

Член 13

(1) Прашањата за сразмерно покривање на трошоците за употреба на објектите и просториите како и режиските трошоци за струја, вода и одржување на хигиена, Страните ќе ги уредат со посебен имплементационен Протокол.

Член 14

(1) Службените простории на соседната држава се обележуваат со службени табли и државни симболи согласно нејзиното национално законодавство.

(2) Натписите на службените простории за службените лица на соседната држава задолжително ќе бидат напишани на македонски и албански јазик.

Член 15

(1) Предметите кои се наменети за службена употреба на службените места за вршење на гранични проверки или за потребите на полициските службеници на соседната држава за време на вршењето на работите во државата домаќин, ослободени се од сите увозни и извозни давачки и за нив не е потребно да се положи гаранција. За овие предмети не важат забраните за увоз и извоз како и увозните и извозните ограничувања.

(2) Списите, документацијата и носачите на податоци кои полициските службеници од соседната држава ги користат во вршењето на својата работа во државата домаќин, како и службените пратки и службената опрема, полициските службеници на државата домаќин немаат право да ги прегледаат и одземат.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Член 16

Државата домаќин ќе одобри поставување, промена, одржување и работа на телекомуникациските уреди кои се потребни исклучиво за работа на службените места за вршење на гранични проверки на соседната држава како и нивната врска со соодветните уреди на соседната држава. Работата на тие телекомуникациски уреди се смета за внатрешен сообраќај на соседната држава.

Заедничка експертска комисија**Член 17**

- (1) Страни основаат Заедничка експертска комисија составена од Претседавач и по два члена од секоја страна, со цел имплементација на овој Договор како и решавање на понатамошните потешкотии кои би можеле да се појават при спроведувањето и неговото толкување,
- (2) Доколку во период од три месеци Заедничката експертска комисија не најде решение прифатливо за двете Страни, споровите се решаваат преку преговори меѓу Страните.
- (3) Заедничката експертска комисија по консултација и одобрување од надлежните органи од членот 4 на овој Договор предлага измени и дополнувања на Договорот и ги утврдува периодите на работното време на граничниот премин.
- (4) Заедничката експертска комисија по правило се состанува најмалку еднаш годишно во просториите на Заедничкиот граничен премин Цепиште - Требиште, и по потреба во нејзината работа може да учествуваат и други експерти.

Влегување во сила, траење и престанок на договорот**Член 18**

- (1) Овој договор се склучува на неопределено време.
- (2) Овој Договор влегува во сила на денот на приемот на последното писмено известување доставено по дипломатски пат, со кое Страните меѓусебно се известуваат за исполнување на внатрешно правните постапки неопходни за негово влегување во сила.

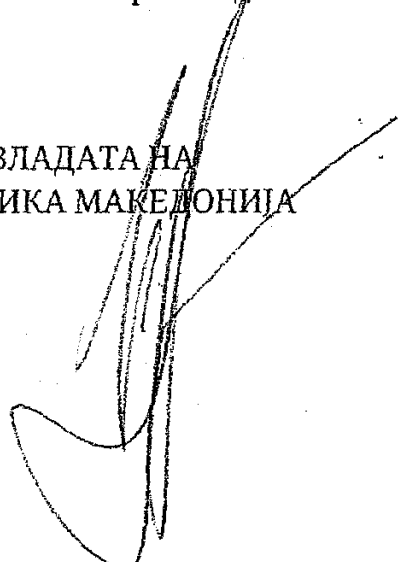
МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

(3) Секоја Страна може да го откаже овој Договор со писмено известување доставено до другата Страна, по дипломатски пат и во тој случај Договорот ќе престане да важи по истек на шест месеци од денот на приемот на таквото известување.

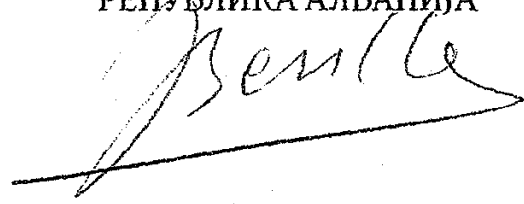
(4) Со влегувањето во сила на овој Договор престанува да важи Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за отварање нов меѓународен патен граничен премин меѓу двете земји Требиште - Џепиште, склучена во Тирана на 16 ноември 2005 година.

Склучен во ТИРАНА, на 23 НОЕМВРИ 2012 година, во два оригинални примероци, секој на македонски, албански и англиски јазик, при што сите текстови имаат еднаква важност. Во случај на разлики во толкувањето ќе преовлада текстот на англиски јазик.

ЗА ВЛАДАТА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ЗА СОВЕТОТ НА МИНИСТРИ НА
РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

MARRËVESHJE

Midis

QEVERISË SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË
Dhe
KËSHILLIT TË MINISTRAVE TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISËMBI HAPJEN E PIKËS SË PËRBASHKËT
TË KALIMIT KUFITAR
"XHEPISHT-TREBISHT"

Qeveria e Republikës së Maqedonisë dhe Këshilli i Ministrave të Republikës së Shqipërisë, (tani e tutje të quajtura më poshtë si : Palët);

Duke patur parasysh marrëdhëniet e miqësisë, bashkëpunimit dhe të fqinjësisë së mirë mes dy vendeve dhe gatishmërinë e tyre për zhvillimin e mëtejshëm të këtyre marrëdhënieve dhe të bashkëpunimit;

Me synim përmbushjen e objektivave për përmirësimin e infrastrukturës rajonale të transportit;

Me qëllim thjeshtësimin dhe përshpejtimin e kontrolleve kufitare në drejtim të lehtësimit të kalimit të kufijve shtetërorë nga qytetarët e zonave kufitare të Republikës së Maqedonisë dhe të Republikës së Shqipërisë, të cilët jetojnë në këtë rajon dhe kanë arsye të mirëqena për kalim të shpeshtë të kufirit shtetëror dhe për të qëndruar në zonën kufitare të vendit fqinj;

Në përputhje me Nenin 6 të Protokollit mbi Qarkullimin Vendor Kufitar të Marrëveshjes mes Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë mbi lëvizjet e përbashkëta të qytetarëve të tyre hartuar në Tiranë më 19 Shkurt 2008;

Ranë dakord si më poshtë:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Dispozita të Përgjithshme**Neni 1**

Palët ranë dakord për hapjen dhe vënien në funksionim të Pikës së Përbashkët të Kalimit Kufitar të Xhepisht-Trebisht- për qarkullimin lokal të personave dhe të automjeteve.

Vendndodhja e pikës së përbashkët të kalimit kufitar do të jetë në territorin e Republikës së Maqedonisë në vendin e quajtur "Livadhi".

Pika e përbashkët e kalimit kufitar do të hapet dhe do të fillojë funksionimin menjëherë pas përfundimit të ndërtimit dhe pas plotësimit të procedurave përkatëse të brendshme ligjore në të dy vendet.

Neni 2

Qytetarët e zonës kufitare, të cilët do të kalojnë kufirin shtetëror duke përdorur këtë pikë të kalimit kufitar, mund të transportojnë vetëm sendet dhe mallra që janë vetëm për përdorimin e tyre personal, të cilat në përputhje me ligjin doganor dhe janë të përjashtuara nga pagesa e detyrimeve doganore dhe për nga natyra dhe sasia e tyre nuk janë për qëllime tregtare.

Pika e Përbashkët e Kalimit Kufitar Xhepisht-Trebisht nuk mund të përdoret për transportin e mallrave, përmes kalimit të kufirit shtetëror, të cilat në përputhje me ligjin doganor apo atë tatimor, i nënshtrohen detyrimeve tatimore, apo normave për kontrollin që rregullojnë lëvizjen e tyre nëpërmjet kufirit shtetëror.

Neni 3

Për qëllime të kësaj Marrëveshjeje:

- Termi "Kontroll kufitar", domethënë kontrollet të cilat kryhen në pikën e kalimit kufitar ku të gjitha rregullat dhe procedurat përkatëse të Palëve janë respektuar, që zbatohen për të gjithë personat që kalojnë kufirin shtetëror, por në këtë mënyrë, duke mos vënë në rrezik të drejtat e refugjatëve dhe të personave që kërkojnë mbrojtje ndërkombëtare.

- Termi "Vend Pritës", domethënë Republika e Maqedonisë, në zonën territoriale shtetërore të së cilës, shërbimet policore përkatëse të Vendit Fqinj do të kryejnë kontrollet kufitare;

- Termi "Vend Fqinj", domethënë Republika e Shqipërisë, ku shërbimet policore përkatëse të së cilës, do të kryejnë kontrollet kufitare në zonën territoriale të vendit Pritës;

- Termi "Vendi i Daljes", domethënë Pala, e cila kryhen kontrollet kufitare gjatë daljes;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- Termi “Vendi i Hyrjes”, domethënë Pala, e cila kryhen kontrolle kufitare gjatë hyrjes;
- Termi “Zonë”, domethënë pjesë e sipërfaqes së pikës së kalimit kufitar të vendit Pritës, në të cilën oficerët e policisë të vendit Fqinj kanë të drejtë të kryejnë kontrolle kufitare;
- Termi “Oficerë policie”, domethënë oficerët e Ministrive të Brendshme të Palëve respektive, që janë kompetentë dhe të autorizuar për të kryer mbikëqyrje shërbimi mbi punën e tyre.

Neni 4**Autoritetet Kompetente**

Autoritetet kompetente për zbatimin e kësaj Marrëveshjeje janë:

Për Republikën e Maqedonisë:

- Ministria e Brendshme
- Byroja për Sigurinë Publike – Sektori për Çështjet e Kufirit dhe të Migracionit

Për Republikën e Shqipërisë:

Ministria e Brendshme

- Policia e Shtetit – Departamenti për Kufirin dhe Migracionin

Neni 5

(1) Me synim arritjen e qëllimeve të kësaj Marrëveshjeje, Palët do të përcaktojnë:

- a) Zonën në të cilën do të kryhen kontrollet kufitare;
- b) Pikat zyrtare të shërbimit brenda zonës në të cilat do të kryhen kontrollet kufitare nga ana e oficerëve të policisë së vendit Fqinj;
- c) Mjediset zyrtare për kryerjen e kontrolleve kufitare të cilat do të përdoren nga ana e oficerëve të policisë të vendit Fqinj; dhe
- d) Mjediset për kontrollet e pasagjerëve, automjeteve dhe mallrave.

(2) Në përputhje me këtë Marrëveshje, oficerët e policisë të autoriteteve kompetente të Palëve kanë të drejtë të kryejnë kontrolle kufitare në zonën e përcaktuar në përputhje me paragrafin 1, shkronjën “a” të këtij Neni.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Kryerja e Kontrolleve Kufitare**Neni 6**

(1) Në zonën e kryerjes së kontrolleve kufitare do të respektohen dhe zbatohen rregullat respektive të Palëve lidhur me kalimin e personave përmes kufijve shtetërorë.

Oficerët e policisë të vendit Fqinj do t'i zbatojnë këto rregulla duke patur të drejta dhe pasoja të njëjta si në territorin e shtetit të tyre.

(2) Aktivitetet zyrtare të shërbimit të kryera në zonë, nga ana e oficerëve të policisë të vendit Fqinj do të vlerësohen sikur të jenë kryer në territorin e vendit të tyre.

(3) Shkelja e dispozitave ligjore të vendit Fqinj, të kryera në zonën e kontrolleve kufitare do të vlerësohen sikur të jenë kryer në territorin e këtij vendi.

(4) Për rastet, të cilat nuk janë parashikuar në paragrafët 1, 2 dhe 3 të këtij Neni, do të zbatohet legjislacioni kombëtar i vendit Pritës.

Neni 7

(1) Autorizimet e dhëna për oficerët e policisë të vendit Fqinj sipas Nenit 5, paragrafi 2 të kësaj Marrëveshjeje, do të përfshijnë gjithashtu, autorizimet për ndalimin dhe kthimin e detyrueshëm të shtetasve të tyre në vendin Fqinj.

(2) Oficerët e policisë të vendit Fqinj nuk do të autorizohen për ndalimin, mbajtjen nën ruajtje policore apo shoqërimin në pikën e policisë të qytetarëve të vendit Pritës në vendin e tyre. Këta persona mund të sillen dhe të mbahen në pikën e policisë të përcaktuar për kryerjen e kontrolleve kufitare brenda zonës në territorin e vendit Pritës për qëllime të përgatitjes së dokumentacionit të nevojshëm.

(3) Oficerët kompetentë të policisë të vendit Pritës do të njoftohen menjëherë mbi marrjen e masave të parashikuara në paragrafin 2 të këtij Neni.

(4) Dispozitat e këtij Neni nuk cenojnë vlefshmërinë dhe zbatimin e dispozitave përkatëse ligjore të të dy vendeve të cilat rregullojnë çështjet e azilit.

Neni 8

(1) Në zonën e kryerjes së kontrolleve kufitare, kontrollet kufitare për dalje duhet të kryhen përpara kontrolleve kufitare për hyrje, me përjashtim kur

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

oficerët e policisë të vendit të Daljes nuk kanë kryer kontrolle të tilla dhe për këtë, kanë njoftuar përkatësisht oficerët e policisë të vendit të Hyrjes.

(2) Pas fillimit të kryerjes të kontrolleve kufitare në hyrje, oficerët e policisë të vendit të Daljes nuk kanë të drejtë të kryejnë kontrolle kufitare të personave dhe sendeve, të cilat janë kontrolluar më parë. Nëse pas fillimit të kryerjes së kontrolleve kufitare të hyrjes, lindin dyshime se është kryer një vepër penale, apo nëse më pas, merret njoftim mbi një person të kërkuar që ka një urdhër arresti dhe që gjendet në zonë, oficerët e policisë të vendit të Daljes, kanë të drejtë të kryejnë përsëri kontrolle kufitare, por pasi të kenë njoftuar përkatësisht oficerët e policisë të vendit të Hyrjes dhe të kenë marrë pëlqimin e tyre për këtë qëllim.

Neni 9

(1) Oficerët e policisë të vendit të Hyrjes mund të ushtrojnë autoritet dhe të zbatojnë legjislacion kombëtar, duke përfshirë ndalimin e personave dhe/ose konfiskimin e mallrave, pas përfundimit të kontrollit kufitar nga vendi i Daljes.

Nëse kontrolli kufitar nga vendi i Daljes është shmangur nga personat, oficerët e policisë së vendit Hyrës, kanë detyrimin për të kthyer personin dhe mallrat e konfiskuara oficerit të policisë të vendit të Daljes.

(2) Mallrat, të cilat janë konfiskuar nga oficerët e policisë të vendit Fqinj gjatë kryerjes së kontrolleve kufitare ose ato që janë për përdorim zyrtar do të lejohen të transportohen mbrapa në vendin e tyre.

Neni 10

(1) Personat, të cilëve nuk i është lejuar hyrja nga oficerët e policisë të vendit të Hyrjes nuk do t'u ndalohet kthimi mbrapsht në vendin e Daljes. Gjithashtu, ri-importimi në vendin e Daljes të mallrave nuk mund të ndalohet nga oficerët e policisë të vendit të Hyrjes.

(2) Oficerët e policisë të Palëve do të informojnë dhe do të mbështesin njëri tjetrin në aplikimin e masave sipas paragrafit 1 të këtij Neni.

Neni 11

(1) Oficerët e Policisë të vendit Fqinj që kryejnë kontrolle kufitare në vendin Pritës duhet të zotërojnë karta zyrtare të identifikimit, me fotografi dhe autorizim zyrtar për të ushtruar kontrolle kufitare në zonën e kryerjes së

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

kontrolleve kufitare. Autorizimi zyrtar duhet të përmbajë informacionin e mëposhtëm: emrin dhe mbiemrin e oficerit të policisë, numrin e identifikimit zyrtar dhe zonën e ushtrimit të kontrolleve kufitare. Teksti i autorizimit zyrtar shkruhet në gjuhën zyrtare të të dy Palëve dhe të dyja Palët do ta lëshojnë atë për oficerët e policive përkatëse.

(2) Oficerët e policisë kanë të drejtë të hynë në zonë, të qëndrojnë në zonë, si edhe të rikthehen në vendin Fqinj, nëpërmjet përdorimit të një dokumenti zyrtar dhe një autorizimi zyrtar referuar në paragrafin 1 të këtij Neni.

(3) Oficerët e policisë së vendit Fqinj në zonë, mund të mbajnë uniformë, shenja identifikimi zyrtar, shenja shërbimi, armë shërbimi dhe pajisje të tjera zyrtare.

(4) Oficerët e policisë së vendit Fqinj mund të përdorin armët e shërbimit në vendin Pritës vetëm në rast mbrojtjeje të nevojshme.

(5) Oficerët e policisë së vendit Fqinj për qëllime të kryerjes së shërbimit të kontrollit në zonë, në bazë të një dokumenti identifikimi dhe të autorizimit zyrtar mund të kalojnë kufirin shtetëror edhe në pikën kufitare të Bllacës si trafik rrugor. Oficerët e policisë mund të kalojnë në këtë pikë të kalimit kufitar duke përdorur automjetet tyre. Automjetet e shërbimit të pajisura me shenja zyrtare dhe simbolet e vendit Fqinj mund të kalojnë pikën e kalimit kufitar shtetëror për t'u drejtuar apo larguar nga zona sipas rrugës së caktuar nga autoritetet kompetente të Palëve.

(6) Dispozitat e paragrafëve 2 dhe 5 të këtij Neni nuk i referohen oficerëve të policisë të vendit Fqinj, të cilëve iu është ndaluar hyrja në vendin Pritës. Nëse oficerëve e policisë të vendit Fqinj i është ndaluar hyrja në vendin Pritës, autoritetet kompetente duhet të njoftojnë menjëherë autoritet përkatëse të vendit Fqinj që kanë lëshuar dokumentin zyrtar të identifikimit dhe autorizimin zyrtar.

Neni 12

(1) Gjatë ushtrimit të detyrave të tyre në zonë, vendi Pritës do të ofrojë mbrojtje dhe mbështetje të barabartë oficerëve të policisë të vendit Fqinj me atë të oficerëve të tij të policisë.

(2) Autoritetet kompetente të vendit Pritës do të njoftojnë pa vonesë, autoritetet kompetente të vendit Fqinj lidhur me veprat penale që kanë kryer oficerët e policisë të vendit Fqinj në vendin Pritës.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

(3) Oficerët policisë të vendit Fqinj kanë të drejtë të përdorin forcën fizike për të larguar personat, të cilët kanë shkelur rendin në godinat zyrtare të vendit Fqinj. Autoritetet kompetente të vendit Pritës do të njoftohen menjëherë mbi një masë të tillë.

(4) Godinat zyrtare në zonë, të cilat janë në përdorim të oficerëve të policisë të vendit Fqinj mund të kontrollohen nga oficerët e policisë të vendit Pritës, vetëm në rast se jepet një autorizim me shkrim nga autoritetet kompetente të vendit Fqinj.

(5) Për vendime mbi kërkesat për kompensimin për dëmet e shkaktuara nga oficerët e policisë të vendit Fqinj në gjatë ushtrimit të veprimtarive të tyre në zonë, ligji i vendit Fqinj do të aplikohet njësoj sikur dëmi të ketë ndodhur në territorin e vendit Fqinj. Qytetarët e vendit Fqinj në këto raste do të trajtohen njëllë si qytetarët e vendit Pritës.

Neni 13

Me anë të një Protokolli të veçantë për implementim, Palët do të rregullojnë çështjet lidhur me proporcionalitetin/raportin, mbi ndarjen e shpenzimeve për përdorimin e mjediseve dhe godinave, si edhe atë mbi ndarjen e shpenzimeve për ndriçimin, ujin dhe mirëmbajtjen e higjienës.

Neni 14

(1) Godinat zyrtare të vendit Fqinj do të shënohen me tabela zyrtare dhe me simbole shtetërore në përputhje me legjislacionin kombëtar të vendit Fqinj.

(2) Mbishkrimet në godinat zyrtare për personat zyrtar të vendit Fqinj do të jenë të detyrueshme të jenë të shkruara në maqedonisht dhe në shqip.

Neni 15

(1) Mallrat që janë të destinuar për përdorim zyrtar në pikën zyrtare për ushtrimin e kontroleve kufitare ose të destinuara për nevojat e oficerëve të policisë të vendit Fqinj gjatë ushtrimit të detyrave të tyre në vendin Pritës, do të përjashtohen nga të gjitha detyrimet tatimore të importit dhe eksportit dhe nuk do t'i nënshtrohen pagesës së garancive. Ndalimet për eksport/import dhe kuotat për eksport/import nuk do të aplikohen në këto mallra.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

(2) Oficerët e policisë të vendit Pritës nuk kanë të drejtë të inspektojnë dhe ndalojnë materiale, dokumente dhe mbartësit e të dhënave që përdoren nga oficerët e policisë të vendit Fqinj në ushtrimin e detyrave të tyre në vendin Pritës, po ashtu, ata nuk kanë të drejtë as të inspektojnë dhe as të ndalojnë dërgesat zyrtare dhe pajisjet zyrtare të shërbimit.

Neni 16

Vendi Pritës do të lëshojë një leje për instalimin, zëvendësimin, mirëmbajtjen dhe funksionimin e pajisjeve të telekomunikacionit, të cilat duhen ekskluzivisht për ushtrimin e detyrave në vende zyrtare të përcaktuara për kryerjen e kontroleve kufitare nga vendi Fqinj, si edhe leje për lidhjen e këtyre pajisjeve të telekomunikacionit me pajisjet përkatëse të vendit Fqinj. Vënia në punë e këtyre pajisjeve do të konsiderohet si trafik i brendshëm i vendit Fqinj.

Komisioni i Përbashkët i Ekspertëve**Neni 17**

(1) Palët do të krijojnë një Komision të Përbashkët Ekspertësh të përbërë nga Kryetari dhe dy anëtarë nga secila Palë, me qëllim implementimin e kësaj Marrëveshjeje, si edhe me qëllim zgjidhjen e çdo vështirësie që mund të lind gjatë implementimit dhe interpretimit të kësaj Marrëveshjeje.

(2) Nëse, brenda një periudhe 3 mujore, Komisioni i Përbashkët i Ekspertëve nuk gjen një zgjidhje të pranueshme për të dyja Palët, zgjidhja do të vendoset nëpërmjet negociatave midis Palëve.

(3) Nëpërmjet konsultimeve dhe miratimit të autoriteteve kompetente sipas Nenit 4 të kësaj Marrëveshjeje, Komisioni i Përbashkët i Ekspertëve propozon ndryshime dhe shtesa mbi Marrëveshjen, si dhe do të përcaktojë orarin e punës të pikës së përbashkët të kalimit kufitar.

(4) Si rregull, Komiteti i Përbashkët i Ekspertëve do të mbledhet të paktën një herë në vit, në godinat e Pikës së Përbashkët të Kalimit Kufitar Xhepisht-Trebisht, ndërkohë nëse nevojitet ekspertë të tjerë mund të marrin pjesë në punën e tij.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Hyrja në fuqi, Vlefshmëria dhe Zgjidhja e Marrëveshjes
Neni 18

- (1) Kjo Marrëveshje lidhet për një periudhë të pacaktuar kohore.
- (2) Kjo Marrëveshje do të hyjë në fuqi në datën e marrjes të njoftimit të fundit me shkrim të dërguar nëpërmjet kanaleve diplomatike, nëpërmjet të cilave Palët do të njoftojnë njëra tjetrën mbi plotësimin e procedurave ligjore të brendshme të nevojshme për hyrjen e saj në fuqi.
- (3) Secila Palë mund të denoncojë këtë Marrëveshje duke dërguar një njoftim me shkrim për Palën tjetër, nëpërmjet kanaleve diplomatike, në atë rast Marrëveshja do të përfundojë së qenuri e vlefshme pas kalimit të gjashtë muajve nga data e marrjes së njoftimit të lartpërmendur.
- (4) Me hyrjen në fuqi të kësaj Marrëveshjeje, Marrëveshja midis Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë për hapjen e pikës së re ndërkombëtare të kalimit kufitar midis dy vendeve Xhepisht-Trebisht, përfunduar në Tiranë më 16 Nëntor 2005, do të pushojë së qenuri e vlefshme.

Hartuar në Tiranë, më 23. 11. 2012, në dy kopje origjinale, secila në maqedonisht, shqip dhe anglisht, të gjithë tekstet njëlloj autentike. Në rast mosmarrëveshjes në interpretim, teksti në anglisht do të ketë përparësi.

PËR QEVERINË E REPUBLIKËS
SË MAQEDONISË

PËR KËSHILLIN E MINISTRAVE
TE REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

AGREEMENT
between
the Government of the Republic of Macedonia
and
Council of Ministers of the Republic of Albania
for Opening of Joint Border Crossing Point
DZEPISHTE-TREBISHTE

The Government of the Republic of Macedonia and the Council of Ministers of the Republic of Albania (Hereinafter referred to as: the Parties),

Considering the friendly relations, cooperation and good neighbouring relations between both countries and mutual readiness for further development of such relations and cooperation;

Having in mind the intention for fulfilment of the objectives for improvement of the infrastructure of the regional transport;

With intention to simplify and to accelerate the border checks in direction of facilitation of the crossing of the state border by the citizens from the border zones of the Republic of Macedonia and of the Republic of Albania, who live in this region and have founded reason for frequent crossing of the state border and stay in the border zone of the Neighbouring country;

In accordance with Article 6 of the Protocol for Local Border Traffic to the Agreement between the Government of the Republic of Macedonia and the Council of Ministers of the Republic of Albania for mutual travel of their citizens done at Tirana on 19 February 2008;

Have agreed as follows:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

General provisions**Article 1**

The Parties have reached an agreement for opening and functioning of Joint Border Crossing Point Dzepishte – Trebishte intended for local border traffic for persons and vehicles.

Joint border crossing point shall be located on the territory of the Republic of Macedonia on the place called „Livadi“.

Joint border crossing point shall be opened and shall start to function immediately after finishing of the construction and fulfilment of the internal legal procedures in both countries.

Article 2

Citizens of the border zone who shall cross the state border through this border crossing point can only carry objects and goods intended exclusively for personal use or goods which in accordance with the customs law are released from payment of customs duty and their nature and amount is not for commercial goals.

The Border Crossing Point Dzepishte – Trebishte can not be used for transport of goods through the state border which in accordance with the customs or other law subject to taxation, customs duty or inspection regulations that govern their transfer through the state border.

Article 3

For the purposes of this Agreement:

- The term „Border checks“ means checks which are conducted on the border crossing point whereby all regulations and procedures of the Parties are respected, which should be applied for all persons who cross the state border, without thereby endangering the rights of the refugees and persons who seek international protection.
- The term „Host country“ means the Republic of Macedonia on which state area the competent police services of the Neighbouring country conduct the border checks;
- The term „Neighbouring country“ means the Republic of Albania whose competent police services conduct border checks in the area of the Host country;
- The term „Exit country“ means the Party which conducts border checks upon exiting;
- The term „Entry country“ means the Party which conducts border checks when entering;

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- The term „Zone“ means part of the area of the border crossing point of the Host country in which the police officers of the Neighbouring country have the right to perform border checks;
- The term „Police officers“ means officers of the Ministries of Interior of the Parties competent and authorized for conducting of service supervision over their work.

Competent Authorities**Article 4**

Competent authorities for implementation of this Agreement shall be:

For the Republic of Macedonia:

Ministry of the Interior

- Bureau for Public Security – Sector for Border Affairs and Migrations

For the Republic of Albania:

Ministry of Interior

- State Police Border and Migration Department

Article 5

(1) For accomplishment of the goals of this Agreement, the Parties shall establish;

- a) The zone in which border checks are conducted,
- b) Service places in which in the frameworks of the zone border checks shall be conducted by the police officers of the Neighbouring country,
- c) Service premises for conduction of the border checks which shall be used by the police officers of the Neighbouring country and
- d) The premises for checks of passengers, vehicles and objects.

(2) The police officers of the competent authorities of the Parties have the right in accordance with this Agreement to conduct border checks in the zone established in accordance with paragraph 1 a) of this Article.

Conduct of Border Checks**Article 6**

(1) In the zone for conduction of the border checks, regulations of the countries of both Parties for crossing of persons through the state border shall be respected and applied.

The police officers of the Neighbouring country enforce these regulations in equal scope and by equal consequences as on their own state territory

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- (2) Service acts which are performed in the zone by the police officers of the Neighbouring country shall be considered as performed on the territory of their own country.
- (3) The violation of the legal provisions of the Neighbouring country which is perpetrated in the zone for conduction of border checks shall be considered as perpetrated in their own country.
- (4) In the cases not envisaged in paragraphs 1, 2 and 3 of this Article, the national legislation of the Host country shall apply.

Article 7

- (1) The authorizations of the police officers of the Neighbouring country from the Article 5, paragraph 2 of this Agreement shall cover also the authorizations for detention and forcible return of their own citizens in the country.
- (2) The police officers of the Neighbouring country shall not be authorized to detain, keep into custody or bring to the police station the citizens of the Host country in their own country. These persons can be brought to the police station on their service place for conduction of border checks which they have in the Zone of the area of the Host country because of preparation of the needed documentation.
- (3) When undertaking the measures from paragraph 2 of this Article, the competent police officers of the Host country shall be notified immediately.
- (4) The provisions of this Article do not affect the validity of the provisions of their own country which are related to the asylum.

Article 8

- (1) In the zone for conduction of border checks, the border checks shall be conducted prior to the border checks for entry, unless the police officers of the Exit country missed that and for this they notified the police officers of the Entry country.
- (2) After the initiation of the conduction of the border checks when entering, the police officers of the Exit country do not have the right to conduct border checks to persons and objects who are already checked. If after initiation of conduction of the entry border checks however suspicion for perpetrated criminal act appears or additionally it is acknowledged that in the zone there is a person after whom there is a issued warrant, the police officers of the Exit country have the right once again to conduct border checks after they previously notified the police officers of the Entry country and requested consent from them.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Article 9

- (1) The police officers of the Entry country can exercise authority and enforce national legislation, including detaining of persons and/or confiscating objects, after the completion of border checks by the Exit country. If the border checks by the Exit country have been avoided by persons, the police officers of the Entry country have the duty to return the persons and confiscated objects to the police officers of the Exit country.
- (2) The objects confiscated by the police officers from the Neighbouring country in the course of the conduct of the border checks or possessed for service usage shall be allowed to be transferred back into their own country.

Article 10

- (1) The return back in the Exit country of the persons to whom entry was not granted by the police officers of the Entry country must not be rejected. Also re - import of objects in the Exit country must not be disabled by the police officers of the Entry country.
- (2) When implementing the measures from paragraph 1 of this Article, the police officers of the Countries of the Parties shall mutually notify and support each other.

Article 11

- (1) The police officers of the Neighbouring country who conduct border checks in the Host country must possess service identification card with photography and service authorization for conduct of border checks in the zone for conduction of border checks. The service authorization should obligatory contain the following data: name and surname of the police officer, number of the service identification card and the zone for conduction of border checks. The text of the service authorization shall be composed on the official languages of the Countries of the Parties and shall be issued by both countries for their police officers.
- (2) The police officers have the right to enter in the zone, to stay in it, as well as to return back in the Neighbouring country under basis of the service identification card and the service authorization of paragraph 1 of this Article.
- (3) Police officers of the Neighbouring country in the zone can wear uniform, service marks, service short fire weapon and other service equipment.
- (4) Police officers of the Neighbouring country in the Host country can use service weapon only in case of needed defence.
- (5) The police officers of the Neighbouring country can, for the purposes of realization of service tasks in the zone, under basis of the service identification

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

card and the service authorization, cross the state border also on the border crossing point Blato intended for road traffic. The police officers can cross this border crossing point by service or their own vehicles. The service vehicles marked with service signs and symbols of the Neighbouring country can cross the state border to drive away to the zone and to get away from the zone on road established by the competent authorities of the Parties.

(6) Provisions of paragraphs 2 and 5 of this Article do not refer to the police officers of the Neighbouring country prohibited to entry in the Host country. If the police officers of the Neighbouring country are prohibited to entry in the Host country, the competent authorities must notify, without delay, the authority of the Neighbouring country which issued service identification card and the service authorization.

Article 12

(1) The Host country shall provide equal protection and support to the police officers of the Neighbouring country when they are performing their duties in the zone as for their own police officers.

(2) For criminal offences that shall be committed by the police officers of the Neighbouring country in the Host country, the competent body of the Host country must notify, without any delay, the competent body of the Neighbouring country.

(3) The police officers of the Neighbouring country have the right to use force to distance the persons violating the order in the service premises of the Neighbouring country. The competent authorities of the Host country shall be immediately notified for such measure.

(4) The service premises which in the Zone are used by the police officers of the Neighbouring country can be searched by the police officers of the Host country, only by prior written consent of the competent authority of the Neighbouring country.

(5) For decision upon the request for compensation of damage which is caused by the police officers of the Neighbouring country in the course of conduct of their tasks in the zone, the law of the Neighbouring country shall be applied as the damage was caused in the Neighbouring country. Citizens of the Neighbouring country in this case shall receive equal treatment as the citizens of the Host country.

Article 13

(1) The proportional coverage of the respective expenses for usage of the objects and the premises as well as the regular expenses for electricity, water

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

and maintenance of hygiene, shall be regulated by the Parties with special implementing Protocol.

Article 14

- (1) The Service premises of the Neighbouring country shall be marked with official plates and state symbols in compliance with its national legislation.
- (2) Inscriptions on the service premises for the officials of the Neighbouring country shall be obligatory written in the Macedonian and Albanian languages.

Article 15

- (1) Objects intended for official use at the service places for conduct of border checks or for the needs of the police officers of the Neighbouring country in the course of performance of the tasks in the Host country shall be exempted from all import and export charges and guarantee is not required to be submitted for them. The prohibitions from import and export as well as import and export restrictions shall not be applicable for these objects.
- (2) Police officers of the Host country do not have right to inspect and to confiscate the materials, the documentation and the data carriers which are used by the police officers of the Neighbouring country in conducting of their tasks in the Host country, as well as the service shipments and the service equipment.

Article 16

The Host country shall approve establishment, replacement, maintenance and functioning of the telecommunication devices needed exclusively for task performance at the service places for conduction with the proper devices of the Neighbouring country. Functioning of such telecommunication devices shall be deemed as internal traffic of the Neighbouring country.

Joint Expert Commission**Article 17**

- (1) The Parties shall establish Joint Expert Commission composed of Chairman and two members of each Party, for the purpose of implementation of this Agreement as well as settling of further difficulties which may arise in implementation and his interpretation,
- (2) If in period of three months no solution acceptable for both Parties can be found by the Joint Expert Commission, the disputes shall be settled through negotiations between the Parties.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

(3) The Joint Expert Commission, upon consultation and approval from the competent authorities from the Article 4 of this Agreement, shall suggest amendments to the Agreement and shall establish the periods of the working hours at the border crossing point.

(4) The Joint Expert Commission shall meet at least once per year in the premises of the Joint Border Crossing Point Dzepishte – Trebishte and, if needed, other experts can participate in its work.

Entry into Force, Validity and Termination of the Agreement**Article 18**

(1) This Agreement shall be concluded for an indefinite period of time.

(2) This Agreement shall enter into force on the date of receipt of the last written notification submitted through diplomatic channels, by which the Parties shall notify each other about fulfilment of the internal legal procedures necessary for its entry into force.

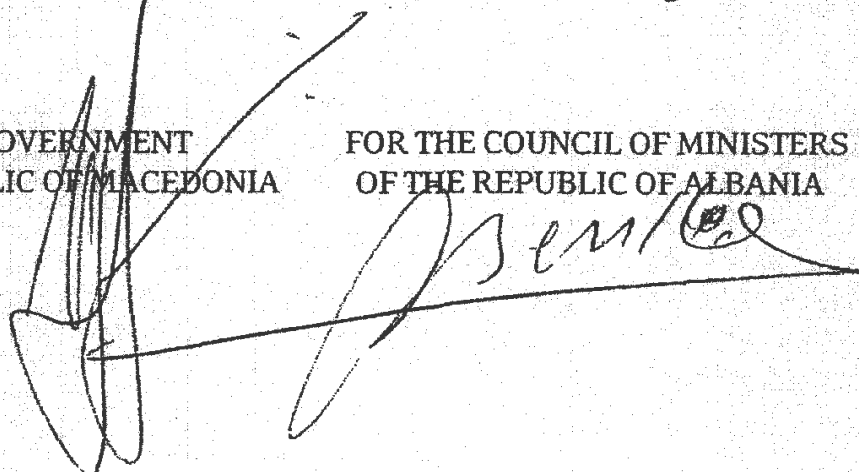
(3) Each Party may denounce this Agreement by written notification submitted to the other Party, through diplomatic channels and in such case the Agreement shall cease to be valid six months after the date of receipt of such notification.

(4) Upon entry into force of this Agreement, the Agreement between the Government of the Republic of Macedonia and the Council of Ministers of the Republic of Albania on the opening of a new international travel border crossing point between two countries Dzepishte – Trebishte, done at Tirana on 16 November 2005, shall cease to be valid.

Done at Tirana, on 23 of NOVEMBER 2012, in two original copies, each in Macedonian, Albanian and English language, whereby all texts being equally authentic. In case of differences in the interpretation, the English text shall prevail.

FOR THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

FOR THE COUNCIL OF MINISTERS
OF THE REPUBLIC OF ALBANIA

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Член 3

Министерството за внатрешни работи се определува како надлежен орган на државната управа што ќе се грижи за извршување на Договорот од членот 1 на овој закон.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR RATIFIKIMIN E MARRËVESHJES NDËRMJET QEVERISË SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË DHE KËSHILLIT TË MINISTRAVE TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË PËR HAPJEN E VENDKALIMEVE TË PËRBASHKËTA KUFITARE XHEPISHTË - TREBISHTË

Neni 1

Ratifikohet Marrëveshja ndërmjet Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë për hapjen e vendkalimeve të përbashkëta kufitare Xhepishtë - Trebishtë, e lidhur në Tiranë më 23 nëntor 2012.

Neni 2

Marrëveshja në origjinal në gjuhën maqedonase, shqipe dhe angleze, është si vijon:

Neni 3

Ministria e Punëve të Brendshme caktohet si organ kompetent i administratës shtetërore që do të kujdeset për zbatimin e Marrëveshjes nga neni 1 i këtij ligji.

Neni 4

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

9.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА СПОГОДБАТА МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ РАМКА ЗА УЧЕСТВО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ОПЕРАЦИИТЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

Се прогласува Законот за ратификација на Спогодбата меѓу Република Македонија и Европската унија за воспоставување рамка за учество на Република Македонија во операциите на Европската унија за управување со кризи,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 18 февруари 2013 година.

Бр. 07-961/1
18 февруари 2013 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н

ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА СПОГОДБАТА МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ РАМКА ЗА УЧЕСТВО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ОПЕРАЦИИТЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

Член 1

Се ратификува Спогодбата меѓу Република Македонија и Европската унија за воспоставување рамка за учество на Република Македонија во операциите на Европската унија за управување со кризи, склучена во Брисел на 29 октомври 2012 година.

Член 2

Спогодбата во оригинал на англиски јазик и превод на македонски јазик гласи:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

COUNCIL
OF THE EUROPEAN UNION

Brussels, 29 October 2012

H.E. Mr. Nikola POPOSKI,
Minister of Foreign Affairs
of the former Yugoslav Republic of Macedonia.

Sir,

I have the honour to propose that, if it is acceptable to your Government, this letter and your confirmation shall together take the place of signature of the Agreement between the European Union and the former Yugoslav Republic of Macedonia establishing a framework for the participation of the former Yugoslav Republic of Macedonia in European Union crisis management operations.

The text of the aforementioned Agreement, herewith annexed, has been approved for signature and conclusion, on behalf of the European Union, by a decision of the Council of the European Union on 9 March 2012 and is, consequently, binding on the Union. Pending its entry into force, this Agreement, in accordance with its Article 16.2, shall be provisionally applied from today's date.

Please accept, Sir, the assurance of my highest consideration.

For the European Union

Pierre VIMONT
Executive Secretary General
European External Action Service

Encl.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

СОВЕТ
НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Брисел, 29 октомври 2012 г.

Н.Е. г-дин Никола ПОПОСКИ
Министер за надворешни работи на
Република Македонија

Почитуван,

Имам чест, да предложам, а доколку е прифатливо за Вашата Влада, со ова писмо и со Вашето писмо одговор да се потпише Спогодбата меѓу Европската унија и Република Македонија за воспоставување рамка за учество на Република Македонија во операциите на Европската унија за управување со кризи.

Текстот на погоренаведената и тука приложената Спогодба, е одобрен за склучување и потпишување од страна на Европската унија, со одлука на Советот на Европската унија, на 9 март 2012 г. и следствено истата е обврзувачка за Унијата. Сè до нејзиното стапување во сила, оваа Спогодба, согласно со членот 16.2 од истата, времено се применува од денешниот датум.

Ве молам да ги примите изразите на моето највисоко почитување.

Од името на Европската унија

Пјер ВИМОНТ
Извршен генерален секретар
Европска служба за надворешно дејствувањеПрилог

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ
REPUBLIC OF MACEDONIA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
Министер / Minister

Brussels, 29 October 2012

Sir,

On behalf of the Government of the Republic of Macedonia I have the honour to acknowledge receipt of your letter dated 29 of October 2012 regarding the signature of the Agreement between the Republic of Macedonia and the European Union establishing a framework for the participation of the Republic of Macedonia in European Union crisis management operations.

I hereby confirm that the Government of the Republic of Macedonia agrees with the provisions of the aforementioned Agreement, and considers the said Agreement as being signed with your letter and this letter of confirmation.

However, I declare that the Republic of Macedonia does not accept the denomination used for my country in the text of above-mentioned Agreement having in view that the constitutional name of my country is the Republic of Macedonia.

Please accept, Sir, the assurances of my highest consideration.

Nikola Poposki

To
Mr. Pierre Vimont
Executive Secretary General
European External Action Service
COUCIL OF THE EUROPEAN UNION

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Република Македонија
МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ
Министер

Брисел, 29 октомври 2012 г.

Почитуван,

Од името на Владата на Република Македонија, имам чест да го потврдам приемот на Вашето писмо од 29 октомври 2012 г. во врска со потпишувањето на Спогодбата меѓу Република Македонија и Европската унија за воспоставување рамка за учество на Република Македонија во операциите на Европската унија за управување со кризи.

Со ова потврдувам дека Владата на Република Македонија се согласува со одредбите од погоренаведената Спогодба и смета дека со Вашето писмо и ова писмо одговор Спогодбата е потпишана.

Сепак, изјавувам дека Република Македонија не го прифаќа именувањето на мојата земја во текстот на погоренаведената Спогодба, со оглед на тоа што уставното име на мојата земја е Република Македонија.

Ве молам да ги примите изразите на моето највисоко почитување.

Никола Попоски

До:

Г-дин Пјер Вимонт

Извршен генерален секретар

Европска служба за надворешно дејствување

СОВЕТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

COUNCIL
OF THE EUROPEAN UNION

Brussels, 29 October 2012

H.E. Mr. Nikola POPOSKI,
Minister of Foreign Affairs
of the former Yugoslav Republic of Macedonia.

Sir,

I have the honour to acknowledge receipt of your letter of today's date.

The European Union notes that the Exchange of Letters between the European Union and the former Yugoslav Republic of Macedonia, which takes the place of signature of the Agreement between the European Union and the former Yugoslav Republic of Macedonia establishing a framework for the participation of the former Yugoslav Republic of Macedonia in European Union crisis management operations, has been accomplished and that this cannot be interpreted as acceptance or recognition by the European Union in whatever form or content of a denomination other than the "former Yugoslav Republic of Macedonia".

Please accept, Sir, the assurance of my highest consideration.

For the European Union

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'P. Vimont'.

Pierre VIMONT
Executive Secretary General
European External Action Service

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

СОВЕТ
НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Брисел, 29 октомври 2012 г.

Н.Е. г-дин Никола ПОПОСКИ
Министер за надворешни работи на
Република Македонија

Почитуван,

Имам чест да го потврдам приемот на Вашето писмо со денешен датум.

Европската унија зема предвид дека размената на писма меѓу Европската унија и Република Македонија преку која се потпишува Спогодбата меѓу Европската унија и Република Македонија за воспоставување рамка за учество на Република Македонија во операциите на Европската унија за управување со кризи, со ова е завршена и дека истото не може да се толкува како прифаќање или признавање од страна на Европската унија на какво било друго именување кое според содржината и формата се разликува од именувањето со Република Македонија.

Од името на Европската унија

Пјер ВИМОНТ
Извршен генерален секретар
Европска служба за надворешно дејствување

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

AGREEMENT
BETWEEN THE REPUBLIC OF MACEDONIA
AND THE EUROPEAN UNION
ESTABLISHING A FRAMEWORK FOR THE PARTICIPATION
OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA
IN EUROPEAN UNION CRISIS MANAGEMENT OPERATIONS

THE REPUBLIC OF MACEDONIA

of the one part, and,

THE EUROPEAN UNION

of the other part

hereinafter referred to as the "Parties",

WHEREAS:

- (1) The European Union may decide to take action in the field of crisis management.
- (2) The European Union will decide whether third States will be invited to participate in an EU crisis management operation. The Republic of Macedonia may accept the invitation by the European Union and offer its contribution. In such case, the European Union will decide on the acceptance of that proposed contribution.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

- (3) Conditions regarding the participation of the Republic of Macedonia in EU crisis management operations should be laid down in an agreement establishing a framework for such possible future participation, rather than defining these conditions on a case-by-case basis for each operation concerned.
- (4) Such an agreement should be without prejudice to the decision-making autonomy of the European Union, and should not prejudice the case-by-case nature of the decision to participate in an EU crisis management operation.
- (5) Such an agreement should only address future EU crisis management operations and should be without prejudice to any existing agreements regulating the participation of the Republic of Macedonia in an EU crisis management operation that has already been deployed.

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

SECTION I

GENERAL PROVISIONS

ARTICLE 1

Decisions relating to the participation

1. Following the decision of the European Union to invite the Republic of Macedonia to participate in an EU crisis management operation, and once the latter State has decided to participate, such State shall provide information on its proposed contribution to the European Union.
2. The assessment by the European Union of the proposed contribution shall be conducted in consultation with the Republic of Macedonia.
3. The European Union shall provide the Republic of Macedonia with an early indication of the likely contribution to the common costs of the operation as soon as possible with a view to assisting the Republic of Macedonia in the formulation of its offer.
4. The European Union shall communicate the outcome of that assessment to the Republic of Macedonia by letter with a view to securing its participation in accordance with the provisions of this Agreement.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ARTICLE 2

Framework

1. The Republic of Macedonia shall associate itself with the Council Decision by which the Council of the European Union decides that the European Union will conduct the crisis management operation, and with any other decision by which the Council of the European Union decides to extend the EU crisis management operation, in accordance with the provisions of this Agreement and any required implementing arrangements.
2. The contribution of the Republic of Macedonia to an EU crisis management operation shall be without prejudice to the decision-making autonomy of the EU.

ARTICLE 3

Status of personnel and forces

1. The status of personnel seconded to an EU civilian crisis management operation and/or of the forces contributed to an EU military crisis management operation by the Republic of Macedonia shall be governed by the agreement on the status of forces/mission, if concluded, between the European Union and the State(s) in which the operation is conducted.
2. The status of personnel contributed to headquarters or command elements located outside the State(s) in which the EU crisis management operation takes place, shall be governed by arrangements between the headquarters and command elements concerned and the Republic of Macedonia.
3. Without prejudice to the agreement on the status of forces/mission referred to in paragraph 1, the Republic of Macedonia shall exercise jurisdiction over its personnel participating in the EU crisis management operation. In cases where the forces of the Republic of Macedonia operate on board a vessel or aircraft of an European Union Member State, the latter State shall exercise jurisdiction in accordance with its internal laws and procedures.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

4. The Republic of Macedonia shall be responsible for answering any claims linked to the participation in an EU crisis management operation, from or concerning any of its personnel and shall be responsible for bringing any action, in particular legal or disciplinary, against any of its personnel in accordance with its laws and regulations.
5. The Parties agree to waive any and all claims, other than contractual claims, against each other for damage to, loss of, or destruction of assets owned/operated by either Party, or injury or death to personnel of either Party, arising out of the performance of their official duties in connection with activities under this Agreement, except in the case of gross negligence or wilful misconduct.
6. The Republic of Macedonia undertakes to make a declaration as regards the waiver of claims against any State participating in an EU crisis management operation in which the Republic of Macedonia participates, and to do so when signing this Agreement.
7. The European Union undertakes to ensure that European Union Member States make a declaration as regards the waiver of claims, for any future participation of the Republic of Macedonia in an EU crisis management operation, and to do so when signing this Agreement.

ARTICLE 4

Classified information

The Agreement between the government of the Republic of Macedonia and the European Union on the security procedures for the exchange of classified information, done at Skopje on 25 March 2005, shall apply in the context of EU crisis management operations.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

SECTION II

PROVISIONS ON PARTICIPATION
IN CIVILIAN CRISIS MANAGEMENT OPERATIONS

ARTICLE 5

Personnel seconded to an EU civilian crisis management operation

1. The Republic of Macedonia:
 - (a) shall ensure that its personnel seconded to the EU civilian crisis management operation undertake their mission in accordance with :
 - the Council Decision and subsequent amendments as referred to in Article 2(1).
 - the Operation Plan;
 - implementing measures.
 - (b) shall inform in due time the Head of Mission of the EU civilian crisis management operation ("Head of Mission") and the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy ("HR") of any change to its contribution to the EU civilian crisis management operation.
2. Personnel seconded to the EU civilian crisis management operation shall undergo a medical examination, vaccination and be certified medically fit for duty by a competent authority from the Republic of Macedonia. Personnel seconded to the EU civilian crisis management operation shall produce a copy of that certification.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ARTICLE 6

Chain of command

1. Personnel seconded by the participating State shall carry out their duties and conduct themselves solely with the interests of the EU civilian crisis management operation in mind.
2. All personnel shall remain under the full command of their national authorities.
3. National authorities shall transfer operational control to the European Union.
4. The Head of Mission shall assume responsibility and exercise command and control of the EU civilian crisis management operation at theatre level.
5. The Head of Mission shall lead the EU civilian crisis management operation and assume its day-to-day management.
6. The Republic of Macedonia shall have the same rights and obligations in terms of day-to-day management of the operation as European Union Member States taking part in the operation, in accordance with the legal instruments referred to in Article 2(1).
7. The Head of Mission shall be responsible for disciplinary control over EU civilian crisis management operation personnel. Where required, disciplinary action shall be taken by the national authority concerned.
8. A National Contingent Point of Contact ("NPC") shall be appointed by the Republic of Macedonia to represent its national contingent in the operation. The NPC shall report to the Head of Mission on national matters and shall be responsible for day-to-day discipline of the contingent.
9. The decision to end the operation shall be taken by the European Union, following consultation with the Republic of Macedonia if it is still contributing to the EU civilian crisis management operation at the date of termination of the operation.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ARTICLE 7

Financial aspects

1. Without prejudice to Article 8, the participating State shall assume all the costs associated with its participation in the operation apart from the running costs, as set out in the operational budget of the operation.
2. In case of death, injury, loss or damage to natural or legal persons from the State(s) in which the operation is conducted, the Republic of Macedonia shall, when its liability has been established, pay compensation under the conditions foreseen in the applicable status of mission agreement referred to in Article 3(1).

ARTICLE 8

Contribution to operational budget

1. The Republic of Macedonia shall contribute to the financing of the operational budget of the EU civilian crisis management operation.
2. Such contribution to the operational budget shall be calculated on the basis of either of the following formulae, whichever produces the lower amount:
 - (a) the share of the reference amount which is in proportion to the ratio of the Republic of Macedonia's GNI to the total GNIs of all States contributing to the operational budget of the operation; or
 - (b) the share of the reference amount for the operational budget which is in proportion to the ratio of the number of personnel from the Republic of Macedonia participating in the operation to the total number of personnel of all States participating in the operation.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

3. Notwithstanding paragraphs 1 and 2, the participating State shall not make any contribution towards the financing of per diem allowances paid to personnel of the European Union Member States.
4. Notwithstanding paragraph 1, the European Union shall, in principle, exempt the participating State from financial contributions to a particular EU civilian crisis management operation when:
 - (a) the European Union decides that the Republic of Macedonia provides a significant contribution which is essential for this operation; or
 - (b) the Republic of Macedonia has a GNI per capita which does not exceed that of any Member State of the European Union.
5. An arrangement on the payment of the contributions of the Republic of Macedonia to the operational budget of the EU civilian crisis management operation shall be signed between the Head of Mission and the relevant administrative services of the Republic of Macedonia. That arrangement shall, inter alia, include the following provisions:
 - (a) the amount concerned,
 - (b) the arrangements for payment of the financial contribution,
 - (c) the auditing procedure.

SECTION III

PROVISIONS ON PARTICIPATION
IN MILITARY CRISIS MANAGEMENT OPERATIONS

ARTICLE 9

Participation in the EU military crisis management operation

1. The Republic of Macedonia shall ensure that its forces and personnel participating in the EU military crisis management operation undertake their mission in accordance with:
 - (a) the Council Decision and subsequent amendments as referred to in Article 2(1),
 - (b) the Operation Plan,
 - (c) implementing measures.
2. Personnel seconded by the participating States shall carry out their duties and conduct themselves solely with the interest of the EU military crisis management operation in mind.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

3. The Republic of Macedonia shall inform the EU Operation Commander in due time of any change to its participation in the operation.

ARTICLE 10

Chain of command

1. All forces and personnel participating in the EU military crisis management operation shall remain under the full command of their national authorities.
2. National authorities shall transfer the Operational and Tactical command and/or control of their forces and personnel to the EU Operation Commander, who is entitled to delegate his authority.
3. The Republic of Macedonia shall have the same rights and obligations in terms of the day-to-day management of the operation as participating European Union Member States.
4. The EU Operation Commander may, following consultations with the Republic of Macedonia, at any time request the withdrawal of the participating State's contribution.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

5. A Senior Military Representative ("SMR") shall be appointed by the Republic of Macedonia to represent its national contingent in the EU military crisis management operation. The SMR shall consult with the EU Force Commander on all matters affecting the operation and shall be responsible for the day-to-day discipline of the Republic of Macedonia contingent.

ARTICLE 11

Financial aspects

1. Without prejudice to Article 12 of this Agreement, the participating State shall assume all the costs associated with its participation in the operation unless the costs are subject to common funding as provided for in the legal instruments referred to in Article 2(1), as well as in Council Decision 2011/871/CFSP of 19 December 2011 establishing a mechanism to administer the financing of the common costs of European Union operations having military or defence implications (Athena)¹.
2. In case of death, injury, loss or damage to natural or legal persons from the State(s) in which the operation is conducted, the Republic of Macedonia shall, when its liability has been established, pay compensation under the conditions foreseen in the applicable status of forces agreement referred to in Article 3(1).

¹ OJ L 343, 23.12.2011, p. 35.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ARTICLE 12

Contribution to the common costs

1. The Republic of Macedonia shall contribute to the financing of the common costs of the EU military crisis management operation.
2. Such contribution to the common costs shall be calculated on the basis of either of the following two formulae, whichever produces the lower amount:
 - (a) the share of the common costs which is in proportion to the ratio of the Republic of Macedonia's GNI to the total GNIs of all States contributing to the common costs of the operation; or
 - (b) the share of the common costs which is in proportion to the ratio of the number of personnel from the Republic of Macedonia participating in the operation to the total number of personnel of all States participating in the operation.

Where the formula under point (b) of the first subparagraph is used and the Republic of Macedonia contributes personnel only to the Operation or Force Headquarters, the ratio used shall be that of its personnel to that of the total number of the respective headquarters personnel. In other cases, the ratio shall be that of all personnel contributed by the participating State to that of the total personnel of the operation.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

3. Notwithstanding paragraph 1 above, the European Union shall, in principle, exempt the participating State from financial contributions to the common costs of a particular EU military crisis management operation when:

- (a) the European Union decides that the Republic of Macedonia provides a significant contribution to assets and/or capabilities which are essential for the operation; or
- (b) the Republic of Macedonia has a GNI per capita which does not exceed that of any Member State of the European Union.

4. An arrangement shall be concluded between the Administrator provided for in Council Decision 2011/871/CFSP and the competent administrative authorities of the Republic of Macedonia. This arrangement shall include inter alia provisions on:

- (a) the amount concerned,
- (b) the arrangements for payment of the financial contribution,
- (c) the auditing procedure.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

SECTION IV

FINAL PROVISIONS

ARTICLE 13

Arrangements to implement the Agreement

Without prejudice to the provisions of Articles 8(5) and 12(4) any necessary technical and administrative arrangements in pursuance of the implementation of this Agreement shall be concluded between the HR and the appropriate authorities of the Republic of Macedonia.

ARTICLE 14

Non-compliance

Should one of the Parties fail to comply with its obligations under this Agreement, the other Party shall have the right to terminate this Agreement by sending written notice of one month.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ARTICLE 15

Dispute settlement

Disputes concerning the interpretation or application of this Agreement shall be settled by diplomatic means between the Parties.

ARTICLE 16

Entry into force

1. This Agreement shall enter into force on the first day of the first month after the Parties have notified each other of the completion of the internal legal procedures necessary for its entry into force.
2. This Agreement shall be provisionally applied from the date of signature.
3. This Agreement shall be subject to regular review.
4. This Agreement may be amended on the basis of a mutual written agreement between the Parties.
5. This Agreement may be denounced by either Party by written notice of denunciation given to the other Party. Such denunciation shall take effect six months after receipt of notification by the other Party.

Done at Brussels, on the twenty-ninth day of October in the year two thousand and twelve in the English language in two copies.

DECLARATION BY THE EU MEMBER STATES

"The EU Member States applying an EU Council Decision on an EU crisis management operation in which the former Yugoslav Republic of Macedonia participates will endeavour, insofar as their internal legal systems so permit, to waive as far as possible claims against the former Yugoslav Republic of Macedonia for injury, death of their personnel, or damage to, or loss of, any assets owned by themselves and used by the EU crisis management operation if such injury, death, damage or loss:

- was caused by personnel from the former Yugoslav Republic of Macedonia in the execution of their duties in connection with the EU crisis management operation, except in case of gross negligence or wilful misconduct,
- or arose from the use of any assets owned by the former Yugoslav Republic of Macedonia, provided that the assets were used in connection with the operation and except in case of gross negligence or wilful misconduct of EU crisis management operation personnel from the former Yugoslav Republic of Macedonia using those assets."

DECLARATION BY THE REPUBLIC OF MACEDONIA

"The Republic of Macedonia applying an EU Council Decision on an EU crisis management operation will endeavor, insofar as its internal legal system so permit, to waive as far as possible claims against any other State participating in the EU crisis management operation for injury, death of its personnel, or damage to, or loss of, any assets owned by itself and used by the EU crisis management operation if such injury, death, damage or loss:

- was caused by personnel in the execution of their duties in connection with the EU crisis management operation, except in case of gross negligence of willful misconduct, or
- arose from the use of any assets owned by State participating in the EU crisis management operation, provided that the assets were used in connection with the operation and except in case of gross negligence or willful misconduct of EU crisis management operation personal using those assets"

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

СПОГОДБА
МЕЃУ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
И
ЕВРОПСКАТА УНИЈА

ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ РАМКА ЗА УЧЕСТВО НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ВО ОПЕРАЦИИТЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

од една страна, и

ЕВРОПСКАТА УНИЈА,

од друга страна,

во натамошниот текст „Страните“,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО:

1. Европската унија може да одлучи да преземе дејствија на полето на управување со кризи.
2. Европската унија одлучува дали трети земји ќе бидат поканети да учествуваат во операција на ЕУ за управување со кризи. Република Македонија може да ја прифати поканата од Европската унија и да понуди свој придонес. Во таков случај, Европската унија одлучува дали ќе го прифати така предложениот придонес.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

3. Условите за учеството на Република Македонија во операциите на ЕУ за управување со кризи треба да се утврдат во Спогодба за воспоставување рамка за таквото можно идно учество, наместо истите да се утврдуваат поединечно за секоја одделна операција.
4. Таквата Спогодба не треба да влијае врз самостојноста во одлучувањето на Европската унија и не треба да влијае на засебниот карактер на одлуките за учество во секоја поединечна операција на ЕУ за управување со кризи.
5. Таквата Спогодба треба да се однесува само на идните операции на ЕУ за управување со кризи и не треба да влијае врз било кои постојни спогодби со кои се уредува учеството на Република Македонија во операции на ЕУ за управување со кризи кои се веќе во тек.

СЕ ДОГОВОРИЈА ЗА СЛЕДНОВО:

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ДЕЛ I

ОПШТИ ОДРЕДБИ

ЧЛЕН 1

Одлуки за учеството

1. По одлуката на Европската унија да ја покани Република Македонија да учествува во операција на ЕУ за управување со кризи и штом второспомената земја одлучи да учествува, таа земја доставува информација до Европската унија за нејзиниот предложен придонес.
2. Европската унија проценката на предложениот придонес ја прави во консултации со Република Македонија.
3. Европската унија ѝ доставува на Република Македонија првична пресметка за веројатната контрибуција кон заедничките трошоци за операцијата колку што е можно порано, а со цел да ѝ се помогне на Република Македонија да ја изготви својата понуда.
4. Европската унија ја известува Република Македонија за исходот на оваа проценка со писмо, а со цел да се обезбеди нејзиното учество во согласност со одредбите од оваа Спогодба.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ЧЛЕН 2

Рамка

1. Република Македонија се придружува кон Одлуката на Советот со која Советот на Европската унија одлучува дека Европската унија ќе спроведе операција за управување со кризи и кон секоја друга Одлука со која Советот на Европската унија одлучува да ја продолжи операцијата на ЕУ за управување со кризи, во согласност со одредбите од оваа Спогодба и сите потребни аранжмани за спроведување.
2. Придонесот на Република Македонија кон операциите на ЕУ за управување со кризи не влијае врз самостојноста во одлучувањето на Европската унија.

ЧЛЕН 3

Статусот на персоналот и силите

1. Статусот на персоналот упатен од Република Македонија во цивилна операција на ЕУ за управување со кризи и/или на силите испратени во воена операција на ЕУ за управување со кризи се уредува со спогодбата за статусот на силите/мисијата, доколку таква спогодба се склучи меѓу Европската унија и земјата(-ите) во која(-и) се спроведува операцијата.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

2. Статусот на персоналот испратен во командно-штабните елементи коишто се сместени надвор од земјата(-ите) во која(-и) се спроведува операцијата на ЕУ за управување со кризи се регулира со аранжмани меѓу засегнатите командно-штабни елементи и Република Македонија.
3. Без влијание врз спогодбата за статусот на силите/мисијата од став 1, Република Македонија ја спроведува својата надлежност врз персоналот кој учествува во операцијата на ЕУ за управување со кризи. Во случаите во кои силите на Република Македонија дејствуваат на пловен објект или воздухоплов на земја членка на ЕУ, таа земја членка на ЕУ ја спроведува својата надлежност во согласност со своите внатрешни закони и процедури.
4. Република Македонија е должна да одговори на сите барања поврзани со учеството во операција на ЕУ за управување со кризи, упатени од или во врска со секој член на нејзиниот персонал и уште е должна да покрене постапка, а особено правна или дисциплинска постапка, против било кој член на нејзиниот персонал, во согласност со националните закони и регулативи.
5. Страните се согласуваат да се откажат од сите побарувања, освен од договорните побарувања, кои ги имаат една против друга, а заради оштетување, губење, или уништување на имотот кој го поседува/управува било која од Страните, или заради повреда или смрт на персоналот на било која Страна, а кои произлегуваат од извршувањето на нивните службени должности поврзани со активностите согласно ова Спогодба, освен во случај на крајна небрежност или намерно несовесно работење.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

6. Република Македонија се обврзува, при потпишувањето на оваа Спогодба, да даде изјава во однос на откажување од побарувањата кон било која земја учесничка во операција на ЕУ за управување со кризи, во која учествува и Република Македонија.
7. Европската Унија се обврзува, при потпишувањето на оваа Спогодба, да обезбеди изјави од земјите членки на Европската Унија за откажување од побарувањата во врска со било кое идно учество на Република Македонија во операција на ЕУ за управување со кризи.

ЧЛЕН 4

Доверливи информации

Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Европската унија за безбедносните процедури за размена на класифицирани информации, потпишана во Скопје, на 25 март 2005 година, се применува во контекстот на операциите на ЕУ за управување со кризи.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ДЕЛ II

ОДРЕДБИ ЗА УЧЕСТВО
ВО ЦИВИЛНИ ОПЕРАЦИИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

ЧЛЕН 5

Персонал упатен во цивилна операција на ЕУ за управување со кризи

1. Република Македонија:

(а) обезбедува дека нејзиниот персонал упатен во цивилна операција на ЕУ за управување со кризи ја извршува својата мисија во согласност со:

- Одлуката на Советот и последователните измени како што е наведено во членот 2 (1),
- Оперативниот план,
- мерките за спроведување.

(б) навремено ги известува Шефот на мисијата на цивилната операција на ЕУ за управување со кризи (во натамошниот текст "Шефот на мисијата") и Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика (во натамошниот текст „ВП“) за сите промени во нејзиниот придонес кон цивилната операција на ЕУ за управување со кризи.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

2. Персоналот упатен во цивилна операција на ЕУ за управување со кризи подлежи на здравствен преглед и вакцинирање и мора да добие уверение дека е здравствено способен за работа издадено од страна на надлежен орган од Република Македонија. Персоналот упатен во цивилна операција на ЕУ за управување со кризи доставува примерок од ова уверение.

ЧЛЕН 6

Командна структура

1. Персоналот упатен од земјата учесник ги извршува своите должности и се однесува исклучиво водејќи сметка за интересите на цивилната операција на ЕУ за управување со кризи.
2. Сиот персонал останува под целосна команда на своите национални власти.
3. Националните власти на Европската унија ѝ ја пренесуваат оперативната контрола.
4. Шефот на мисијата презема одговорност и спроведува команда и контрола врз цивилната операција на ЕУ за управување со кризи на самиот терен на операцијата.
5. Шефот на мисијата ја води цивилната операција на ЕУ за управување со кризи и го презема нејзиното секојдневно управување.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

6. Република Македонија ги има истите права и обврски во однос на секојдневното управување со операцијата како и земјите членки на Европската унија што учествуваат во операцијата, согласно правните инструменти од членот 2 (1).
7. Шефот на мисијата е одговорен за дисциплинската контрола врз персоналот на цивилната операција на ЕУ за управување со кризи. Доколку е потребно, засегнатите национални власти покренуваат дисциплинска постапка.
8. Република Македонија назначува лице за контакт на националниот контингент (во натамошниот текст „НЛК“), кое го застапува нејзиниот национален контингент во операцијата. НЛК го известува Шефот на мисијата за национални прашања и е одговорно за редовната дисциплина на контингентот.
9. Одлуката за завршување на операцијата ја носи Европската унија, по консултации со Република Македонија, доколку таа сè уште придонесува кон цивилната операција на ЕУ за управување со кризи на датумот на завршување на операцијата.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ЧЛЕН 7

Финансиски аспекти

1. Без влијание врз членот 8, земјата учесник ги презема сите трошоци поврзани со нејзиното учество во операцијата, освен тековните трошоци, како што е изнесено во оперативниот буџет на операцијата.
2. Во случај на смрт, повреда, загуба или штета на физички или правни лица од земјата(-ите) во која(-и) се спроведува операцијата, Република Македонија, кога ќе се утврди нејзината одговорност, плаќа обесштетување според условите предвидени во важечката спогодба за статусот на мисијата од член 3 (1).

ЧЛЕН 8

Контрибуции кон оперативниот буџет

1. Република Македонија дава контрибуции кон финансирањето на оперативниот буџет на цивилната операција на ЕУ за управување со кризи.
2. Таква контрибуција кон оперативниот буџет се пресметува врз основа на една од следниве формули, при што се зема таа што ќе даде помал износ:
 - (а) делот од референтниот износ што е сразмерен на соодносот на бруто националниот доход (БНД) на Република Македонија со вкупните БНД на сите земји што даваат контрибуции кон оперативниот буџет на операцијата; или

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

(б) делот од референтниот износ за оперативниот буџет што е сразмерен на соодносот на бројот на персонал од Република Македонија што учествува во операцијата со вкупниот број на персонал од сите земји што учествуваат во операцијата.

3. Без оглед на ставовите 1 и 2, земјата учесник нема да даде никакви контрибуции кон финансирањето на дневниците што му се исплаќаат на персоналот од земјите членки на Европската унија.

4. Без оглед на став 1, Европската унија, начелно, ја иззема земјата учесничка од финансиски контрибуции кон одредена цивилна операција на ЕУ за управување со кризи кога:

(а) Европската унија ќе одлучи дека Република Македонија дава значен придонес што е суштински за таа операција, или

(б) Република Македонија има БНД по глава на жител што не го надминува БНД на било која земја членка на Европската унија.

5. Шефот на мисијата и релевантните управни органи на Република Македонија потпишуваат аранжман за исплатата на контрибуциите од Република Македонија кон оперативниот буџет на цивилната операција на ЕУ за управување со кризи. Ваквиот аранжман, меѓу другото, ги вклучува следниве одредби:

(а) предметниот износ,

(б) распоред за исплата на финансиската контрибуција,

(в) ревизорска постапката.

ОДРЕДБИ ЗА УЧЕСТВО
ВО ВОЕНИ ОПЕРАЦИИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

ЧЛЕН 9

Учество во воена операција на ЕУ за управување со кризи

1. Република Македонија обезбедува дека нејзините сили и персонал кои учествуваат во воена операција на ЕУ за управување со кризи ја извршуваат нивната мисија во согласност со:

(а) Одлуката на Советот и последователните измени како што е наведено во членот 2 (1),

(б) Оперативниот план,

(в) мерките за спроведување.

2. Персоналот упатен од земјите учеснички ги извршува своите должности и се однесува исклучиво водејќи сметка за интересите на воената операција на ЕУ за управување со кризи.

3. Република Македонија навремено го известува Командантот на операцијата на ЕУ за било кава промена на нејзиното учество во операцијата.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ЧЛЕН 10

Командна структура

1. Сите сили и персонал кои учествуваат во воената операција на ЕУ за управување со кризи остануваат под целосна команда на своите национални власти.
2. Националните власти оперативната и тактичка команда и/или контрола на нивните сили и персонал му ја пренесуваат на Командантот на операцијата на ЕУ, кој пак има право да ги делегира своите надлежности.
3. Република Македонија има исти права и должности во однос на секојдневното управување со операцијата како и земјите членки на ЕУ кои учествуваат во операцијата.
4. Командантот на операцијата на ЕУ, по консултации со Република Македонија, може во било кој период да побара повлекување на придонесот на земјата учесник.
5. Република Македонија назначува виш воен претставник (во натамошниот текст „ВВП“) кој го застапува нејзиниот национален контингент во воената операција на ЕУ за управување со кризи. ВВП се консултира со Командантот на силите на ЕУ во однос на сите прашања кои влијаат врз операцијата и е одговорен за редовната дисциплина на контингентот на Република Македонија.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ЧЛЕН 11

Финансиски аспекти

1. Без да се влијае врз членот 12 од оваа Спогодба, земјата учесник ги презема сите трошоци кои произлегуваат од нејзиното учество во операцијата, освен доколку трошоците не подлежат на заедничко финансирање, како што е предвидено во правните инструменти од членот 2(1), како и во Одлуката на Советот 2011/871/CFSP од 19 декември 2011 година за формирање на механизам за администрирање на финансирањето на заедничките трошоци за операциите на ЕУ кои имаат воени или одбранбени импликации (Атена)¹.
2. Во случај на смрт, повреда, загуба или штета претрпена од физички или правни лица од земјата(-ите) во која(-и) се спроведува операцијата, Република Македонија, кога ќе се утврди нејзината одговорност, плаќа обесштетување според условите предвидени во важечката спогодба за статусот на силите од член 3 (1).

ЧЛЕН 12

Контрибуции кон заедничките трошоци

1. Република Македонија дава контрибуции кон финансирањето на заедничките трошоци на воената операција на ЕУ за управување со кризи.
2. Таквата контрибуција кон заедничките трошоци се пресметуваат врз основа на една од следниве две формули, при што се зема таа што ќе даде помал износ:
 - (а) делот од заедничките трошоци кој е сразмерен на соодносот на БНД на Република Македонија со вкупниот БНД на сите земји кои даваат контрибуции кон заедничките трошоци на операцијата; или

¹ OJ L 343, 23.12.2011, стр. 35.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

(б) делот од заедничките трошоци кој е сразмерен на соодносот на бројот на персоналот од Република Македонија кој учествува во операцијата со вкупниот бројот на персоналот на сите земји кои учествуваат во операцијата.

Кога за пресметување се користи формулата од точка (б) од првата алинеја, при што Република Македонија придонесува со персонал само кон Штабот на операцијата или на силите, соодносот кој се користи е соодносот на бројот на нејзиниот персонал и вкупниот број на персонал во односниот штаб. Во останатите случаи, соодносот е сооднос на вкупниот персонал со кој придонесува земјата учесничка и вкупниот персонал на операцијата.

3. Без оглед на став 1 погоре, Европската унија, во начело, ја иззема земјата учесничка од давање финансиски контрибуции кон заедничките трошоци на одредена воена операција на ЕУ за управување со кризи, кога:

(а) Европската унија одлучува дека Република Македонија дава значителен придонес со средства и/или капацитети кои се суштински за операцијата; или

(б) Република Македонија има БНД по глава на жител што не го надминува БНД на било која земја членка на Европската унија.

4. Надлежните управни власти на Република Македонија склучуваат аранжман со Администраторот предвиден со Одлуката на Советот 2011/871/CFSP. Таквиот аранжман, меѓу другото, вклучува одредби за:

(а) предметниот износ,

(б) распоредот за исплата на финансиската контрибуција,

(в) ревизорска постапка.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ДЕЛ IV

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

ЧЛЕН 13

Аранжмани за спроведување на Спогодбата

Без да се влијае врз одредбите од членот 8(5) и чл. 12(4), сите неопходни технички и административни аранжмани, а во целите на спроведувањето на оваа Спогодба, се склучуваат меѓу ВП и релевантните власти на Република Македонија.

ЧЛЕН 14

Неисполнување на обврските

Доколку една од Страните не ги исполнува своите обврски според оваа Спогодба, другата Страна има право да ја прекине оваа Спогодба поднесувајќи писмено известување за откажување на Спогодбата со рок од еден месец.

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

ЧЛЕН 15

Решавање на спорови

Споровите во однос на толкувањето или примената на оваа Спогодба се решаваат по дипломатски пат меѓу Страните.

ЧЛЕН 16

Стапување во сила

1. Оваа Спогодба стапува во сила на првиот ден од првиот месец откако Страните меѓусебно се известиле за завршувањето на внатрешните правни постапки потребни за нејзиното влегување во сила.
2. Оваа Спогодба времено се применува од датумот на нејзиното потпишување.
3. Оваа Спогодба подлежи на редовно ревидирање.
4. Оваа Спогодба може да се измени врз основа на заемна писмена согласност на Страните.
5. Било која од Страните може да се откаже од оваа Спогодба упатувајќи писмено известување за откажување од Спогодбата до другата Страна. Таквото откажување стапува во сила шест месеци откако другата Страна го добила односното известување.

Во Брисел, на дваесет и деветтиот ден од месец октомври од две илјади и дванаесеттата година во два оригинални примерока на англиски јазик.

ИЗЈАВА НА ЗЕМЈИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕУ

„Применувајќи Одлука на Советот на ЕУ за операција на ЕУ за управување со кризи во која учествува Република Македонија, а во рамките на она што го дозволуваат нивните внатрешни правни системи, земјите членки на ЕУ настојуваат, колку што е можно, да се откажат од побарувањата кон Република Македонија во однос на повреда, смрт на нивниот персонал или штета или загуба на било какви средства кои тие самите ги поседуваат и кои се користат во рамките на операцијата на ЕУ за управување со кризи, доколку таквата повреда, смрт, штета или загуба:

- била предизвикана од страна на персоналот на Република Македонија во текот на исполнувањето на должностите во врска со операцијата на ЕУ за управување со кризи, освен во случај на негова груба небрежност или намерно несовесно работење,
- или настанала со користење на било кои средства кои ги поседува Република Македонија, под услов таквите средства да биле користени во однос на операцијата и освен во случај на груба небрежност или намерно несовесно работење на персоналот на Република Македонија кој учествува во операцијата на ЕУ за управување со кризи при користење на таквите средства. "

ИЗЈАВА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

„Применувајќи Одлука на Советот на ЕУ за операција на ЕУ за управување со кризи, а во рамките на она што го дозволува нејзиниот внатрешен правен систем, Република Македонија настојува да се откаже, колку што е можно, од побарувањата кон други земји членки кои учествуваат во операцијата на ЕУ за управување со кризи, во однос на повреда, смрт на нејзиниот персонал или штета или загуба на било какви средства кои таа самата ги поседува и кои се користат во рамките на операцијата на ЕУ за управување со кризи, доколку таквата повреда, смрт, штета или загуба:

- била предизвикана од страна на персоналот во текот на исполнувањето на должностите во врска со операцијата на ЕУ за управување со кризи, освен во случај на негова груба небрежност или намерно несовесно работење, или
- настанала со користење на било кои средства кои ги поседуваат земјите кои учествуваат во операцијата на ЕУ за управување со кризи, под услов таквите средства да биле користени во однос на операцијата и освен во случај на груба небрежност или намерно несовесно работење од страна на персоналот кој учествува операцијата на ЕУ за управување со кризи при користење на тие средства.“

МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Член 3

Министерството за надворешни работи се определува како надлежен орган на државната управа што ќе се грижи за извршување на Спогодбата од членот 1 на овој закон.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

**PËR RATIFIKIMIN E MARRËVESHJES NDËRMJET REPUBLIKËS SË MAQEDONISË DHE BASHKIMIT
EVROPIAN PËR VENDOSJEN E KORNIZËS PËR PJESËMARRJEN E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË
NË OPERACIONET E BASHKIMIT EVROPIAN PËR MENAXHIM ME KRIZA**

Neni 1

Ratifikohet Marrëveshja ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe Bashkimit Evropian për vendosjen e kornizës për pjesëmarrjen e Republikës së Maqedonisë në operacionet e Bashkimit Evropian për menaxhim me kriza, e lidhur në Bruksel më 29 tetor 2012.

Neni 2

Marrëveshja në original në gjuhën angleze dhe përkthimi në gjuhën maqedonase, është si vijon:

Neni 3

Ministria e Punëve të Jashtme caktohet si organ kompetent i administratës shtetërore që do të kujdeset për zbatimin e Marrëveshjes nga neni 1 i këtij ligji.

Neni 4

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Службен весник
на Република Македонија

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник – м-р Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2013 година изнесува 10.100,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2013027